วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒๗ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๓๐

"ความสุจริต และความมุ่งมั่นจะบังเกิดยั่งยืนอยู่ได้เพราะสติกับปัญญานั้น หมายความว่า เมื่อบุคคลมีสติรู้ตัว มีปัญญารู้ชัดในคุณค่าของความสุจริต และการสร้างสรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของความสุจริตแล้ว ก็จะเกิดเป็นความนิยม เชื่อมั่น และพึงใจในความดี สิ่งดี และการกระทำดี แล้วความมั่นใจพึงใจนั้น ก็จะอุดหนุนประคองความสุจริต พร้อมทั้งความมุ่งมั่นที่จะทำดี ให้คงอยู่ได้ตลอดไปไม่เสื่อมถอย..."

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒๗ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๓๐
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125-572X

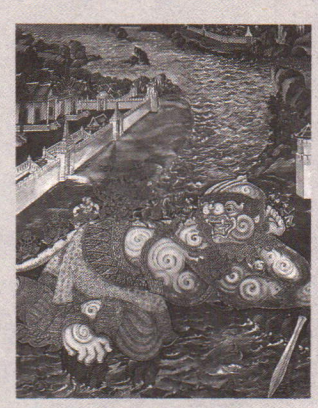

ปก : จิตรกรรมฝาผนัง
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการ
จาก
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

"วารสารไทย" เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูล ความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา นายเสฐียร พันธรังษี

บรรณาธิการ นางสุนีย์ สินธุเดชะ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาวชมภูกา หงษ์สุวรรณ

กองบรรณาธิการ
นายประพัฒน์ ตรีณรงค์ นายวิจิตร อาวะกุล
นายสุวิทย์ ยอดมณี นายชาคริต จุลกะเสวี
นางคณิตา เลขะกุล นายเย็นใจ เลาหวณิช
นายบำรุง สุขพรรณ์ นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
นายบุญทัน ดอกไธสง นางกรรณิการ์ สัจกุล
นางศิริวัลย์ เหมะจันทร

จัดรูปเล่ม นางสาวชมภูกา หงษ์สุวรรณ

ฝ่ายจัดการ
นางสาวสุรีพร พุทธสุวรรณ
นางอัตถจินดา หงษ์พงษ์

สำนักงานวารสารไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
อาคาร ๖ ชั้น ตึกสำนักงบประมาณ (เก่า) ชั้น 3
โทร. ๒๘๑๔๕๔๐, ๒๘๒๗๔๒๒

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

นายเสฐียร พันธรังษี อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายสุชี อากาศฤกษ์ ประธานอนุกรรมการ
นายวิจิตร อาวะกุล รองประธานอนุกรรมการ

นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายสุวิทย์ ยอดมณี
นางคณิตา เลขะกุล
นายสถิตย์ เล็งไธสง
นายบำรุง สุขพรรณ์
นายบุญทัน ดอกไธสง
นางกรรณิการ์ สัจกุล
นางสาวอนงค์ ณ บางช้าง
นางสาวชมภูกา หงษ์สุวรรณ
นางสาวสุรีพร พุทธสุวรรณ
นายชาคริต จุลกะเสวี
นางสุนีย์ สินธุเดชะ
นายเย็นใจ เลาหวณิช
นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
นางกรรณิการ์ อัศวดรเดชา
นางศิริวัลย์ เหมะจันทร
นางดวงกมล พิทักษ์ดำรงกิจ
นายยศ สันตสมบัติ
นายธนวัฒน์ ศาสตร์ประเสริฐ
นางอัตถจินดา หงษ์พงษ์

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สามเจริญพานิช
๒๔๘/๔๗ ถนนจรัญสนิทวงศ์ บางอ้อ กรุงเทพฯ โทร. ๔๒๔๑๙๖๕, ๔๒๔๒๙๖๓
นายภควัต เอื้อจงประสิทธิ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

จากบรรณาธิการ

ปี ๒๕๓๐ วารสารไทยมีอายุ ๗ ขวบ ถ้าจะเปรียบกับอายุก็ยังเรียกว่าเป็นเด็กชั้นประถม แต่ผลงาน *"วารสารไทย"* ที่ท่านผู้อ่านได้ผ่านสายตาไปแล้วนั้น เป็นผลงานของคณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทยได้แสดงฝีมือที่เกินอายุ การดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของวารสารไทยที่มุ่งหวังจะเสริมสร้างให้เราท่านทั้งหลายได้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ทั้งยังคำนึงถึงความต้องการของผู้อ่าน ความสนใจที่ท่านผู้อ่านได้กรุณาให้ข้อติชมมาโดยเฉพาะความล่าช้าและไม่ทันตามระยะเวลาที่กำหนด ในฐานะบรรณาธิการของคณะอนุกรรมการชุดปัจจุบัน ต้องขอรับผิดแต่ผู้เดียว เพราะไม่ทราบจะหาสาเหตุข้อใดมาอ้างกับท่านได้จึงจะสมเหตุสมผล

ฉบับที่ ๒๗ ก็ล่วงเลยมาแล้ว เหตุการณ์ต่าง ๆ ของบ้านเมืองสร้างความรันทด และระทึกใจแก่เรา ๆ ท่าน ๆ หลายเรื่อง ชาวเมืองหลวงต้องประสบกับฝนตกน้ำท่วมในเวลาที่นักเรียนต้องเริ่มไปสอบไล่ประจำภาคต้น ชนบทกลับต้องประสบกับปัญหาฝนแล้ง เมืองหลวงกลายเป็นความหวังของชาวชนบทที่สิ้นหวัง มีความหวังว่าจะมาแสวงโชคที่เมืองกรุง แต่แล้วต้องเผชิญกับ *"การหนีเสือปะจระเข้"* สิ้นเดือนกันยายนกำหนดชะตาชีวิตของข้าราชการทั้งผู้เกษียณอายุ และการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งทั้งถูกใจไม่ถูกใจของบรรดาท่านข้าราชการทั้งหลายโดยเฉพาะระดับผู้บริหาร พอจะฝากความหวังก่อนจะสิ้นหวังกับสลากกินแบ่งก็ต้องทอดอาลัยเพราะไม่รู้ว่าอะไรจะไปล็อคอะไรเข้าอีก อะไรจะพลิกจะล็อคคงไม่มีผลกระทบอะไรกับชีวิตของชาวเราโดยส่วนใหญ่เลย ผืนแผ่นดินไทยยังมีความอุดมสมบูรณ์ มีอะไรให้เราชื่นชมอีกมากมาย เพียงแต่ขอให้เรามุ่งมั่นอยู่บนความตั้งใจจริง ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ทำงานด้วยความตั้งใจจริง หากเป็นเรื่องของส่วนตัว จงมั่นในสัมมาชีพ หากเป็นงานราชการ จงคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ผลแห่งกรรมดีย่อมเป็นของเราอย่างแน่นอน

ขออัญเชิญพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นบทบรรณาธิการดังท่านผู้อ่านด้วย ดังนี้

"ประการสำคัญที่สุด ขอให้ทุกฝ่าย ทุกคน นึกถึงประโยชน์และความมั่นคงของชาติบ้านเมืองให้มาก อย่าก่อความขัดแย้งและเงื่อนไขอันเป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบและความแตกแยก ผู้ใดมีภาระหน้าที่อันใดอยู่ก็เร่งกระทำให้สำเร็จลุล่วงโดยพลัน ด้วยความรู้ความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยความไมตรีจิตมิตรภาพ และความเจริญวัฒนาของประเทศ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของเรา"

สุนีย์ สินธุเดชะ

สารบัญ

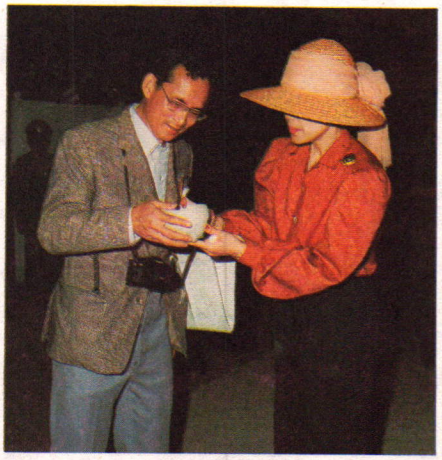

เพื่อไทยทั้งผอง ๔

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว "พระมหาธีรราชเจ้า" ๑๑

คนไทยใช้นามสกุล ๑๙

มงคลสุภาษิต ๒๕

ข้าพเจ้าได้อะไรบ้างจากการดูภาพยนตร์จีน ๒๗

โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ๓๓

การอนุรักษ์ในแง่อวิชชา ๔๑

จะพึ่งตนเอง - ต้องวิจัย ๔๙

หวายสารพัดประโยชน์ ๕๗

อาหารมังสวิรัติ : ต้องบริโภคให้เป็น ๖๒

ถั่วมะแฮะกำลังดัง ใช้เลี้ยงครั่งก็ได้ ใช้ทำอาหารเสริมก็ดี ๖๓

ไบเบิลในพุทธวิทยา ๗๔

ของฝากจากต่างแดน ๘๑

ความหวังใหม่ของเกษตรกรไทย ๘๗

ปฏิทิน กิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ๙๑

กิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ๙๓

"ทาง" ๙๕

พระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๙๖

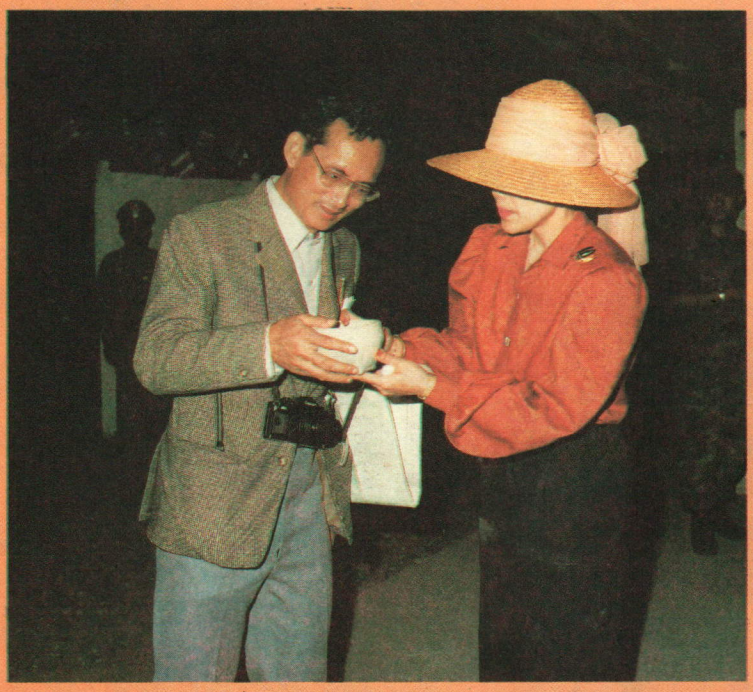

เพื่อไทยทั้งผอง

"สุวิชา"

"ฝีมือช่างปั้นของไทยเรามีชื่อเสียงมานานแล้ว เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง ซึ่งมีอายุถึง ๕,๐๐๐ กว่าปีมาแล้วก็มีชื่อเสียงไปทั่วโลก นำไปแสดงตามพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ในประเทศ ผู้คนก็ให้ความสนใจมาก ต่างก็ชื่นชมของเรา จึงอยากให้คนไทยช่วยกันส่งเสริมความสามารถในด้านนี้ของเราให้คงอยู่ตลอดไป"

พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งแสดงถึงความสนพระทัยและภาคภูมิใจในงานเครื่องปั้นดินเผาของไทยเป็นอย่างมาก

ดังที่เป็นที่ทราบกันแล้วว่า สมเด็จพระนางเจ้า ฯ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชินูปถัมภ์ขึ้น ก็เพื่อช่วยเหลือครอบครัวราษฎรต่างจังหวัดที่ยากจนให้มีความรู้ความสามารถนำไปประกอบอาชีพเสริมรายได้ในยามว่างจากการทำไร่ ทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลัก นอกจากจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ราษฎรแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมของชนชาติไทย ซึ่งนับวันจะสูญหายไป งานปั้นเครื่องปั้นดินเผาไทย *(เซรามิค)* ก็เป็นโครงการหนึ่งในหลาย ๆ โครงการของศิลปาชีพ

ท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เล่าถึงที่มาของโครงการนี้ว่า

"เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐาน ที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ สกลนครในปีหนึ่ง ท่านเสด็จทรงเยี่ยมราษฎรผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง กราบบังคมทูลถามว่า หมดหน้านานี่ จะให้ชาวบ้านทำอะไรกันดี ส่วนมากพวกหนุ่ม ๆ สาว ๆ เขาก็จะออกไปอยู่ที่อื่นกันหมด ไปหางานทำตามที่ต่าง ๆ รวมทั้งกรุงเทพ ฯ ด้วย ถ้ามีอะไรให้เขาทำที่บ้านได้ก็จะดี สมเด็จฯ ท่านก็ทรงพิจารณาว่าที่บ้านกุดนาขาม นี่ก็อยู่ไม่ไกลจากบ้านเชียงเท่าไหร่ ดินแถวนั้นน่าจะคล้ายคลึงกันคงจะนำมาปั้นได้ดีเหมือนกัน ถ้าหากว่ามีผู้สอนให้ชาวบ้านปั้นเครื่องปั้นดินเผาได้ ชาวบ้านก็จะมีรายได้เสริมระหว่างที่ว่างจากหน้านา"

ดังนั้น ในปี ๒๕๒๖ จึงได้ทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้

จัดตั้งโครงการเครื่องปั้นดินเผาขึ้น ที่บ้านกุดนาขาม อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร โดยอาจารย์ทวีไทย บริบูรณ์ แห่งบริษัทไทยเทอรา เซรามิค ได้ช่วยในการจัดตั้ง และช่วยสอน

ต่อมา อาจารย์คุณไข่มุกข์ ชูโต ประติมากรมือเอก และครูจากเพาะช่าง ก็ไปช่วยสอนด้วย แต่อาจารย์คุณไข่มุกข์ไปสอนที่สกลนครตลอดเวลาไม่ได้ และครูผู้มีฝีมือคนอื่น ๆ ก็ขึ้นไปสอนไม่สะดวก สมเด็จพระนางเจ้า ฯ จึงได้ทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้จัดตั้งแผนกเครื่องปั้นดินเผาขึ้นที่ในบริเวณสวนจิตรลดา ทรงพิจารณาคัดเลือกราษฎรที่ยากจนจากชนบทในภาคต่าง ๆ เข้ามาฝึกทำเครื่องปั้นดินเผาอีกแห่งหนึ่ง ศูนย์เครื่องปั้นดินเผาที่กุดนาขาม ก็ยังดำเนินการต่อไป

ผู้ที่มาเรียนการปั้นดินเผาที่สวนจิตรลดานั้น เมื่อได้รับการฝึกดีแล้ว ก็จะกลับไปทำงานที่ภูมิลำเนาของตน และถ่ายทอดความรู้ที่เรียนมาให้

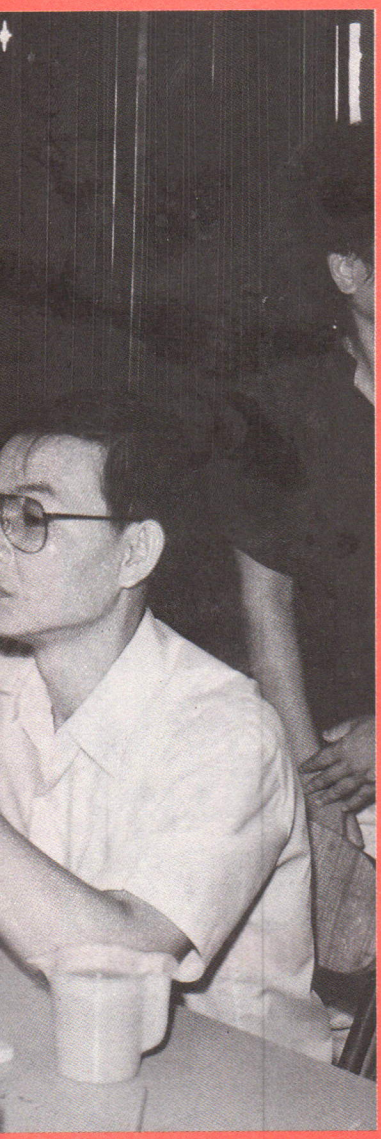

แก่สมาชิกใหม่ต่อไป สมเด็จพระนางเจ้า ฯ ได้ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องนี้ว่า

"อยากให้ราษฎรรักแผ่นดินของตนเอง คนที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ไหนก็ตามเมื่อเขามาฝึกงานมีความรู้ความสามารถแล้ว ก็อยากให้เขากลับไปใช้ความรู้ ความสามารถที่ท้องถิ่นของเขา ช่วยกันทำให้ท้องถิ่นของเขาสมบูรณ์พูนสุขขึ้น"

ต่อมาในปี ๒๕๒๗ ได้ทรงจัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพเครื่องปั้นดินเผาขึ้นที่บ้านแม่ต๋ำ อำเภอ

เสริมงาม จังหวัดลำปาง เนื่องจากทรงเห็นว่าในบริเวณพื้นที่บ้านแม่ต๋ำนั้นมีวัตถุดิบที่สามารถนำมาใช้ในการทำเครื่องปั้นดินเผาได้เป็นอย่างดี ประกอบกับราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวมีฐานะที่ยากจน การทำนาทำไร่ ได้ผลไม่เพียงพอ และราษฎรบางกลุ่มยังมีอาชีพในการตัดไม้ทำลายป่า พระองค์ท่านจึงทรงให้ตั้งโรงฝึกเครื่องปั้นดินเผานี้ขึ้น เพื่อให้ราษฎรได้มีอาชีพเสริมรายได้และเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว กรมวิทยาศาสตร์ ได้ช่วยในการก่อตั้งศูนย์ถวาย

และในปี ๒๕๒๘ ก็ได้ทรงจัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพเครื่องปั้นดินเผาขึ้นอีกแห่งหนึ่งภายในพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส เนื่องจากกรมวิทยาศาสตร์ได้ทำการสำรวจ แล้วกราบบังคมทูลว่า ดินที่นราธิวาสเป็นดินที่ดีมากสำหรับการทำเซรามิค

พระองค์ท่าน ทรงตั้งความหวังว่า

"ในอนาคต เครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้ ก็อาจจะทรงคุณค่าเช่นเดียวกับเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง ซึ่งได้รับการยกย่องว่า เป็นศิลปะอันล้ำค่าของโลก"

พระราชวิจารณญาณอันยาวไกลของพระองค์ท่าน นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อราษฎรผู้ยากจนในชนบท ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการสร้างเสริมมรดกของชาติ ดังเช่นที่บรรพบุรุษของไทยได้สะสมศิลปะวัตถุมาเป็นเวลาช้านานอีกด้วย นับเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลแก่คนไทยทั้งผองทั้งในปัจจุบันและอนาคต

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
"พระมหาธีรราชเจ้า"

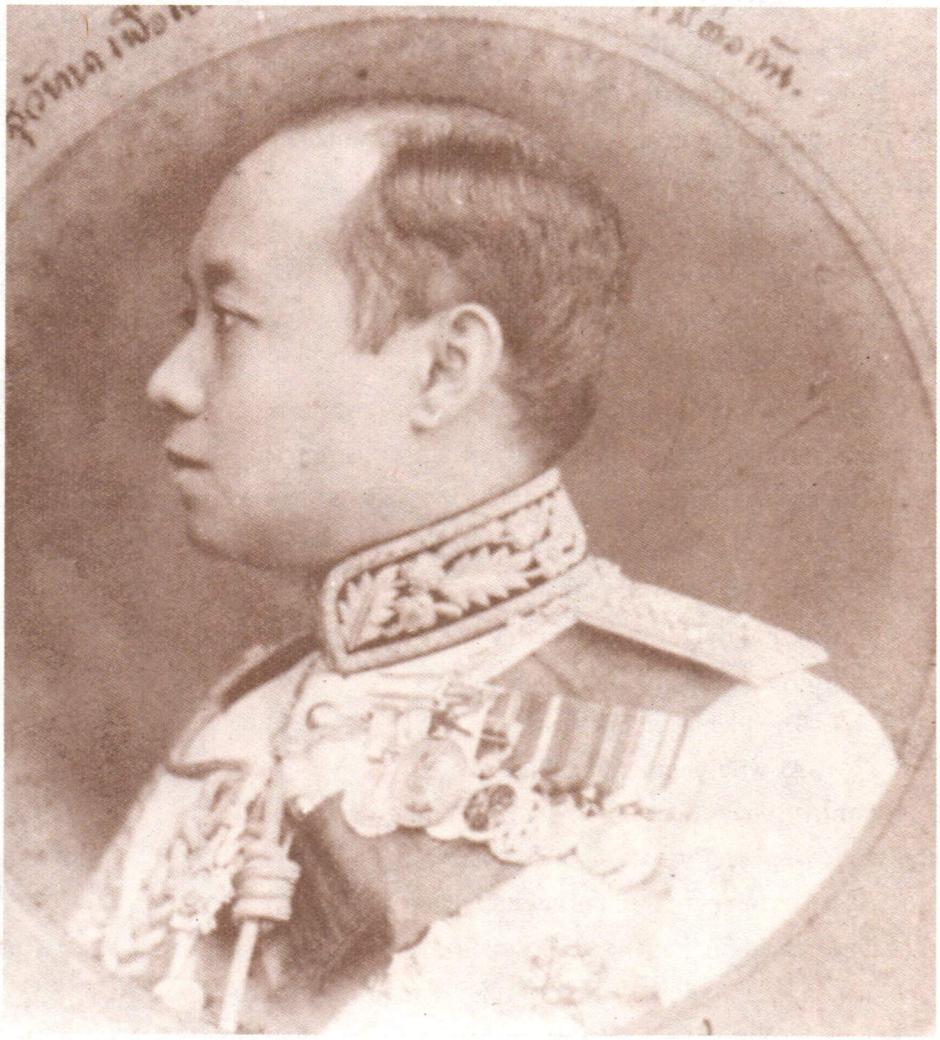

ม.ล.ปิ่น มาลากุล

พระราชประวัติขณะที่ทรงพระเยาว์

วันที่ ๑ มกราคม เป็นวันสำคัญสำหรับชาวตะวันตกเพราะเป็นวันขึ้นปีใหม่ แต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๓ มีความสำคัญยิ่งกว่านั้นในประเทศสยาม ด้วยสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย **"ของขวัญ"** แด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช ซึ่งมีค่าหาที่เปรียบมิได้คือ พระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าพระองค์น้อย ซึ่งทรงพระราชสมภพเมื่อเวลา ๘.๕๕ น. ในวันนั้น ซึ่งตรงกับวัน ๗ ๒ ปีมะโรง โทศก ร.ศ. ๙๙

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ย่อมมีพระราชหฤทัยเต็มเปี่ยมไปด้วยความปีติโสมนัส ได้เฉลิมพระนามาภิไธยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าพระองค์น้อยนี้ว่า

"สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ
เอกอัครมหาบุรุษบรมนราธิราช จุฬาลงกรณนาถ
ราชวโรรส มหาสมมตขัตติยพิสุทธ์ บรมมกุฎสุริย
สันตติวงษ์ อดิสัยพงษ์วโรภโตสุชาติ คุณสังกาศ
วิมลรัตน พฤฒชนมสวัสดิ ขัตติยราชกุมาร มุสิกนาม"

แต่สมเด็จพระบรมชนกนาถ และสมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงเรียกสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพระองค์น้อยนี้ว่า

"ลูกโต"

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี ทรงรักใคร่ ทรงเป็นห่วงสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์นี้อยู่เป็นนิจ เคยทรงเปรียบกับพระเนตรของพระองค์ ในพระราชหัตถเลขา[๑] ถึงพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์[๒] ว่า

"ดวงตาของฉันทั้งคู่[๓] นี้ ฝากให้พระยาวิสุทธ
รักษาไว้ ถ้าพระยาวิสุทธ มีใจเมตตาฉัน
ฉันก็จะได้เห็นแสงสว่างต่อไป ถ้าวางเสียแล้ว
ก็คงจะมืดหมด"

ส่วนสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ก็ทรงเคารพรักใคร่พระราชมารดาเยี่ยงลูกที่ดีของแม่ตลอดเวลา แม้ประทับอยู่ ณ แดนที่ห่างไกลก็มิได้ทรงลืมเลย เมื่อทรงศึกษาอยู่ ณ มหาวิทยาลัยอ๊อกสฟอร์ด ก็ได้ถวายพระพรในวันเฉลิมพระชนมพรรษา (พ.ศ. ๒๔๔๓) เป็นคำประพันธ์ภาษาอังกฤษ เริ่มดังนี้

Royal Lady! Princess Thai!
Consort of Siam's Lord most high!
Thy like is seldom seen,
As wife, mother and Queen!

"ลูกโต" ของสมเด็จพระปิยมหาราช โตขึ้นมาในพระบรมมหาราชวัง ทรงมีพระ **"ชาติวุฒิ"** อันสูงยิ่ง หม่อมเจ้าหญิงแก้วกัลยาในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิษณุนาถนิภาชร ทรงเป็นพระพี่เลี้ยงตลอดเวลา ๑๐ ปี ซึ่งยังทรงอยู่ในปฐมวัย

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงมีพระธรรมจริยาอันน่ารัก มิได้ทรงซุกซนอย่างเด็กอื่น ๆ ในวัยเดียวกัน ผู้ใหญ่ให้ทรงทำอะไรก็ทรงทำ เกือบจะกล่าวได้ว่า *"เป็นผ้าพับไว้"* เมื่อมีการแสดงอะไร ก็มักจะทรงได้บทของสตรี เช่น ทรงแสดงเป็นพระนางสุบิเด ในเรื่องนิทราชาคริต พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ทรงฉายเมื่อพระชนมายุ ๓๔ พรรษา คราวทรงรับเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ กลับจากประพาสทวีปยุโรป เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๔๐

---

๑. *พระราชหัตถเลขาจากสิงคโปร์ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๔๒๕ (ร.ศ. ๑๐๕)*
๒. *พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ (นามเดิม ม.ร.ว.เปีย มาลากุล) พระอภิบาลในประเทศอังกฤษ ภายหลังเป็นเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี*
๓. *หมายถึงสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ*

สมัยนั้นเป็นสมัยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเริ่มจัดการศึกษาในรูปของโรงเรียน จึงได้ทรงเห็นชัดว่าผู้ใดเป็นครูที่สามารถบ้าง จะต้องทรงเลือกเฟ้นหาครูที่ดีมาถวายพระอักษรแด่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เช่น

๑. พระยาศรีสุนทรโวหาร *(น้อย อาจาริยางกูร)*

๒. พระยาอิศรพันธุ์โสภณ *(ม.ร.ว.หนู อิศรางกูร)*

๓. หม่อมเจ้าประภากร *(ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระยาบำราบปรปักษ์)*

ส่วนครูภาษาอังกฤษก็ได้นายโรเบอร์ต มอแรนต์ (Robert Morant) มาจากประเทศอังกฤษ ท่านผู้นี้เป็นหลานของฟลอเรนซ์ ไนติงเกล (Florence Nightingale) ได้ตัวมาถวายพระอักษรตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๔๓๑ ขณะที่พระชนมายุยังไม่เต็ม ๘ พรรษา ประวัติของโรเบอร์ต มอแรนต์ เป็นที่น่าสนใจมาก ได้แต่งแบบเรียนภาษาอังกฤษสำหรับเด็กไทยที่เรียกว่าบันได เล่ม ๑–๔ ได้ประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนการเรียนในประเทศสยาม แล้วกลับไปดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการของประเทศอังกฤษในระยะหลัง และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางชั้นอัศวิน (Knight) มีคำว่า เซอร์ (Sir) นำหน้าชื่อเป็น เซอร์ โรเบอร์ต มอนแรนต์ (Sir Robert Morant)

เมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ มีพระชนมายุ ๑๐ พรรษาแล้ว จึงได้เสด็จเข้าทรงศึกษาในโรงเรียนราชกุมาร ซึ่งอยู่ในพระบรมมหาราชวัง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปยังหัวเมือง สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ก็มักจะได้ตามเสด็จพระราชดำเนินเป็นนิจ เช่น เมื่อเสด็จพระราช-

(จากซ้าย) สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ, สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ (รัชกาลที่ ๖), พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจักรพงศ์ภูวนารถ และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ

"ผู้ใดมีอำนาจวาสนา
ธรรมดาหาอะไรก็หาได้
กำหมัดคือยุติธรรมจงจำไว้
ใครหมัดใหญ่ได้เปรียบเรียบเทียวเกลอ"

สมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงเล่นละคอน เรื่อง อาลีบาบา

ดำเนินประพาสปักษ์ใต้ครั้งหนึ่ง และเกาะสีชังอีกครั้งหนึ่ง

มื่อเสด็จพระราชดำเนินไปยังเกาะสีชังปลายเดือน เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๔ นายโรเบอร์ต มอแรนต์ พระอาจารย์ภาษาอังกฤษก็ได้ได้ตามเสด็จด้วย เพื่อจะได้ไม่ขาดการถวายพระอักษร นายมอแรนต์ได้เลือกคำประพันธ์ในมหาอุปรากรเรื่อง **"มิกาโด"** (Mikado) ของ ว.ส.กิลเบอร์ต (W.S. Gilbert) มาให้ทรงแปลเป็นภาษาไทย ซึ่งออกจะยากมากทีเดียว เช่น

On tree by a river a little tom-tit
Sang "Willow, tit-willow, tit-willow!"
And I said to him "Dickey Bird, why do you sit"
Singing "willow, tit-willow, tit-willow?"

นี่เป็นตัวอย่าง แต่ **"มิกาโด"** นั้นยากมาก สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอจะได้ทรงแปลบทนี้หรือบทไหน และแปลว่าอย่างไรนั้นไม่มีหลักฐานที่จะยืนยันได้ แต่ประมาณ ๑๕ ปีต่อมา ได้ทรงแปล **"มิกาโด"** นี้ออกมาทั้งเรื่อง และทรงแปลบทนี้อย่างหลวม ๆ แบบดัดแปลงว่า

ยังมีนกตัวหนึ่งนั่งจับเจ่า แสนโศกเศร้าเฝ้าสะอึกสะอื้นไห้
แลเห็นสกุณะชาติประหลาดใจ พี่จึงร้องถามไปด้วยวาจา
ว่าดูก่อนเจ้าเอ๋ยเจ้านกน้อย จงตอบถ้อยเราถามด้วยกังขา
เหตุไฉนเจ้าไซร้จึงโศกา ทำไมมาตีปีกไม่ควรการ

แต่อาจเป็นเรื่องนี้ก็ได้ ที่เปิดประตูให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธได้เสด็จเข้าสู่โลกวรรณคดี

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กำลังทรงพัฒนากิจการบ้านเมือง ทรงมีพระบรมราโชบายที่จะส่งสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ และพระเจ้าลูกยาเธอ ไปทรงศึกษาวิชาการ ณ ทวีปยุโรปในสาขาวิชาต่าง ๆ กัน ทั้งนี้โดยถือพระชนมายุเป็นเกณฑ์ พระองค์ใดทรงเติบโตขึ้นมาก่อน ก็ให้เสด็จไปก่อน ก่อน พ.ศ. ๒๔๓๕ ได้เสด็จไปแล้ว ๔ พระองค์ คือ

๑. พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้ากิติยากร วรลักษณ์ *(ในรัชการที่ ๖ ทรงเป็นพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ)*

๒. พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ *(ในรัชกาลที่ ๖ ทรงเป็น พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์)*

๓. พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าประวิตรวัฒโนดม *(ในรัชกาลที่ ๖ ทรงเป็นพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงปราจีณกิติบดี)*

๔. พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าจิรประวัติวรเดช *(ในรัชกาลที่ ๖ ทรงเป็นจอมพลพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช)*

ในจำนวนนี้ ได้ทรงศึกษาวิชาทหารเพียงพระองค์เดียว คือ พระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้าจิรประวัติวรเดช ทรงศึกษาที่ประเทศเดนมาร์ค นอกจากนั้นทรงศึกษาวิชาพลเรือนที่ประเทศอังกฤษ ขุนวิจิตรวรศาสน์ *(นามเดิม ปั้น สุขุม ภายหลังเป็น เจ้าพระยายมราช)* เป็นพระอภิบาล

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรับพระกรสมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ในงานพระราชพิธีโสกันต์

ผู้ที่ควรจะได้เสด็จไปทรงศึกษา ณ ยุโรป ต่อไป โดยคำนึงถึงพระชนมายุ คือ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร แต่จะให้เสด็จไปมิได้ เพราะทรงเป็นรัชทายาท จะต้องทรงรับสิริราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินต่อไป จำต้องระมัดระวังมิให้ประสบภยันตรายใด ๆ ทั้งภยันตรายในท้องทะเล และภยันตรายในสังคม ซึ่งอยู่ห่างพระเนตรพระกรรณแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ที่จะได้เสด็จต่อไปจึงเป็น

๑. พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ *(ในรัชกาลที่ ๖ ทรงเป็น นายพลเรือเอก พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงชุมพรเขตรอุดมศักดิ์)*

๒. สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ

มีข้อคิดที่สำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ ถ้าสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงดำรงพระอิศริยยศ สยามมกุฎราชกุมารอยู่ขณะนั้น ก็จะไม่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษา ณ ต่างประเทศ แต่เมื่อทรงดำรงพระอิศริยยศเป็นเพียงสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งถือว่าเป็นเมืองครู ทำให้ประเทศสยามได้พระเจ้าแผ่นดินที่ทรงรอบรู้เต็มที่ เท่าที่เมืองครูจะถวายให้ได้

แต่ก่อนที่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ จะเสด็จพระราชดำเนินไปจากประเทศสยาม มีเหตุการวิกฤต คือ กรณีพิพาทกับมหาอำนาจตะวันตก ซึ่งมีนโยบายล่าเมืองขึ้นไม่รู้จักเพียงพอ จนไทยเรา เกือบจะเอาตัวไม่รอด

ในวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) ฝรั่งเศสส่งเรือรบชื่อ แองคองสตังค์ (Inconstant) ในความควบคุมของนาวาโท โบรี Capitaine de frégate bory กับเรือโคแมท Comète ในความควบคุมของเรือเอกลุยส์ ดาร์ติช ดูฟูร์เนต์ Lieutenant de vaisseau Louis Dartige du fournet เข้ามายังแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีเรือลูแตง Loutin จอดอยู่ที่หน้าสถานทูตก่อนแล้ว มีการสู้รบกันที่หน้าป้อมพระจุลจอมเกล้า

แต่การป้องกันบ้านเกิดเมืองนอน รักษาอธิปไตยของเราไว้ทำให้ฝรั่งเศสสมประสงค์ คือ มีโอกาสได้ยื่นคำขาดต่อประเทศสยามตามหลักที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในเรื่อง **"วิวาหพระสมุท"** ว่า

"ผู้ใดมีอำนาจวาสนา
ธรรมดาหาอะไรก็หาได้
กำหมัดคือยุติธรรมจงจำไว้
ใครหมัดใหญ่ได้เปรียบเรียบเหียวเกลอ
ใครหมัดย่อมต้องถ่อมกายยอบ
ต้องคอยหมอบคอยกราบราบเหียวหนอ
คอยระแวงแขยงอยู่ละเออ
มิได้กล้าเผยอขึ้นตึงตัง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงฉายร่วมกับสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ
จากซ้ายไปขวาแถวหลัง สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนพิษณุโลกประชานาถ, สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช รัชกาลที่ ๖, สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนบริพัตรสุขุมพันธ์
แถวกลาง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอัษฎางค์เดชาวุธ
แถวหน้า สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนเพชรบูรณ์อินทราชัย, สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชา รัชกาลที่ ๗, สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์
สมเด็จพระบรมราชชนก ในรัชกาลปัจจุบัน

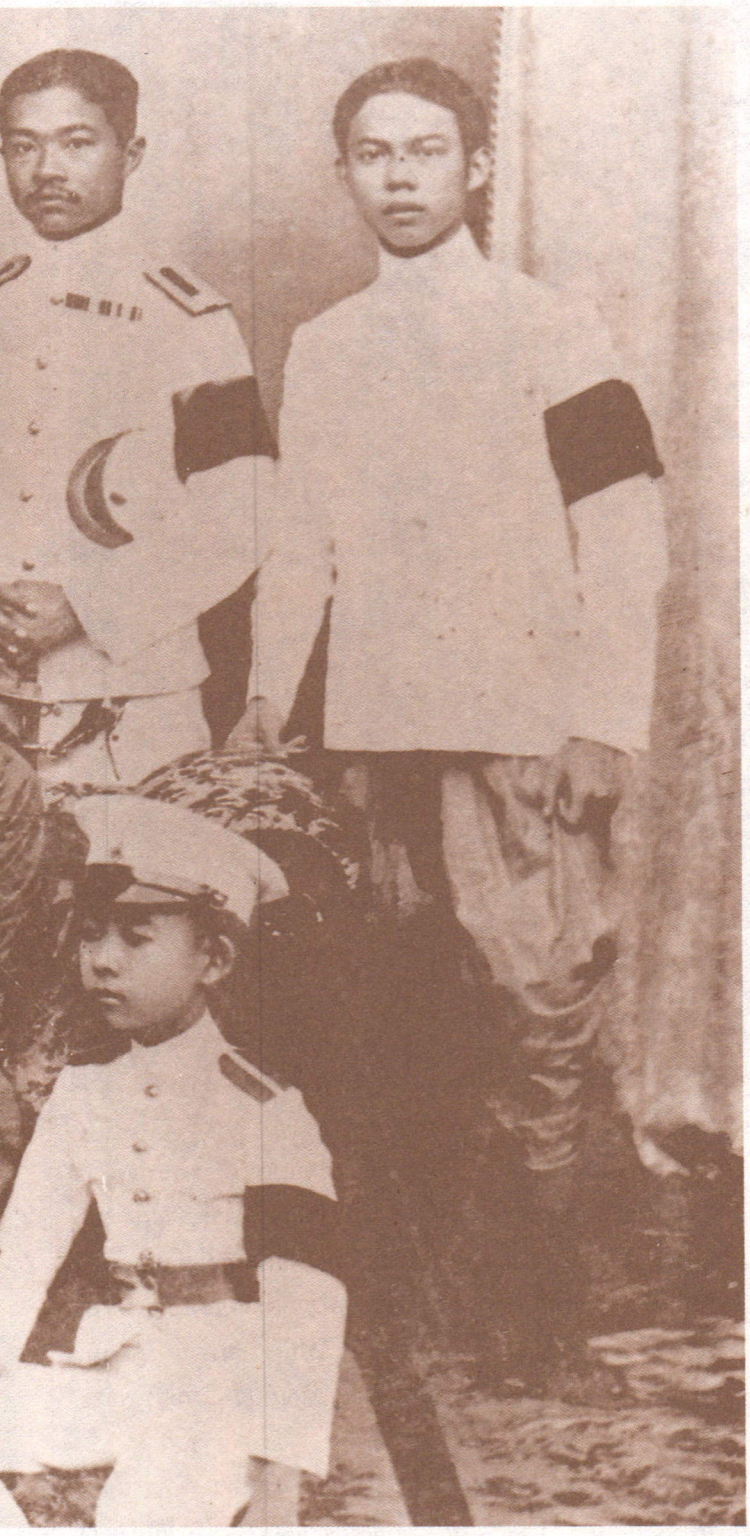

มีอำนาจวาสนาวาจาสิทธิ์
พูดสิ่งใดไม่ผิดเพราะฤทธิขลัง
ถึงพูดผิดกำหมัดขัดลงปัง
กลายเป็นพูดถูกจังไปทั้งเพฯ"

คำขาดของฝรั่งเศสนั้นมาเป็นลูกคลื่นสองระลอก

ระลอกที่ ๑ ให้เสียค่าปรับ ๒,๐๐๐,๐๐๐ แฟรงค์ สำหรับความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ฝรั่งเศส ทั้ง ๆ ที่ทหารฝรั่งเศสตายเพียง ๓ คน และบาดเจ็บ ๓ คน ขณะที่ทหารไทยตาย ๘ คน บาดเจ็บ ๔๑ คน แต่ที่สำคัญกว่านั้น คือ ให้เคารพสิทธิของญวนและเขมร เหนือดินแดนบนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง และเกาะต่าง ๆ ในแม่น้ำนั้น

ไทยเราไม่สามารถจะสู้กับ *"กำหมัดใหญ่"* ได้ ก็ต้องยอมจำนน ถ้าไม่ยอมจำนน อาจต้องกลายเป็นแคว้นหนึ่งในประเทศที่เรียกว่า *"อินโดจีน"* ก็ได้ กระนั้นฝรั่งเศสยังได้ยื่นคำขาดมาอีก

ระลอกที่ ๒ ซึ่งมีสำนวนโวหารดังนี้

การที่รัฐบาลไทยชักช้า...สมควรที่รัฐบาลฝรั่งเศสจะต้องหวีข้อมัดจำยิ่งขึ้น

โดยปรารถนาจะให้เป็นพยานแห่งความผ่อนปรน ซึ่งเป็นหลักดำเนินรัฐประศาสโนบายของรัฐบาลฝรั่งเศสเป็นนิตย์มา...รัฐบาลฝรั่งเศสจะยึดปากน้ำและเมืองจันทบุรีไว้จนกว่ากองทหารไทย ที่ตั้งมั่นอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงจะถอนไปสิ้น และเกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นแล้ว

อนึ่ง เพื่อประกันมิตรภาพอันเคยมีมาแล้วระหว่างประเทศทั้งสอง...รัฐบาลไทยจะต้องไม่รวมกำลังทหารใด ๆ...ในระยะ ๒๕ กม. บนฝั่งขวาแม่น้ำโขง

เรื่องนี้มีผลฝังลึกเข้าไปในพระราชหฤทัยของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ซึ่งมีพระชนมายุ ๑๒ พรรษาครึ่งแล้ว

เพียงเดือนเดียวหลังจากกรณีพิพาทดังที่ได้กล่าวมา สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอก็เสด็จพระราชดำเนินออกจากประเทศสยามไปทรงศึกษาวิชา ณ ประเทศอังกฤษ ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ที่พระราชวังบางปะอิน สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ จึงได้เสด็จไปกราบบังคมลา ณ ที่นั้น มีพิธีให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ทรงปฏิญาณพระองค์เป็นอุบาสกต่อสงฆ์ ณ วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ผู้ทรงเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ได้ถวายศีลต่อสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ

เรือมกุฎราชกุมาร ซึ่งสู้รบกับเรือรบฝรั่งเศสมาหยก ๆ ได้เป็นพระราชพาหนะ นำสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ และผู้ที่ตามเสด็จออกจากบางปะอิน ไปเปลี่ยนเป็นเรือโอลเดนเบอร์ก (Oldenburg) ที่สิงคโปร์

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ณ สถานทูตสยาม กรุงลอนดอน ขณะกำลังทรงศึกษาอยู่ที่ประเทศอังกฤษ

ผู้ที่ตามเสด็จไปครั้งนี้มีพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ ซึ่งมีพระชนมายุแก่กว่าสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเพียง ๑๓ วันเท่านั้น จึงทรงสนิทสนมกันมาก อีกคนหนึ่งที่ตามเสด็จคือ หม่อมราชวงศ์สิทธิ์ *(ม.ร.ว.สิทธิ์ สุทัศน์ ภายหลังเป็น พลโท พระยาวิชิตวงศ์วุฒิไกร)* ไปในฐานะที่จะเป็นพระสหาย มิฉะนั้นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ก็จะประทับอยู่โดดเดี่ยว ไม่มีผู้ที่พอจะกล่าวได้ว่าเป็นเพื่อน

อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเลือกพระมนตรีพจนกิจ *(นามเดิม ม.ร.ว.เปีย มาลากุล ภายหลังเป็นพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ และเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี)* ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย และเป็นโอรสของพลเรือโท หม่อมเจ้าขจรจรัสวงศ์ *(ภายหลัง เป็น พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นปราบปรปักษ์)* ที่ทรงนับถือให้เป็นพระอภิบาลตามเสด็จไปพร้อมกัน

เรือมกุฎราชกุมาร ผ่านกรุงเทพฯไป เมื่อเวลา ๑๓.๒๐ ของวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๖

คนไทยใช้นามสกุล

ประพัฒน์ ตรีณรงค์

การที่คนไทยได้ใช้ หรือมีนามสกุล นับได้ว่า เป็นพระราชกรณียกิจที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เพราะได้ทรงยกฐานะของชาติไทยให้เทียมทันบรรดานานาอารยประเทศ ทรงตราพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ประกาศใช้ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ เป็นฉบับแรก

จริงอยู่ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับนามสกุลฉบับนี้ ได้ยกเลิกไปพร้อมกับพระราชบัญญัติอีก ๓ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติขนานนามสกุลเพิ่มเติม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ พระราชบัญญัติขนานนามสกุล *(ฉบับที่ ๒)* พุทธศักราช ๒๔๘๑ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ เพราะพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๔๐๕ ระบุไว้ในมาตรา ๓ ว่า ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติทั้ง ๔ ฉบับ ตลอดจนบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ

ห้ามไม่ให้เอานามพระมหานคร และห้ามมิให้เอาศัพท์ ที่ใช้เป็นบรมนามาภิไธย มาใช้เป็นนามสกุล

แต่ถึงอย่างนั้น ความสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับแรกก็ยังคงอยู่ เพราะเป็นประวัติศาสตร์ของการเริ่มต้นใช้นามสกุลของคนไทยที่มีเหตุการณ์ ตลอดจนข้อคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ที่เกี่ยวพันกับการตราพระราชบัญญัติฉบับนั้นออกมา รวมทั้งพระราชนิพนธ์ชี้แจงให้เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป นอกจากนั้น ยังมีหลักการและหลักเกณฑ์ที่จะตั้งนามสกุลให้ถูกต้องตามพระบรมราโชบาย เช่น ห้ามไม่ให้เอานามพระมหานคร และห้ามไม่ให้เอาศัพท์ที่ใช้เป็นบรมนามาภิไธยมาใช้เป็นนามสกุล ห้ามมิให้ใช้ *"ณ"* นำหน้านามสกุล จนกว่าจะได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว และให้เปลี่ยนคำต่อนามสกุลซึ่งพระราชทานว่า *"ณ กรุงเทพ"* ให้เป็น *"ณ อยุธยา"* เป็นต้น

และเมื่อได้ทรงประกาศห้าม และประกาศให้เปลี่ยนคำต่อนามสกุล และพระราชทานนามสกุลแก่ผู้ที่ขอพระราชทานเป็นจำนวนมากแล้ว ก็ทรงวางหลักเกณฑ์การเลือกนามสกุลไว้ในพระบรมราโชบายดังจะขอเชิญมาลงไว้ เพื่อท่านที่ยังไม่ทราบจะได้ทราบกันโดยทั่วไป ดังนี้

พระบรมราโชบายในการขนานนามสกุล ว่าด้วยเกณฑ์เลือกนามสกุล

๑. นามสกุลของสามัญไม่ควรจะให้มียาว ๆ เทียมนามสกุลพระราชทาน

๒. ถ้าสามารถควรจะใช้เป็นคำไทย ๆ เพื่อมิให้เป็นเลียนนามสกุลที่พระราชทาน ซึ่งโดยมากเป็นภาษามคธหรือสันสกฤต

๓. นามสกุลโดยมากไม่ควรเกินกว่า ๓ พยางค์ เช่น *"อาภรณ์ประภา"* หรือ *"จันทรบริบูรณ์"* ใช้ไม่ได้ทั้ง ๒ นาม

๔. เกณฑ์ที่ควรเลือกใช้เป็นนามสกุลได้ เห็นว่าควรกำหนดดังต่อไปนี้

(ก) เกณฑ์ภูมิลำเนา - คือ ตามนามตำบลที่อยู่ เช่น *"สามเสน"* *"บางขุนพรหม"* *"บางกระบือ"* แต่ห้ามมิให้มี *"ณ"* อยู่ข้างหน้าตามตำบล เพราะ *"ณ"* จะมีได้แต่พระราชทานเท่านั้น

(ข) อาชีวะ - คือ ตามทางทำมาหาเลี้ยงชีพของตนเองหรือของบรรพบุรุษ เช่น *"ชาวสวน"* *"ช้างหม้อ"* *"หมอยา"* เป็นต้น เป็นคำไทย ๆ อย่าให้แปลเป็นมคธหรือสันสกฤต

(ค) คุณ - เช่น *"คนดี"* *"คนซื่อ"* *"คนตรง"* *"ใจดี"* *"ใจเย็น"* *"ใจใหญ่"* *"ไหวพริบ"* *"คล่องแคล่ว"* *"ว่องไว"* *"เฉียบแหลม"* *"คำแหง"* *"แข็งแรง"* *"แข็งขัน"* *"อดทน"* *"กล้าหาญ"* *"ปากหวาน"* *"พูดเพราะ"* *"เสียงหวาน"* *"เสียงเพราะ"* *"เสียงเย็น"* *"เสียงใส"* *"ผิวดำ"* *"ผิวคล้ำ"* *"ผิวขาว"* *"ผิวนวล"* *"ผิวเหลือง"* *"ผิวอ่อน"* ดังนี้เป็นต้น

(ฆ) ตามเผ่าพันธุ์ - คือ เอานามบรรพบุรุษคนเดียว หรือ ๒ คน ๓ คน ผสมเป็นนามสกุลเช่น นามทวด กับปู่ หรือนามปู่กับบิดา เป็นต้น นามสกุลที่พระราชทานไปแล้วโดยมากเป็นไปตามเกณฑ์นี้ ดังจะยกตัวอย่างพอเป็นที่สังเกต คือ (๑) **บุนนาค** เป็นนามแห่ง

ผู้ร่วมแซ่ไม่ได้เป็นญาติสายโลหิตก็ได้
แต่ผู้ร่วมสกุลนั้น
ถ้าไม่ได้เป็นญาติสายโลหิตต่อกันโดยแท้แล้ว
ก็ร่วมสกุลกันไม่ได้

เจ้าพระยาอรรคมหาเสนา (บุนนาค) ผู้เป็นบรรพบุรุษแห่งสกุลนั้น (๒) **เดชะคุปต์** นามแห่งสกุลของพระยาโบราณราชธานินทร์ ผูกจากนามบุรุษ ๒ นาย คือ ขุนฤทธิ์ดรุณเสรฐเดช ผู้เป็นบิดากับนายคุ้ม สันสกฤต - คุปต์ ผู้เป็นปู่ ดังนี้เป็นต้น ถ้าจะใช้สำหรับคนสามัญควรเอานามบรรพบุรุษตรง ๆ โดยไม่แปลเป็นมคธหรือสันสกฤต เช่นต่างว่าจะใช้นามตามข้างบนนี้ว่า เดชคุ้ม หรือ คุ้มเดช ก็ได้ ๒ สถาน

(ง) ตามประเทศถิ่นฐานเดิม - เช่น *"ชาวเหนือ" "ชาวใต้" "ชาวป่า" "ชาวทะเล" "ชาวเขา" "ชาวเกาะ" "ชาวมอญ" "ชาวพม่า" "ชาวเฉียง" (คือเชื้อคนเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ฯลฯ) "ชาวเวียง" (คือเชื้อเวียงจันท์) "ชาวนคร" (คนเชื้อคนนครศรีธรรมราช"* ดังนี้เป็นต้น

(จ) ตามเชื้อชาติเดิม - ให้เติมคำว่า *"เชื้อ"* ลงข้างหน้านามชาติ เช่น *"เชื้อจีน" "เชื้อญวน" "เชื้อแขก" "เชื้อชวา"* ดังนี้เป็นต้น

๕. นามสกุลถึงจะซ้ำกันบ้างก็ไม่สู้อัศจรรย์ เพราะเมื่อหมู่มากจะไม่ให้ซ้ำบ้างย่อมเป็นการยาก ถึงในเมืองอื่น ๆ เขาก็ต้องยอมให้ซ้ำบ้าง

(พระบรมนามาภิไธย) **วชิราวุธ**

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐพระองค์นี้ แม้จะได้มีพระราชประสงค์เป็นอย่างดียิ่งในการตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับนามสกุลออกมา แต่ก็ไม่วายมีการวิพากษ์วิจารณ์กันมาก พระองค์ก็หาได้ถือโทษแต่ประการใดไม่ แต่ได้ทรงชี้แจงเรื่องที่เข้าใจกันไปผิด ๆ ด้วยพระราชนิพนธ์ที่มีค่าอย่างยิ่งเรื่องหนึ่ง คือ *"เปรียบนามสกุลกับชื่อแซ่"* ซึ่งรวมอยู่ในหนังสือ **"ราชสกุลอิศรางกูร ฉบับเพิ่มเติม"** พิมพ์เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๒๙ ซึ่งจะขอแยกออกให้เห็นว่าทรงแก้ความเข้าใจผิดหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงอย่างไร ดังนี้

เมื่อมีคนเข้าใจผิดคิดว่าทรงเอาอย่างมาจากประเพณีชื่อแซ่ของจีน

พระองค์ก็ทรงพระราชนิพนธ์อธิบายว่า

"คนเรายังมีอยู่เป็นอันมาก ซึ่งยังมิได้สังเกตว่านามสกุลกับชื่อแซ่ของจีนนั้นผิดกันอย่างไร ผู้ที่ดูแลแต่เผิน ๆ หรือซึ่งมิได้เอาใจใส่สอบสวนในข้อนี้มักจะสำคัญว่าเหมือนกัน และมีพวกจีนหรือพวกนิยมจีนพอใจจะกล่าวว่า การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชปรารภออกพระราชบัญญัตินามสกุลขึ้นนั้น โดยทรงพระราชนิยมตามประเพณีชื่อแซ่ของจีน ซึ่งถ้าจะตรองดูก็เห็นว่าคงจะไม่เป็นเช่นนั้น โดยเหตุที่จะได้อธิบายต่อไปนี้

แซ่ของจีนนั้น ตรงกับ **"แคลน"** *ของพวกสก็อต คือเป็นคณะหรือพวกหรือถ้าจะเทียบทางวัด ๆ ก็คล้าย* **สำนัก** *(เช่นที่เราได้ยินเขากล่าว ๆ กันอยู่บ่อย ๆ ว่าคนนั้นเป็นสำนักวัดบวรนิเวศ คนนี้เป็นสำนักวัดโสมนัส ดังนี้เป็นตัวอย่าง) ส่วนสกุลนั้นตรงกับคำอังกฤษว่า "แฟมิลี" ข้อผิดกันอันสำคัญในระหว่างแซ่กับสกุลนั้นก็คือ*

ชื่อแซ่เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่า ใครเป็นพวกเดียวกัน จะได้ช่วยกันและกัน ทั้งในทางบุกรุก หรือทางป้องกัน

ผู้ร่วมแซ่ไม่ได้เป็นญาติสายโลหิตก็ได้ แต่ผู้ร่วมสกุลนั้นถ้าไม่ได้เป็นญาติสายโลหิตต่อกันโดยแท้แล้ว ก็ร่วมสกุลกันไม่ได้ นอกจากที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมเป็นพิเศษเท่านั้น

ชื่อแซ่หรือ "แคลนเนม" เป็นประเพณีที่ได้มีมาก่อนนามสกุลหรือ "แฟมิลีเนม" นั้นช้านาน เช่น ในสก็อตแลนด์ได้ใช้ "แคลนเนม" ในประเทศอังกฤษซึ่งอยู่ใกล้เคียงกัน ดังนี้เป็นตัวอย่าง ดังนี้ จะนับว่านาม ๒ ชนิดนี้ เป็นอย่างเดียวกันไม่ได้เลย ถ้าหากจะมีที่ว่าเหมือนกันได้ก็แต่ตรงที่ว่า เป็นฉายาด้วยกันทั้ง ๒ ชนิดเท่านั้น แต่นอกจากนี้แล้ว ไม่มีอะไรที่เหมือนกันเลย ทั้งสาเหตุก็ดี ความมุ่งหมายก็ดี ย่อมผิดกันทั้งสิ้น"

พระราชนิพนธ์ที่ทรงอธิบายถึงเรื่องแซ่ของจีนว่าเหมือนกับ **แคลน** ของสก็อตแลนด์แล้ว ยังทรงอธิบายให้เห็นต่อไปด้วยว่า แซ่ของจีนนั้นจะเทียบกับแฟมิลีเนม อันเป็นคำอังกฤษก็ไม่ได้ เพราะแซ่ของจีนนั้น ผู้ที่ร่วมแซ่กัน แม้ไม่ได้เป็นญาติกันก็ร่วมได้ แต่ผู้ร่วมนามสกุลนั้น ต้องเป็นผู้เป็นญาติสายโลหิตกันเท่านั้น เว้นแต่เรื่องการรับเป็นบุตรบุญธรรมเป็นพิเศษเท่านั้น บุตรบุญธรรมนั้นแม้จะไม่ใช่สายโลหิตเดียวกันก็ร่วมนามสกุลได้ ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ต่อจากนั้นพระราชนิพนธ์ยังได้ทรงชี้แจงว่า **แซ่** ของจีน **แคลน** ของสก็อตแลนด์ และ **ไตรม์** ของอังกฤษ นั้นตรงกันและเกิดขึ้นได้อย่างไรว่า

"การที่คนหลาย ๆ คนได้รวมกันเข้าตั้งเป็นคณะ ซึ่งจีนเรียกว่า **แซ่** สก็อตเรียกว่า **แคลน** และอังกฤษเรียกว่า **ไตรม์** ได้บังเกิดขึ้นในสมัยเมื่อคนยังไม่ถึงซึ่งความ (สิวิไลซ์) บริบูรณ์ยังได้รู้จักรักษาธรรมจริยาอันมีเมตตาต่อกันเป็นที่ตั้ง ยังต่างคนต่างรบพุ่งฆ่าฟันกันเพื่อแย่งอาหารกันกิน แย่งที่กันอยู่และแย่งชิงผู้หญิงกัน ผู้ได้มีพวกมากก็อาจที่จะเอาเปรียบผู้ที่ไม่มีพวกพ้อง หรือที่มีพวกน้อยได้ในทางหากินเป็นต้น จึงเกิดความจำเป็นในการที่จะต้องคิดอ่านหาพวกพ้องไว้ให้มาก ๆ และเมื่ออยู่รวมถิ่นกันก็คงจะรู้จักกันดีในหมู่เอง"

จากนั้น ได้ทรงอธิบายถึงวิวัฒนาการของพวก **แซ่ แคลน ไตรม์** ตลอดไปถึงชนชาติอื่นอีกอย่างกว้างขวางว่า

"แต่มีบางเวลาซึ่งจำเป็นต้องแยกย้ายกันไปในที่ห่างภูมิลำเนาเดิมของตน คนที่ไปจากคณะเดียวกันไปพบกันในที่ไกลภูมิลำเนาเดิมของตน ๆ ไม่รู้จักกันว่าเป็นคนสำนักเดียวกัน ก็ได้บังเกิดทำร้ายแก่กันขึ้นบ้าง จึงได้บังเกิดความจำเป็นที่จะต้องมีเครื่องสังเกต เพื่อรู้กันได้ว่าเป็นพวกเดียวกันในชั้นต้น จึงนัดกันมีเครื่องแต่งตัวให้เหมือนกัน เช่นมีขนนก หรือดอกหญ้าที่ปักผม อย่างแบบที่คนดำในอาฟริกายังใช้อยู่จนทุกวันนี้ แต่การใช้เครื่องหมายเช่นนี้มาเกิดรู้สึกกันขึ้นว่ายังไม่สู้จะเรียบร้อยดี เพราะคนพวกอื่นก็อาจจะปักขนนกหรือดอกหญ้าบ้างเหมือนกัน จึงเกิดมีความคิดมุ่นผมให้เหมือนกัน ซึ่งชาวอาฟริกาก็ยังคงใช้อีก และเกิดคิดเขียนหน้าเขียนตัวเป็นลวดลาย ซึ่งมีใช้อยู่ใน

นามสกุลเป็นเครื่องหมายให้รู้จักกัน ว่ามีบรรพบุรุษร่วมกัน ต้องช่วยกันรักษาชื่อบรรพบุรุษไว้ อย่าให้เสียหาย

หมู่ชาวอาฟริกา ในหมู่คนที่เรียกว่า อินเดียแดง ในอเมริกา และในหมู่คนมาวรี ชาวนิวซีแลนด์ เป็นต้น"

เมื่อได้ทรงปฏิเสธว่าเรื่องนามสกุลของไทยไม่เหมือนกับชื่อแซ่ของจีน แคลน ของสก็อตแลนด์ ไตรม์ ของอังกฤษแล้ว โดยทรงชี้แจงว่า แซ่ของจีน แคลน ของสก็อตแลนด์ เป็นต้นนั้น ตรงกับประเพณีอย่างหนึ่งของไทย แต่ไม่ใช่เรื่องนามสกุล ดังพระราชนิพนธ์อีกตอนหนึ่งว่า

"แม้ในเมืองไทยเรานี้เองก็ได้เคยใช้ประเพณีคล้ายคลึงกัน คือ วิธีรวมตนเป็นเลขสมสังกัดขึ้นในกรมนั้นกรมนี้ หรือที่ถวายตัวเป็นข้าในกรมนั้นกรมนี้เป็นต้น เมื่อใครไปพบกันเข้าถามกันว่าสังกัดกรมไหน พอบอกว่าสังกัดกรมนั้นหรือกรมนี้ รู้ว่าเป็นข้าในกรมเดียวกันแล้วก็ไม่ทำร้ายกัน และช่วยอุดหนุนกันตามสมควรเหมือนจีนเป็นคนแซ่เดียวกัน สก็อตที่เป็นแคลนเดียวกันฉนั้น คือเป็นวิธีอันมีผู้ที่ได้คิดขึ้นในโบราณกาล เพื่อความสะดวกในสมัยโบราณ อันยังมิได้มีประเพณีที่รวบรวมชนภาษาเดียวกันเป็นปึกแผ่นอันเดียวกันเป็นชาติ (เนชั่น) ก็นับว่าเป็นประโยชน์ดีสมควรแก่กาลสมัยเก่านั้นอยู่"

และในตอนท้ายทรงสรุปว่า

"ชื่อแซ่เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่าใครเป็นพวกเดียวกันจะได้ช่วยกันและกัน ทั้งในทางบุกรุกหรือทางป้องกัน คนต่างพวก ไม่ใช่แปลว่าเป็นญาติกันเลย แต่นามสกุลเป็นเครื่องหมายให้รู้จักกันว่ามีบรรพบุรุษร่วมกัน ต้องช่วยกันรักษาชื่อบรรพบุรุษขึ้นไว้อย่าให้เสียและทำให้เกิดไมตรีจิตต่อกัน แซ่เป็นประเพณีอันเกิดขึ้นจากความปรารถนาป้องกัน หรือรุกรานด้วยกันอย่างตั้งซ่องซึ่งมุ่งแต่ทางหากำลังรวมไว้นั้นแหละเป็นที่ตั้ง สกุลเป็นประเพณีอันเนื่องมาจากความรักอันมีอยู่เป็นธรรมดาในระหว่างบิดามารดากับบุตร ญาติต่อญาติที่ร่วมสายโลหิตกัน ควบคุมผูกพันกันไว้ได้ด้วยความสิเนหา ไม่ใช่ด้วยอำนาจความกลัวภัยแซ่เกิดมีขึ้นเพื่อความกลัว (คือความกลัวผู้อื่นทำร้าย) หรือเพื่อความปรารถนาอาศัยกำลังซึ่งกันและกัน สกุลมีขึ้นเพื่อความรักใคร่ไมตรีต่อกันโดยแท้"

นี่คือพระบรมราชาธิบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงปฏิเสธเรื่องที่มีผู้กล่าวว่าทรงมีพระราชนิยมแบบจีน จึงเอาเรื่องแซ่มาเป็นแบบอย่างในการที่ทรงตราพระราชบัญญัติให้คนไทยมีนามสกุล และทรงแสดงพระราชปณิธานเป็นประการสุดท้ายเกี่ยวกับการปกครองอย่างนามสกุลว่า

"ย่อมเป็นเครื่องเพาะความเคารพในผู้ปกครอง ผู้น้อยย่อมอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เพราะเป็นกุลเชษฐา และยอมได้โดยชื่นตา เพราะผู้ใหญ่นั้นเป็นบิดาหรือญาติผู้ใหญ่ ซึ่งมีความรักใคร่อยู่ตามธรรมดาโลกแล้ว จึงมิได้คิดเกี่ยงงอนแก่งแย่งเลย นับว่าเป็นมูลแห่งความจงรักภักดีต่อผู้ที่เป็นหัวหน้าปกครองสกุลชั้น ๑ และเลยเป็นเครื่องจูงใจให้รู้จักความภักดีต่อท่านผู้ปกครองชาติอีก

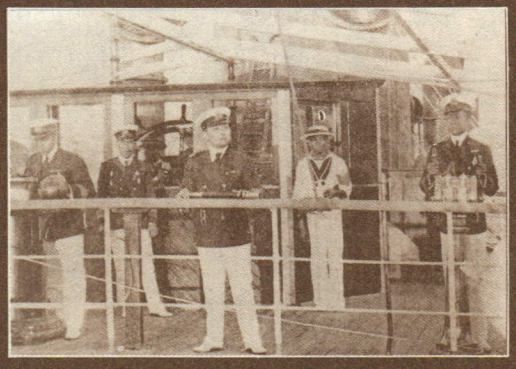

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเรือพระที่นั่งมหาจักรี

ชั้น ๑ เพราะรู้จักรักความมั่นคงนั่นเอง"

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการทำให้คนไทย มีนามสกุลอย่างเช่นในปัจจุบันนับได้ว่าพระองค์ทรงพระปรีชาสามารถเป็นอย่างยิ่งและทรงพระราชอุตสาหะที่จะทำชาติไทยมีความเจริญก้าวหน้าเทียมทันนานาอารยประเทศในทุกทาง สำหรับเรื่องนามสกุลที่หยั่งรากมั่นคงเป็นประเพณีสำคัญที่คนไทยทุกคนเกิดมาต้องมีนามสกุลแล้ว ยังได้ทรงพระราชนิพนธ์เป็น**โคลงมหาจิตรลดา** ไว้ในหนังสือ**ดุสิตสมิต** เป็นเครื่องเตือนสติให้คำนึงถึงสกุล ซึ่งจะรับผลของคนในสกุลแต่ละคนว่า

จำเราจะหมั่นตริ
คิดแต่ถึงตัวนั้น
จะทำอะไรผล
มรดกตกไว้แก่
หาดีมีชื่อช่วย
หาชั่วเหมือนช่วยผลาญ
หาดีศรีสวัสดิ์นำ
ทำชั่วอัปยศแล้ว
เตือนใจ
ไปได้
ใช่รับ คนเดียว
หมู่ญาติวงศา
วงศ์วัฒ-นาแฮ
วงศ์หมด
วงศ์เฟื่อง ฟูเอย
โคตรด้อยถ่อยศรีฯ

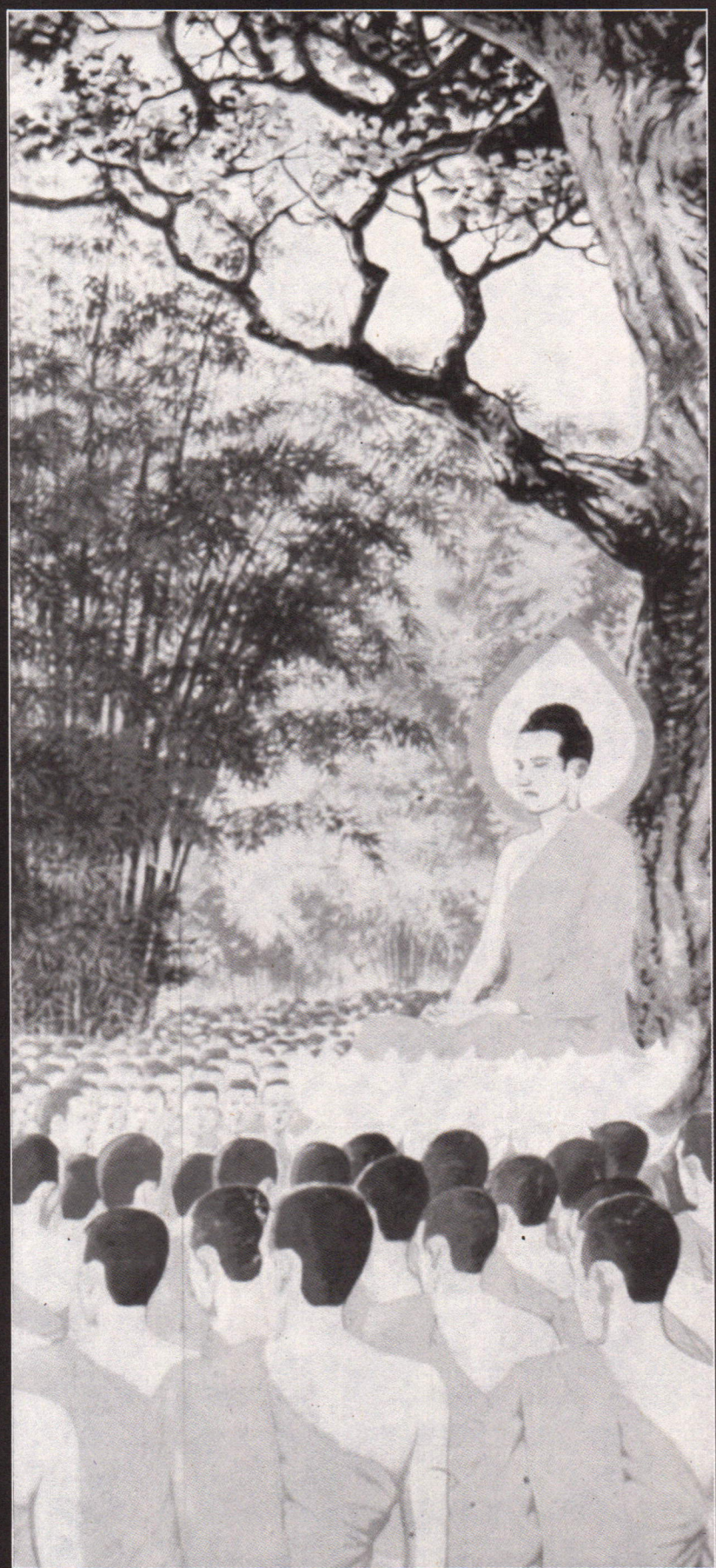

มงคลสุภาษิต

- **มงคลที่หนึ่ง**
  การไม่คบคนพาล
- **มงคลที่สอง**
  การคบบัณฑิต
- **มงคลที่สาม**
  การบูชาผู้ที่ควรบูชา
- **มงคลที่สี่**
  การอยู่ในประเทศอันสมควร
- **มงคลที่ห้า**
  การทำบุญไว้ในปางก่อน
- **มงคลที่หก**
  การตั้งตนไว้ชอบ
- **มงคลที่เจ็ด**
  ความเป็นผู้สดับฟังมาก
- **มงคลที่แปด**
  ความฉลาดในหัตถกรรม
- **มงคลที่เก้า**
  วินัยที่ศึกษาดีแล้ว
- **มงคลที่สิบ**
  วาจาที่กล่าวดีแล้ว
- **มงคลที่สิบเอ็ด**
  การบำรุงบิดามารดา
- **มงคลที่สิบสอง**
  การสงเคราะห์บุตร
- **มงคลที่สิบสาม**
  การสงเคราะห์ภรรยา
- **มงคลที่สิบสี่**
  การงานอันไม่อากูล
- **มงคลที่สิบห้า**
  การให้
  การให้ทาน
- **มงคลที่สิบหก**
  การประพฤติธรรม

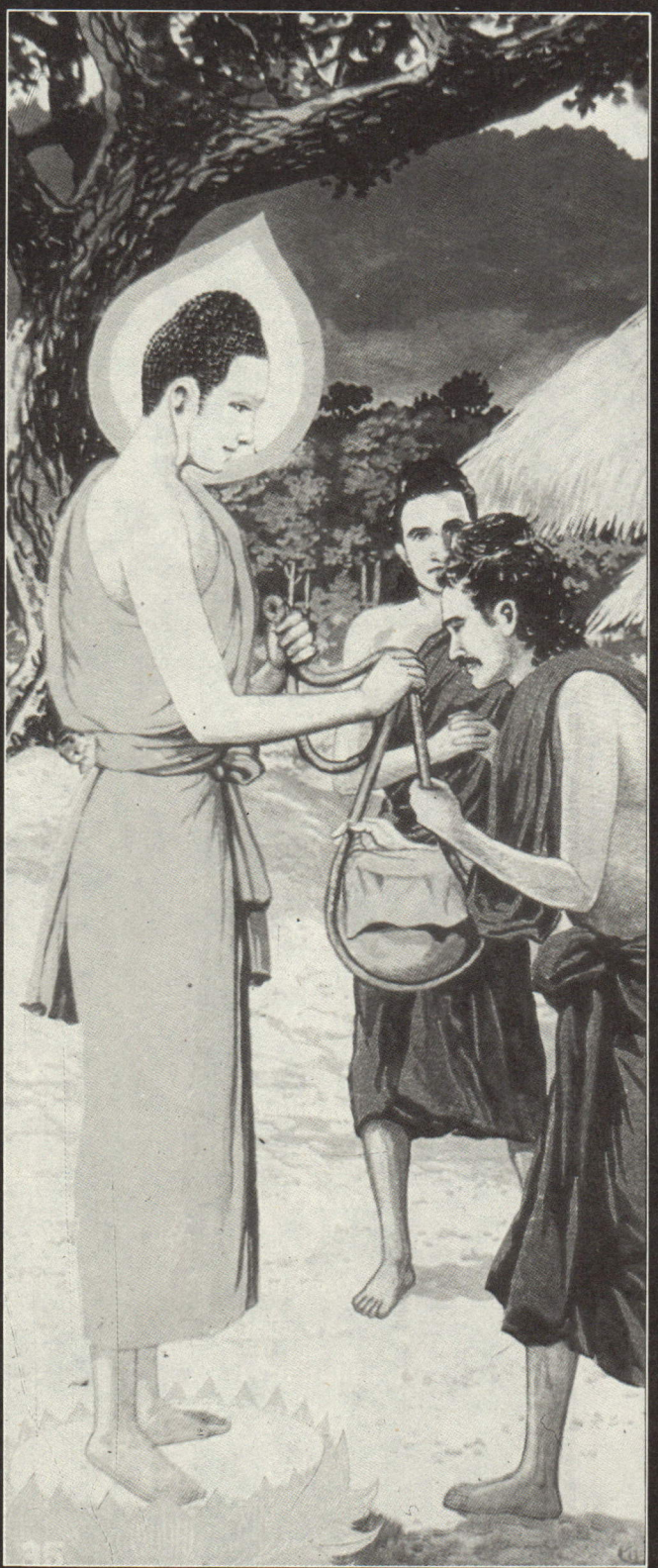

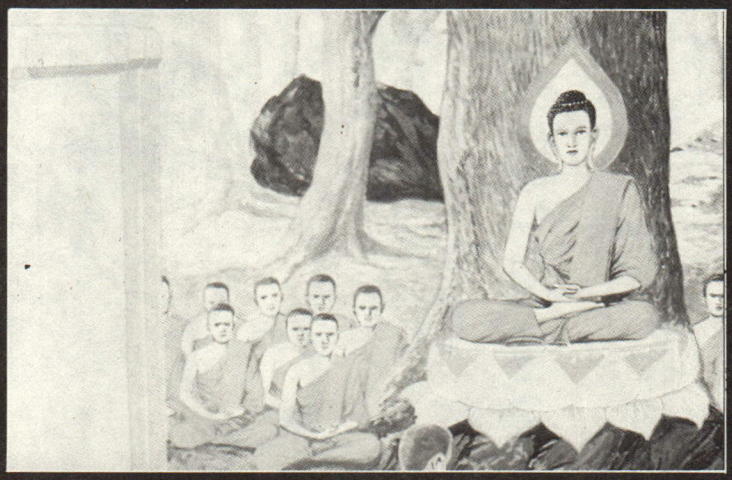

- **มงคลที่สิบเจ็ด** การสงเคราะห์ญาติ
- **มงคลที่สิบแปด** กรรมอันหาโทษไม่ได้
- **มงคลที่สิบเก้า** การงดเว้นจากบาป
- **มงคลที่ยี่สิบ** การสำรวมจากการดื่มน้ำเมา
- **มงคลที่ยี่สิบเอ็ด** ความไม่ประมาทในธรรมะทั้งปวง
- **มงคลที่ยี่สิบสอง** ความเคารพ
- **มงคลที่ยี่สิบสาม** ความเจียมตน
- **มงคลที่ยี่สิบสี่** ความสันโดษ
- **มงคลที่ยี่สิบห้า** ความกตัญญู
- **มงคลที่ยี่สิบหก** การฟังธรรมตามกาล
- **มงคลที่ยี่สิบเจ็ด** ความอดทน
- **มงคลที่ยี่สิบแปด** ความเป็นผู้ว่าง่าย
- **มงคลที่ยี่สิบเก้า** การเห็นสมณะทั้งหลาย
- **มงคลที่สามสิบ** การสนทนาธรรมตามกาล
- **มงคลที่สามสิบเอ็ด** ความเพียรเป็นเครื่องตัดกิเลส
- **มงคลที่สามสิบสอง** ความประพฤติธรรมอันประเสริฐ
- **มงคลที่สามสิบสาม** การเห็นอริยสัจ
- **มงคลที่สามสิบสี่** การทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน
- **มงคลที่สามสิบห้า** ผู้ที่โลกธรรมถูกต้องแล้วจิตอันไม่หวั่นไหว
- **มงคลที่สามสิบหก** จิตอันไม่เศร้าโศก
- **มงคลที่สามสิบเจ็ด** จิตอันปราศจากธุลีคือกิเลส
- **มงคลที่สามสิบแปด** จิตอันเกษม

มงคลพุทธภาษิตสามสิบแปดประการ เป็นมงคลอันเป็นทางไปสู่ความเจริญ เป็นมงคลที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ผู้ที่ประพฤติตามจะเป็นผู้มีความเจริญทุกกาลทุกเมื่อ ในยามหลับมีเงินหมื่นในยามตื่นมีเงินแสน ทั้งตนเองและครอบครัวจะร่มเย็นเป็นสุข มีความเจริญยั่งยืนนาน

ข้าพเจ้าได้อะไรบ้าง จากการดูภาพยนตร์จีน

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

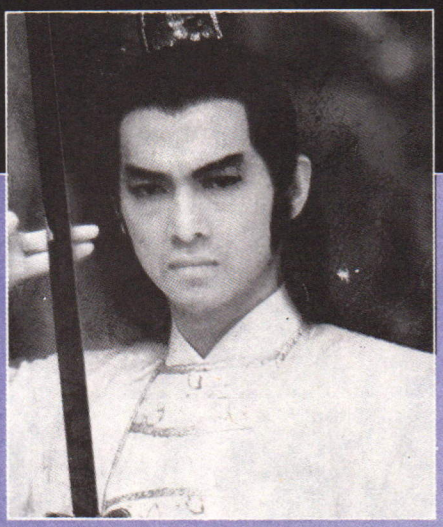

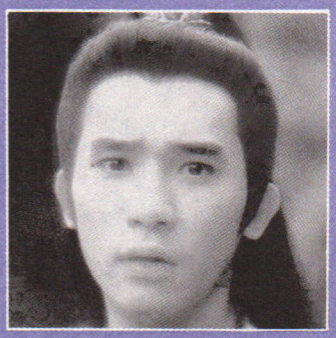

ที่นำเรื่องการดูภาพยนตร์จีนมาเขียนนี้ มิใช่ว่าข้าพเจ้าเป็นคนไทย แต่ไม่นิยมไทย หรือไม่ดูภาพยนตร์ไทยก็หามิได้ ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นส่วนตัวว่า ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ นั้น ย่อมเป็นสากลและเป็นของกลาง ใครพบเห็นแล้วจะนึกคิดพิจารณาไปในทางใดก็แล้วแต่จิตใจและสายตาของแต่ละบุคคล คนส่วนใหญ่ทุกชาติทุกภาษาย่อมมีความคิดเห็นเป็นทุนเดิมอยู่แล้วว่า ชาติของตนย่อมมีความดีกว่าของชาติอื่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติตนย่อมดีกว่าของชาติอื่น แต่ถ้าเราไม่ยอมมองดูชาติอื่นเขาบ้างว่าเขามีอะไรดีกว่าหรือเลวกว่าชาติเราแล้ว เราก็บอกไม่ได้ว่า เขาดีกว่าเราตรงไหน อย่างไร หรือเลวกว่าในเรื่องอะไรอย่างไร ควรรับหรือไม่รับเอาสิ่งดีของเขามาปรับปรุงใช้หรือไม่เพียงใด หากเราอยู่แต่ในโลกแคบ ๆ ไม่ดูคนอื่นเขาบ้าง ก็มีแต่จะขาดทุนแทนที่จะได้กำไร การรักชาติ นิยมชาติเป็นของดี แต่อย่าถึงกับหลงชาติของตนมากเกินไป คนที่หลงชาติของตนเองยังดีกว่าไปหลงนิยมชมชอบ

ชาติอื่นว่าเขาวิเศษกว่าเรามาก ยิ่งหลงชาติอื่นถึงกับทิ้งชาติของตนไปอยู่กับเขา จะกลายเป็นคนสิ้นชาติ สิ้นคิดในสายตาของเจ้าของชาติที่คน ๆ นั้น ไปอาศัยเขา ข้าพเจ้าจะพูดถึงเรื่องการดูภาพยนตร์จีนแต่ออกนอกเรื่องไปเสียแล้ว ขอกลับมาเข้าเรื่องดังต่อไปนี้

ข้าพเจ้าเคยโง่มานานที่มิใคร่สนใจดูภาพยนตร์จีนทางโทรทัศน์นัก จนกระทั่งมาพบเรื่องดีซึ่งเป็นวรรณคดีสมัยใหม่ของจีน นักเขียนชาวจีนชื่อ **ลินยูถัง** นำมาเล่าไว้เป็นภาษาอังกฤษชื่อ "The Red Chamber Dream" มีเค้าเรื่องน่าสนใจ แสดงถึงวัฒนธรรมเก่าของจีน แสดงถึงอำนาจของแม่บ้านใหญ่ (เล่าฮูหยิน) ปกครองลูกหลานเมื่อสามีหัวหน้าครอบครัวตายไป คนจีนยกย่อง **"แม่"** ของเขาอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าจำคลับคล้ายคลับคลาว่าชื่อเรื่องภาษาไทยในโทรทัศน์คือ **"ความรักในหอแดง"** ถ้าจำผิดก็ขอประทานโทษเพราะดูไว้หลายปีมาแล้ว ข้าพเจ้าดูหนังจีนเรื่องนี้อย่างจริงจังเป็นเรื่องแรกของข้าพเจ้า นับแต่นั้นมาข้าพเจ้าสนใจหนังจีนทุกเรื่องที่เป็นภาพยนตร์เรื่องสมัยเก่า ซึ่งอิงพงศาวดารจีน ส่วนหนังชีวิตสมัยใหม่ของจีนนั้น ไม่ใคร่ได้ดูนัก

การที่ข้าพเจ้าดูหนังจีนประเภทอิงพงศาวดารได้ทำให้ข้าพเจ้าต้องเปิดจดหมายเหตุจีนที่แปลเป็นไทย เกี่ยวกับชาติจีนกับชาติไทยติดต่อกัน ในสมัยราชวงศ์ต่าง ๆ ของกษัตริย์จีน เช่น ราชวงศ์สุย ราชวงศ์ถัง วงศ์หยวน *(หงวน)* วงศ์ต้าชิง *(เช็ง)* เป็นต้น เพื่อทบทวนรื้อฟื้นความรู้ทางพงศาวดารจีน จดหมายเหตุจีนที่ไทยแปล เช่น หวงเจียวปุ๋นเหี้ยนท่งเค้า ของราชวงศ์ไต้เช็ง *(หรือชิง)* ซึ่งครองเมืองจีนปลายสมัยอยุธยามาจนถึงรัตนโกสินทร์ คงจะจำกันได้ถึงภาพยนตร์เรื่อง **ซูสีไทยเฮาแห่งราชวงศ์เช็ง** ผู้ทำให้จีนสิ้นการปกครองแบบมีกษัตริย์ หนังสือสำคัญอีกเล่มหนึ่ง คือ หนังสือยี่จับสี่ซื้อ กล่าวถึง ราชวงศ์หมิง หรือเหม็ง แผ่นดินหงบู๊ เกซุด และคังฮี เป็นต้น บันทึกเหตุการณ์ที่ทูตไทยไปเมืองจีนสนุกน่าอ่าน แม้

ที่มีชื่อเสียงในด้านเป็นสถานฝึกกังฟูมาเป็นพัน ๆ ปีนั้น มีลักษณะและความเป็นไปอย่างไร จึงกลายเป็นสถานที่ประวัติศาสตร์ของจีนทั้งในด้านศาสนา

จะมีนักประวัติศาสตร์อ้างอิงว่าผู้แปล แปลผิดจากภาษาจีนของเดิมก็ช่างเถิด ถ้าจะเอาประโยชน์ทางดูหนังจีนก็จะเข้าใจขึ้นอีก เพิ่มความสนุกแก่เรามากขึ้น ข้าพเจ้าลองลำดับวงศ์กษัตริย์จีน เพื่อดูหนังจีนให้เข้าใจเนื้อเรื่อง ก็พอจะได้ความรู้บ้าง เช่น

ราชวงศ์สุย ตรงกับ พ.ศ. ๑๐๐๐-๑๐๐๐ เศษ

ราชวงศ์ถัง ตรงกับ พ.ศ. ๑๐๐๐ เศษ เริ่มสมัยสุโขทัยของเรา สมัยราชวงศ์ถังนี้ *ล่อกวนตง* แต่งหนังสือ **สามก๊ก** เรื่องสามก๊กเกิดในสมัยราชวงศ์ฮั่นของจีน *(ราว พ.ศ. ๗๑๐)*

ราชวงศ์ต้าชิง *(ไต้เช็ง)* พ.ศ. ๒๐๐๐-๒๔๐๐ *(สมัยธนบุรีถึงรัชกาลที่ ๕ ของเรา)*

หนังจีนที่ข้าพเจ้าดูจากโทรทัศน์แล้วต้องติดตามไปดูที่โรงภาพยนตร์ซึ่งฉายหนังใหญ่คือเรื่อง **เสี้ยวลิ้มยี่** เพราะอยากรู้ว่าหน้าตาของวัดเส้าหลินและการพิชัยสงครามในทางฝีมือบู๊ลิ้ม ภาพยนตร์ฉายให้เห็นวัดเส้าหลินจริง ๆ ข้าพเจ้าได้เห็นของมีค่าทางประวัติศาสตร์หลายสิ่ง เช่น ลานฝึกบู๊ลิ้มที่สงฆ์ในวัดฝึกกังฟูกันมานมนานจนลานหินสึกเป็นหลุม ๆ มาก

มายหลายร้อยหลุม ได้เห็นลายหินสลักภาพนูนต่ำ (bas relief) นูนสูง (high relief) ซึ่งเล่าเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแผ่นดินกษัตริย์จีนราชวงศ์ต่าง ๆ เป็นเรื่อง ๆ ดังที่คณะทำภาพยนตร์นำบางเรื่องมาทำเป็นภาพยนตร์ให้เราดูกันสนุกสนาน เช่น เรื่องของ **ถังไทจง** ของ **องค์ชายสี่** เด็ก ๆ ไทยถือไม้ต่างดาบต่างกระบี่ ฟาดฟันกันอุตลุดตามบ้านก็ด้วยเรื่องที่สลักไว้ในหินวัดเส้าหลินนี้ก็มีอยู่หลายเรื่อง

เรื่อง**เปาบุ้นจิ้น** เจ้าพ่อแห่งความยุติธรรม ซึ่งผงชักฟอกของไทยนำชื่อมาใช้นั้น ข้าพเจ้าก็ได้ดูจากภาพยนตร์โทรทัศน์ และดูละคร (แบบงิ้ว) ที่ *"นาฏศิลป์ใต้ร่มโพธิ์ทอง"* แสดงถวายสมเด็จพระสยามบรมราชกุมารีในงานกุศล

ข้าพเจ้าได้ความรู้อื่น ๆ นอกไปจากเนื้อเรื่อง และตัวบุคคลในเรื่องอิงพงศาวดารต่าง ๆ ของจีนแล้ว ยังได้รู้อีกหลายอย่าง เช่น ศิลปะการจัดห้องและจัดบ้านของจีนให้รู้ว่าเป็นแบบโบราณ ถ้วยโถโอชามเครื่องลายครามงาม ๆ โต๊ะเก้าอี้ ประดับมุก หรือเก้าอี้ไม้ดำที่สลักลาย ขัดลายต่าง ๆ บานประตู รั้วบ้านที่เป็นบ้านไม้ไผ่ยากจนก็ขัดสอดลำไม้เป็นลวดลายแบบเรขาคณิต (ยีออเมตรี) น่าชื่นชมในศิลปะทั้งทางจิตรกรรม สถาปัตยกรรมของจีนโบราณที่สืบไว้ให้เห็นอยู่บ้าง บางครั้งก็สงสัยว่า บานประตูที่เขาสลักไม้หรือใช้ไม้ต่อกันขัดกันเป็นลายโปร่งงามนั้น ทำไมจึงนิยมใช้กระดาษปิดด้านใน คนที่ลอบดูเหตุการณ์ในห้องมักใช้นิ้วจิ้มน้ำลาย แล้วก็ไชกระดาษเป็นรูแอบดูได้อย่างสบาย แม้ประตูห้องนอนก็ปิดกระดาษไว้ให้คนภายนอกใช้นิ้วเจาะรูดูได้เช่นกัน

เนื้อเรื่องหลักของภาพยนตร์จีนแทบทุกเรื่อง ก็คือ *บุญคุณต้องทดแทน แค้นต้องชำระ* เดินเรื่องไปตามความพอใจของผู้แต่ง อิงพงศาวดารไว้ในตัวเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น ซึ่งข้าพเจ้าก็มิได้สนใจว่าตอนใดผิด ตอนใดถูก เพราะก็เหมือนดูงิ้วหรือดูลิเกของเรา ดำเนินเรื่องเตลิดเปิดเปิงไปตามสบาย ไม่จำเป็นต้องให้สมจริงเหมือนนวนิยายละครต่าง ๆ เช่น ตกยากเดินป่ามาแรมคืน แรมวัน แต่เสื้อผ้าของพระเอก นางเอกก็ยังงดงาม ถ้าเกิดฆ่ากันตายในป่าดงกันดารนั้นก็เห็นเขาฝังคน ทำพิธีเผากระดาษเงินกระดาษทอง จุดธูปบูชาเช่นไหว้ ก็ไม่ทราบว่า ในป่าดงเช่นนั้นไปซื้อกระดาษเงินกระดาษทองมาจากไหน แต่ก็ไม่เห็นจะน่าตำหนิ เพราะเรื่องของเขามุ่งทางฝีมือบู๊ลิ้มเป็นเจ้ายุทธจักรต่าง ๆ แสดงเพลงดาบเพลงกระบี่ กังฟู ฯลฯ คนดูจึงสนุกตื่นเต้น ขบขัน บันเทิงใจยิ่ง

ศิลปะการแสดงของตัวละครในหนังจีนที่ข้าพเจ้าดูในโทรทัศน์นั้น ถ้าเป็นเรื่องสมัยโบราณ เขาจะรักษาขนบประเพณี กิริยามารยาทแบบโบราณไว้ ดังที่เราได้เห็นตัวงิ้วในเมืองไทยแต่งตัวเหมือนตัวหนังจีน เสื้อผ้างดงาม ยาวรุ่มร่ามแต่สง่า หมวกของตัวละครชายก็ดี จะไม่เหมือนกันเลยสักคนเดียวแม้จะมีตัวละครนับเป็นสิบเป็นร้อย นอกจากหมวกไพร่พลทหารอาจเหมือน ๆ กับ ตัวงิ้วเมืองไทยแสดงละครในภาพยนตร์จีน แสดงท่าตามประเพณีเก่า ๆ เช่น ท่าพูด ท่าเดิน ท่านั่ง ท่าลูบหนวด ท่า

หัวเราะ จะมีแบบมีแผนงดงาม แตกต่างจากกิริยาอาการสามัญในชีวิตจริงเหมือนท่าละครรำของไทยเราฉะนั้น

หนังสือเรื่อง The Importance of living ซึ่งข้าพเจ้าขอใช้คำไทยว่า **ความสำคัญในการครองชีพ** ซึ่ง *ลินยูถัง* นักประพันธ์เอกมีชื่อของจีนเมื่อ ๓๐-๔๐ ปีมาแล้ว ได้เขียนไว้เป็นภาษาอังกฤษ *(ลินยูถังเคยศึกษาในมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา)* หนังสือเรื่องนี้มีบทความเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาวจีนในด้านต่าง ๆ บทความเกี่ยวกับศิลปะด้านการแสดงละครและบุคลิกภาพของบุคคล (Art as Play and Personality) เล่าถึงวิธีที่คนจีนดูงิ้วนั้น เขาต้องรู้วิธีดูให้เป็นเหมือนคนไทยดูละครรำ จะดูอย่างไรจึงจะเรียกว่าดูเป็น คนจีนเขาดูงิ้วต้องรู้จักดู ๒ ประการ คือ ฟังเสียงร้องกับดูท่าทาง หลักการดูละครรำของคนไทยรุ่นเก่าก็มีอยู่ ๓ ประการ คือ ท่ารำงาม เพลงไพเราะ เครื่องแต่งกายงาม ส่วนเนื้อเรื่องเป็นส่วนประกอบสำคัญ

ภาพยนตร์จีนรุ่นหลัง ๆ ๒–๓ ปีมานี้ข้าพเจ้าคิดว่า สู้ระยะก่อนหน้านั้นไม่ได้ ทั้งเนื้อหาและบทบาทการแสดง เพราะเนื้อเรื่องมุ่งไปทางฝีมือยุทธจักรมากกว่าเกร็ดพงศาวดารซึ่งมีตัวบุคคลของราชสำนักแสดงให้เราได้ดูท่าทาง กิริยาอาการตามแบบตามแผน ศิลปะละครจีนของตัวละครหญิงชายช่วยให้เราเห็นวัฒนธรรมโบราณของจีนได้ดีพอใช้ ทั้งที่ข้าพเจ้าก็ไม่แน่ใจว่า ถูกต้องหรือไม่ ภาพยนตร์เรื่องเก่า ๆ เมื่อ ๔–๕ ปีมาเช่น **จอมใจจักรพรรดิ ศึกสายเลือด ซูสีไทเฮา** หรือเรื่องคนสามัญ เช่น **ความรักในหอแดง** *(ตัวเล่าฮูหยิน)* **เพลงรักลมสวาท** *(ตัวกวีเอก ชื่อ ถันป๋อหู่)* แสดงท่าทางใช้ศิลปะน่าดูอย่างยิ่ง แสดงบุคลิกภาพของตนอย่างไม่เคยลืมตลอดเรื่อง ท่าใช้ศีรษะเวลาพูดของชายชั้นสูงส่ายหัวเล็กน้อยอย่างสง่า ท่าก้มศีรษะคำนับ มาดในอาการย่างเท้าเวลาเดิน วิธีเดินอย่างกษัตริย์ อย่างกวี อย่างนักปราชญ์ เช่น เปาบุ้นจิ้น กษัตริย์ราชวงศ์หมิงองค์สุดท้ายในเรื่อง **ศึกสองนางพญา** พระบิดาขององค์ชายสี่นั้นเดินกางข้อ ส่ายตัวอย่างสง่า แม่ทัพฮู่ทหารใหญ่ในศึกสองนางพญา มีท่าเลิกคิ้วประหลาดใจ ท่าลูบหนวดเคราแสดงความพอใจเป็นกิริยา ส่งท้ายด้วยเสียงหัวร่อ *(แต่เราต้องฟังเสียงหัวร่อของผู้พากย์ไทยแทน กระนั้นก็พอเข้าใจในน้ำเสียง)* ท่าสะบัดปลายแขนเสื้ออันกว้างใหญ่รุ่งรังในเวลาจะเขียนหนังสือหยิบปิ้ด *(พู่กัน)* ฝนหมึกก็ต้องสง่ารวดเร็ว ตลอดจนท่าใช้ความคิด ตรึกตรอง ฯลฯ ตัวแสดงจิ๋นซีฮ่องเต้นั้นสง่างามสมเป็นกษัตริย์ บทบาทน่าดูมาก

ลินยูถังบอกว่า เสียงหัวเราะของตัวละครจีนหรืองิ้วสำคัญมากต้องฝึกปรือและฝึกยากด้วย เขาแบ่งเสียงหัวเราะของตัวละครออกหลายอารมณ์ มีท่าประกอบอาการหัวเราะหลายท่าหัวเราะอย่างสำราญใจก็ใช้เสียงหนึ่งท่าหนึ่งหัวเราะอย่างเสียรู้ หลงกลถูกเขาหลอกก็อีกเสียงหนึ่งท่าหนึ่ง หัวเราะดูหมิ่นเหยียดหยาม หัวเราะอย่างพ่ายแพ้หมดหวังในชีวิต หัวเราะอย่างดั่งแค้น ล้วนแต่มีเสียงมีท่าประกอบเป็นแบบแผนทั้งนั้น ข้าพเจ้าจำท่าหัวเราะของเฉากงกง ตัวสมุหราชมณเฑียร ในศึกสองนางพญาได้ดี *(แต่เป็นเสียงหัวเราะของผู้พากย์*

ไทย ข้าพเจ้าอยากได้ยินเสียงจริง ๆ ของตัวละครเฉากงกง) เพราะท่าทางยะโส กวนลูกตา เก่งจริง ๆ ทั้งใบหน้าท่าทางที่เขาแสดงความสำราญใจ สมใจ อ้าปากหัวเราะหงายหน้าขึ้นฟ้า เสียงหัวเราะคงน่าฟังมาก ลินยูถังบอกว่าเสียงหัวเราะที่แสดงความพ่ายแพ้หมดหวังในชีวิต เป็นท่าและเสียงหัวเราะที่ฝึกยากมากที่สุด

ลินยูถังยังบรรยายให้**รู้จัก**ท่าทางและเสียงของตัวละครเอกต่าง ๆ แม้กระทั่งเสียงขากถุย อันเป็นวัฒนธรรมจีน ก็ต้องฝึกหนักเหมือนกัน เพราะต้องขากถุยอย่างมีศิลปะสมกับบุคลิกอันงามของตัวละครชาย การส่งเสียงขากนั้นต้องมีสามระดับเสียง คือเสียงแรก ใช้เพดานอ่อนสูดให้ลมและเขพะเข้าคอ ต้องเป็นระดับเสียงหนึ่ง แล้วต่อมาระดับเสียงที่สอง ใช้เพดานอ่อนตอนท้ายสุดปล่อยลมและเขพะออกจากคอ ระดับเสียงที่สามต้องใช้โคนลิ้นกดเพดานพ่นเขพะออกจากริมฝีปากอย่างแรงที่สุดเร็วที่สุด แต่จะใส่ลงกระโถนหรือลงบนถนนนั้น ลินยูถังมิได้บอกไว้

ข้าพเจ้าได้เห็นวิธีที่ขุนนางเข้าเฝ้ากษัตริย์จีน เขาต้องคุกเข่าลงอย่างรวดเร็วเมื่อเห็นฮ่องเต้หรือฮองเฮาหรือเจ้านาย สะบัดปลายแขนเสื้ออันใหญ่กว้างลงเบื้องล่างเสียงดังพึ่บพั่บ พร้อมกับใช้มือ ๒ ข้าง ลูบปลายแขนเสื้อที่ละข้าง คงเพื่อแสดงว่าไม่มีอาวุธหรือสิ่งใดซ่อนอยู่ในมือเสื้อนั่นเอง ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงวิธีการกระดกข้อมือขวาเอางานในเวลาเข้าเฝ้ากษัตริย์รับพระราชทานของจากพระองค์ เพราะผู้ใหญ่เคยบอกว่าการกระดกข้อมือขึ้น แล้วหงายมือรับของจากพระหัตถ์ ซึ่งเป็นกิริยาที่ไทยใช้ปฏิบัติสืบมานี้ก็เพื่อแสดงว่าไม่มีอาวุธอันใดซ่อนไว้ในมือ

ตัวละครเอกจีน หญิงผู้ดีกับหญิงชาวบ้าน หรือตัวสาวกับไม่สาว กิริยาท่าทางก็แตกต่างกัน หญิงตัวเอกสาวนั้นต้องมีท่านุ่มนวล เชื่องช้า กระมิดกระเมี้ยนเหนียมอาย จะเดินเหินก็ต้องก้าวสั้น ๆ เหมือนสาวชาววังของหนังญี่ปุ่นโบราณเอวอ่อน คออ่อนดุกดิกเหมือนดอกไม้ไหวบนเครื่องประดับศีรษะของนาง ซึ่งแต่งแปลก ๆ ไม่ซ้ำกันเลยสักคนเดียว เหมือนหมวกของตัวละครชายที่มีแบบแปลก ๆ เศรษฐี ขุนนาง เสี่ยว เอ้อ *(คนรับใช้)* ไม่เหมือนกัน *(หมายถึงรูปทรง)* เครื่องสวมศีรษะหญิงชั้นสูง เช่น ซูสีไทเฮา รูปร่างแปลก ๆ ประดับไข่มุกเพชรพลอยรูปดอกไม้ต่าง ๆ เทินไว้บนศีรษะ บางแบบก็เป็นหมวกมียอดแผ่กว้างไปสองข้างศีรษะเหมือนศีรษะทศกัณฐ์ของอินโดนีเซีย เสื้อปักมังกรลวดลายงดงาม ข้าพเจ้าพยายามดูว่ามังกรมีสี่เล็บหรือห้าเล็บ เพราะคนอื่นใช้ลายมังกรห้าเล็บไม่ได้นอกจากกษัตริย์ *(ดูได้จากเครื่องลายครามจีน)*

ความรู้ที่ได้จากภาพยนตร์จีนนั้น มีมากมายเหมือนกับภาพยนตร์ญี่ปุ่นที่มีเนื้อเรื่องสมัยเก่า ๆ แสดงศิลปวัฒนธรรมความเป็นอยู่ไว้หลายด้าน จะถูกต้องหรือไม่ก็ตามความรู้ความเข้าใจของผู้ดู สำหรับเสื้อผ้าแต่งกายนั้น ข้าพเจ้าชอบดูจากโทรทัศน์ขาวดำมากกว่าโทรทัศน์สี เพราะสีขาวดำนั้นช่วยให้เห็นเนื้อผ้าลวดลายมีราคาดีกว่าดูจากโทรทัศน์สี ซึ่งเห็นถนัดว่าเป็นเสื้อแพรต่วนเนื้อเลว ๆ

นอกจากถ้อยคำภาษิตจีนที่แปลเป็นไทยเข้าที และบัดนี้คนไทยก็นิยมนำมาใช้พูดใช้เขียนบ้างแล้ว แต่ก็ใช้เฉพาะในวิทยุและโทรทัศน์ เช่น *"อย่าแหวกหญ้าให้งูตื่น" "ไม่เห็นโลงไม่หลั่งน้ำตา"* อันมีจุดหมายของความเหมือนของไทย แต่หยิบจากชีวิตธรรมชาติและวัตถุสิ่งของต่างกัน แล้วก็ยังได้ยินคำขบขันต่าง ๆ จากคำพากย์ซึ่งดำเนินตามคำเขียนคำแปลอีกมาก แม้จะมีผู้ตำหนิการใช้คำราชาศัพท์ในคำพากย์ภาพยนตร์จีนว่าใช้ผิดพลาด แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าควรยกเว้นให้ว่า เป็นภาษาหนังจีนเหมือนกับที่เรายอมยกเว้นให้แก่ภาษาโฆษณา ควรถือเป็นคำขบขันมากกว่าเด็กนักเรียนจำไปใช้ในการเรียน ครูก็คงจะชี้แจงแก้ไขให้ถูกต้อง ให้รู้ว่าไม่ควรนำมาใช้ในการเขียน

ดนตรีขึ้นนำเรื่องที่เรียกว่าเพลงไตเติ้ล บางเพลงก็เป็นทำนองสากลนั้น ไพเราะมาก ชนิดที่วงออเครตร้าของฝรั่งทำอะไรไม่ได้ ฟังแล้วอารมณ์อ่อนไหวดียิ่ง บางเพลงก็สง่าภาคภูมิ

ความรู้จากการดูภาพยนตร์จีนที่ข้าพเจ้าได้รับนั้น ยังมีอีกหลายอย่าง แต่ก็ควรจบลงเพียงเท่านี้ เพราะออกจะเป็นเรื่องไร้สาระที่ผู้เขียนเขียนไปตามใจชอบ

ลินยูถังบอกว่า
เสียงหัวเราะที่แสดงความพ่ายแพ้
หมดหวังในชีวิต
เป็นท่าและเสียงหัวเราะ
ที่ฝึกยากมากที่สุด

โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ

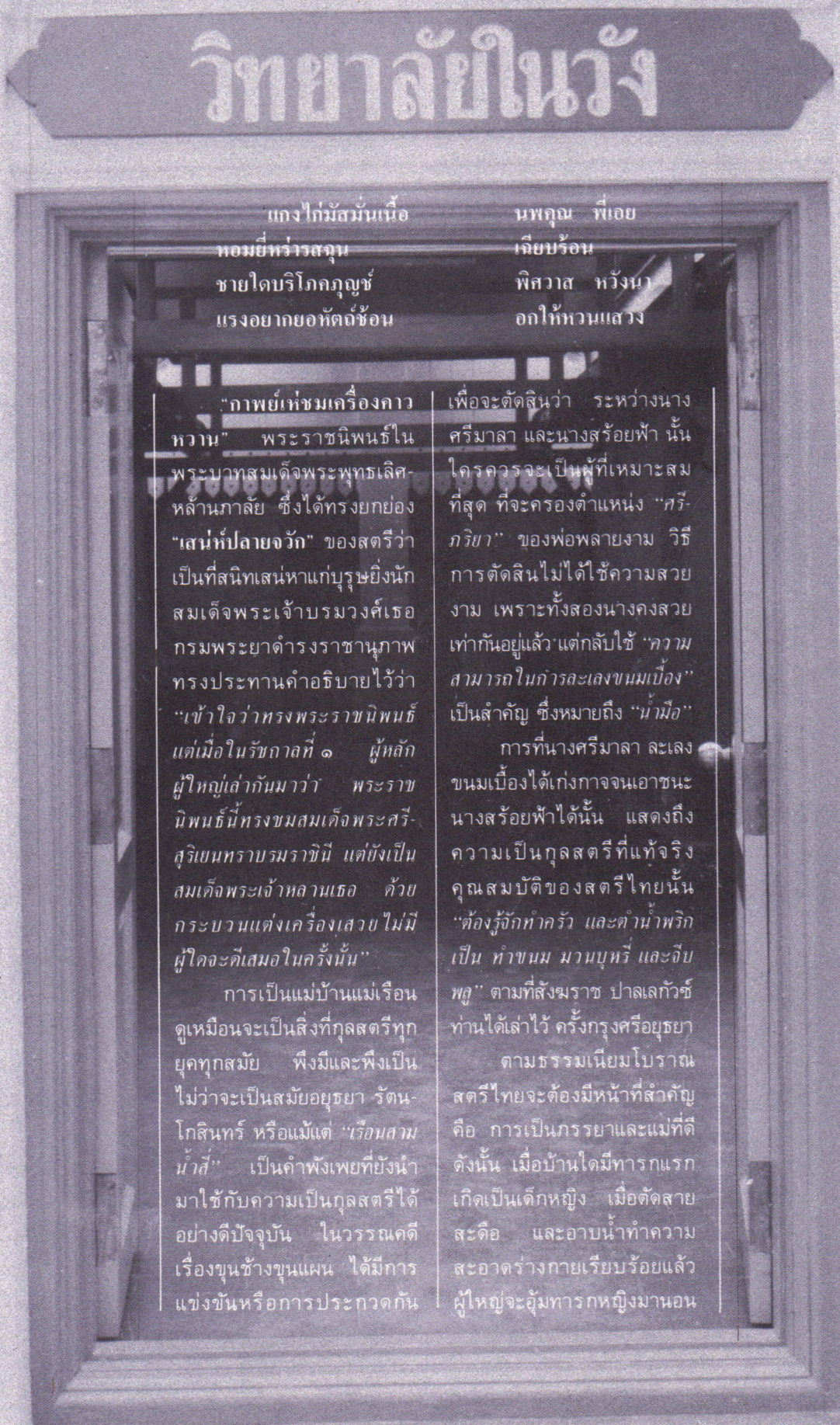

แกงไก่มัสมั่นเนื้อ นพคุณ พี่เอย
หอมยี่หร่ารสจุน เฉียบร้อน
ชายใดบริโภคภุญช์ พิศวาส หวังนา
แรงอยากยอหัตถ์ซ้อน อกให้หวนแสวง

"กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน" พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งได้ทรงยกย่อง **"เสน่ห์ปลายจวัก"** ของสตรีว่าเป็นที่สนิทเสน่หาแก่บุรุษยิ่งนัก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงประทานคำอธิบายไว้ว่า *"เข้าใจว่าทรงพระราชนิพนธ์แต่เมื่อในรัชกาลที่ ๑ ผู้หลักผู้ใหญ่เล่ากันมาว่า พระราชนิพนธ์นี้ทรงชมสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี แต่ยังเป็นสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ ด้วยกระบวนแต่งเครื่องเสวยไม่มีผู้ใดจะดีเสมอในครั้งนั้น"*

การเป็นแม่บ้านแม่เรือนดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่กุลสตรีทุกยุคทุกสมัย พึงมีและพึงเป็น ไม่ว่าจะเป็นสมัยอยุธยา รัตนโกสินทร์ หรือแม้แต่ *"เรือนสามน้ำสี่"* เป็นคำพังเพยที่ยังนำมาใช้กับความเป็นกุลสตรีได้อย่างดีปัจจุบัน ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ได้มีการแข่งขันหรือการประกวดกันเพื่อจะตัดสินว่า ระหว่างนางศรีมาลา และนางสร้อยฟ้า นั้นใครควรจะเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุด ที่จะครองตำแหน่ง *"ศรีภริยา"* ของพ่อพลายงาม วิธีการตัดสินไม่ได้ใช้ความสวยงาม เพราะทั้งสองนางคงสวยเท่ากันอยู่แล้ว แต่กลับใช้ *"ความสามารถในการละเลงขนมเบื้อง"* เป็นสำคัญ ซึ่งหมายถึง *"น้ำมือ"*

การที่นางศรีมาลา ละเลงขนมเบื้องได้เก่งกาจจนเอาชนะนางสร้อยฟ้าได้นั้น แสดงถึงความเป็นกุลสตรีที่แท้จริง คุณสมบัติของสตรีไทยนั้น *"ต้องรู้จักทำครัว และตำน้ำพริกเป็น ทำขนม มวนบุหรี่ และจีบพลู"* ตามที่สังฆราช ปาลเลกัวซ์ ท่านได้เล่าไว้ ครั้งกรุงศรีอยุธยา

ตามธรรมเนียมโบราณสตรีไทยจะต้องมีหน้าที่สำคัญ คือ การเป็นภรรยาและแม่ที่ดี ดังนั้น เมื่อบ้านใดมีทารกแรกเกิดเป็นเด็กหญิง เมื่อตัดสายสะดือ และอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายเรียบร้อยแล้ว ผู้ใหญ่จะอุ้มทารกหญิงมานอน

บนเบาะที่ปูในกระด้ง และจะจัดด้ายและเข็มวางไว้ข้างตัว เพื่อเป็นเคล็ดว่า เมื่อโตขึ้นเด็กผู้หญิงจะต้องเติบโตขึ้นเป็นแม่บ้านแม่เรือน ดังนั้น เด็กผู้หญิงสมัยก่อนจึงได้รับการศึกษาสำหรับ **"กุลสตรี"** ซึ่งเป็นการทำอาหาร การเย็บปักถักร้อย การดูแลบ้านเรือน โดยเป็นที่รู้กันว่ามีศูนย์กลางการศึกษา วิชาเหล่านี้ อยู่ในพระบรมมหาราชวัง ตามสำนักเจ้านายฝ่ายใน สำหรับเรื่องนี้ สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงเล่าประทานไว้ในหนังสือ **"ความทรงจำ"** ว่า *"เจ้านายพระองค์หญิงนั้น ตั้งแต่โสกัณฑ์แล้วก็ทรงศึกษาวิชาความรู้ขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ นับแต่การศึกษาศีลธรรมและฝึกหัดวิชาการเรือน และเริ่มเรียนวิชาเฉพาะประเภทอันชอบพระอัธยาศัยสืบเนื่องไป จนอำนวยการต่าง ๆ ในหน้าที่ของขัตติยนารี ได้โดยลำพังพระองค์... จนสามารถรับหน้าที่ราชการฝ่ายใน และฝึกสอนผู้อื่นสืบกันมา..."* คำว่า **"ผู้อื่น"** ในที่นี้หมายถึง บรรดากุลธิดา หรือกุลนารีซึ่งเป็นลูกหลานของท่านผู้มีบรรดาศักดิ์ทั้งหลายที่ถูกส่งตัวเข้าเป็น **"ข้าหลวง"** เพื่อรับการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าว ซึ่งเป็นความรู้อัน *"ช่วยให้ตนมีชีวิตอันประณีตงดงามแบบชาววัง"*

เมื่อพูดถึงเรื่อง **"ชาววัง"** นี้สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงเล่าว่า *"ที่ในพระราชวังจึงเป็นแหล่งสำหรับเรียนวิชามารยาทสำหรับกุลสตรี เปรียบเสมือนวิทยาลัยอันเป็นผู้ที่มีบรรดาศักดิ์ขอบส่งธิดาเข้าไปฝากให้ศึกษาในสำนักเจ้านายและผู้อื่นที่สามารถฝึกสอน คนทั้งหลายจึงขอบชมผู้หญิงชาววังมาแต่โบราณ เพราะการที่ได้ศึกษานั้น"*

ในปัจจุบันแม้ธรรมเนียมในการส่งธิดาของท่านผู้มีบรรดาศักดิ์เข้าไปฝากในวังเพื่อให้ได้รับการศึกษานั้น จะหมดสิ้นไปนานแล้ว แต่ใครจะรู้บ้างว่า แนวคิดที่ว่า พระราชวังเปรียบเหมือนวิทยาลัยสำหรับกุลสตรีนั้น ได้กลับปรากฏให้เห็นอีกครั้งหนึ่ง และโรงเรียนที่ปรากฏตามแนวคิดนั้นมีชื่อว่า **"โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ (วิทยาลัยในวัง)"** แต่ได้เป็นที่รู้จักกันในนาม **"วิทยาลัยในวัง"** นั่นเอง

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอีกทั้งทรงเล็งเห็นความสำคัญของการจัดให้การศึกษาด้วยการอบรมให้เด็กหญิงเป็นกุลสตรี ตามพระราชประสงค์ดังกล่าวแล้วข้างต้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี จึงได้ทรงดำริฟื้นฟูจัดตั้ง วิทยาลัยในวังอีกครั้งหนึ่ง และได้ทรงพระดำริที่จะขออนุญาตจัดตั้งจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ขลง กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักพระราชวังจึงได้ดำเนินการตามพระราชบัญชาจัดตั้งวิทยาลัยในวังต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ และได้รับอนุมัติตามประกาศกรมการศึกษานอกโรงเรียน ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๒๙ ให้จัดตั้งโรงเรียนผู้ใหญ่ตระหนักสวนกุหลาบ เปิดทำการสอนวิชาชีพ ช่างดอกไม้สด ช่างปักสะดึง อาหาร และขนม ตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤษ-

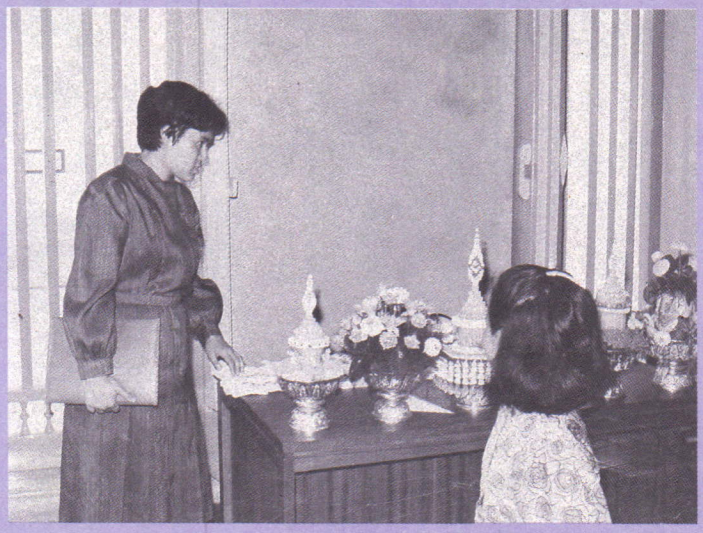

ภาคม ๒๕๒๙ เป็นต้นมา โดยได้รับพระราชทานพระราชานุญาตให้ใช้อาคารห้องเครื่องของสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในเขตพระราชฐานชั้นในขึ้นให้เป็นอาคารเรียน

ส่วนการรับนักศึกษานั้น โรงเรียนได้ตั้งหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้คือ จะรับเฉพาะนักศึกษาหญิง อายุย่าง ๑๕ ปีขึ้นไป และจะต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อย นักศึกษารุ่นแรก ปีการศึกษา ๒๕๒๙ มีทั้งหมด ๔๑ คน แยกเป็นช่างดอกไม้สด ๓ คน ช่างปักสะดึง ๑๔ คน ช่างอาหารและขนม ๑๔ คน ส่วนปีการศึกษา ๒๕๓๐ นั้น มีนักศึกษาทั้งหมด ๔๕ คน และในปีนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงโปรดให้เพิ่มการสอนวิชาการพับผ้าเช็ดหน้า และวิชาการอบร่ำเป็นวิชาเลือกด้วย และด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา โดยแท้ที่ทำให้กุลสตรีที่เป็นนักศึกษาวิทยาลัยในวัง ในปีการศึกษา ๒๕๓๐ ได้มีโอกาสได้เรียนวิชา *"เช็ดหน้าชุบน้ำอบ"* เช่นเดียวกับ *"กุลนารี"* ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์เมื่อประมาณ ๒๐๐ ปีล่วงมาแล้ว

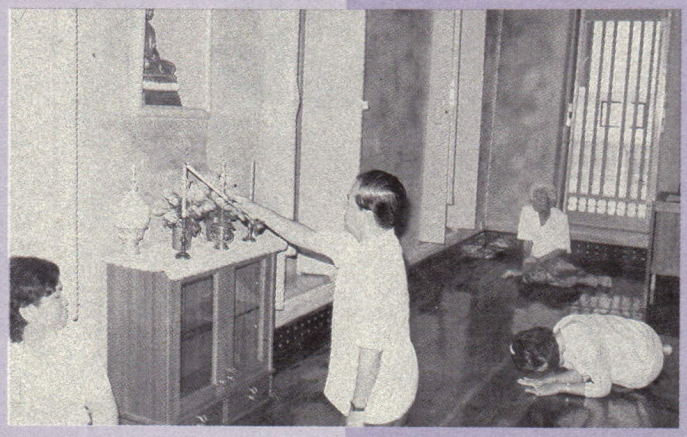

เช็ดหน้าชุบน้ำอบ
หอมตรลบดอกดวงมาลย์
บังอรซ่อนใส่พาน
ส่งมาให้ไม่เว้นวัน

คุณเพ็ญศรี เขียวมีส่วน ครูใหญ่ของโรงเรียนได้เล่าเพิ่มเติมให้คณะวารสารไทยฟังว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาได้ทอดพระเนตรอาหารที่ทางผู้ชำนาญการกับข้าวคาวหวานของวังหลวงได้ทำภัตตาหารเพลถวายแก่พระสงฆ์ ในงานพระราชพิธี พระราชทานเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งท่านทั้งหลายเหล่านั้นได้ประจงทำอย่างสุดฝีมือโดยไม่ซ้ำกันเลยสักวันเดียว แล้วยังช่างดอกไม้อีกเล่า ทุกท่านทำงานถวายสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีอย่างสมพระเกียรติเป็นครั้งสุดท้ายอย่างไว้ฝีมือ ซึ่งงานครั้งนั้นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาทรงพอพระทัยเป็นอย่างมาก และทรงเล็งเห็นคุณค่าของงานฝีมือที่เป็นศิลปของไทยดังกล่าว และทรงเห็นควรที่จะได้มีการอนุรักษ์ และสืบทอดแก่อนุชนรุ่นหลังต่อไป

ส่วนหลักสูตรการสอนวิชาช่างอาหารและขนมนั้น เล่า คุณเพ็ญศรี คุณครูใหญ่เล่าว่า โรงเรียนได้ยึดรายการอาหารตามแนวของ **"กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน"** ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มาเป็นเสมือนหนึ่งหลักสูตรและการสร้างแนวคิดทางการศึกษา อีกทั้งยังเป็นการดำรงรักษาบทพระราชนิพนธ์ *"กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน"* ให้เป็นสมบัติทางปัญญาของบูรพกษัตริยาธิราชเจ้าของชาวไทยเราอีกด้วย

คุณเพ็ญศรี เชียวมีส่วน
ครูใหญ่โรงเรียน "วิทยาลัยในวัง"

กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน
และ
ว่าด้วยงานนักขัตฤกษ์

โคลง

แกงไก่มัสมั่นเนื้อ *นพคุณ พี่เอย*
หอมยี่หร่ารสฉุน *เฉียบร้อน*
ชายใดบริโภคภุญช์ *พิศวาส หวังนา*
แรงอยากยอหัตถ์ข้อน *อกให้หวนแสวง ฯ*

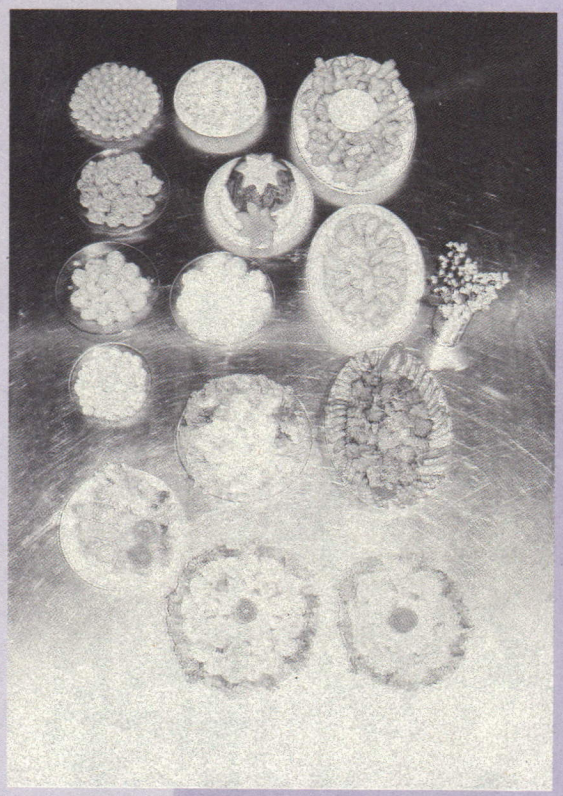

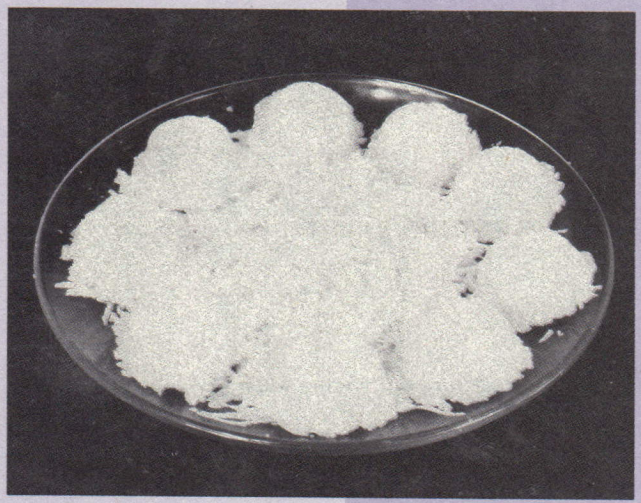

กาพย์

มัสมั่นแกงแก้วตา
ชายใดได้กลืนแกง
ยำใหญ่ใส่สารพัด
รสดีด้วยน้ำปลา
ตับเหล็กลวกหล่อนต้ม
โอชาจะหาไหน
หมูแนมแหลมเลิศรส
พิศห่อเห็นรางชาง
ก้อยกุ้งปรุงประหิ่น
สทิพย์หยิบมาโปรย
เทโพพื้นเนื้อห้อง
น้ำชดรสคราบครัน
ความรักยักเปลี่ยนท่า
กลอ่อมกล่อมเกลี้ยงกลม
ข้าวหุงปรุงอย่างเทศ
ใครหุงปรุงไม่เป็น
เหลือรู้หมูป่าต้ม
รอยแจ้งแห่งความขำ
ข้าข้าพล่าเนื้อสด
คิดความยามถนอม
หอมยี่หร่ารสร้อนแรง
แรงอยากให้ไฟฝันหา
วางจานจัดหลายเหลือตรา
ญี่ปุ่นล้ำย้ำยวนใจ
เจือน้ำส้มโรยพริกไทย
ไม่มีเทียบเปรียบมือนาง
พร้อมพริกสดใบทองหลาง
ห่างห่อหวนป่วนใจโหย
วางถึงลิ้นดิ้นแดโดย
ฤๅจะเปรียบเทียบทันขวัญ
เป็นมันย่องล่องลอยมัน
ของสวรรค์เสวยรมย์
ทำน้ำยาอย่างแกงขม
ชมไม่วายคลับคล้ายเห็น
รสพิเศษใส่ลูกเอ็น
เช่นเชิงมิตรประดิษฐ์ทำ
แกงคั่วส้มใส่ระกำ
ช้ำทรวงเศร้าเจ้าตรากตรอม
ฟุ้งปรากฏรสหื่นหอม
สนิทเนื้อเจือเสาวคนธ์

โคลง

สังขยาหน้าไข่คุ้น เคยมี
แกมกับข้าวเหนียวสี โศกย้อม
เป็นนัยนำวาที สมรแม่ มาแม่
แถลงว่าโศกเสมอพ้อม เพียบแอ้กอร ฯ

กาพย์

สังขยาหน้าตั้งไข่ ข้าวเหนียวใส่สีโศกแสดง
เป็นนัยไม่เคลือบแคลง แจ้งว่าเจ้าเศร้าโศกเหลือ
ช่าหริ่มลิ้มหวานล้ำ แหรกใส่น้ำกะทิเจือ
วิตกอกแห้งเครือ ได้เสพย์หริ่มพิมเสนโรย
ลำเจียกชื่อขนม นึกโฉมฉมหอมชวยโชย
ไกลกลืนดิ้นแดโดย โหยไห้หาบุหงาวาม
มัศกอดกอดอย่างไร น่าสงสัยใคร่ขอถาม
กอดเคล้นจะเห็นความ ขนมนามนี้ยังแคลง
ลุดตี่นี้น่าชม แผ่แผ่นกลมเพียงแผ่นแผง
โอชาหน้าไก่แกง แคลงของแขกแปลกกลิ่นอาย
ขนมจีบเจ้าจีบห่อ งามสมส่อประพิมพ์ประพาย
นึกน้องนุ่งจีบหวาย ชายพกจีบกลีบแนบเนียน
รสรักยักลำนำ ประดิษฐ์ทำขนมเทียน
คำนึงนิ้วนางเจียน เทียนหล่อเหลาเกลากลึงกลม
ทองหยิบทิพย์เทียมหัด สามหยิบชัดน่าเชยชม
หลงหยิบว่ายาดม ก้มหน้าเมินเชินชวยใจ

สำหรับสูตรหรือเครื่องปรุงของอาหารคาวหวานต่าง ๆ นั้น คุณเพ็ญศรี บอกว่า ขอให้โรงเรียนได้ดำเนินการไปอีกสักระยะหนึ่ง และมีความพร้อมพอก็อาจจะพิมพ์ตำราอาหารเหล่านั้น เผยแพร่สู่ประชาชนทั่วไปได้

ส่วนวิชาการปักสะดึงนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า หลักสูตรของโรงเรียนเน้นที่การใช้สะดึงซึ่งเป็นรูปเหลี่ยมมากกว่าที่จะเป็นสะดึงกลมที่ใช้กันทั่วไป สะดึงเหลี่ยมนี้ในปัจจุบันไม่มีที่ไหนใช้เลย หลงเหลืออยู่เพียงในพระราชฐานชั้นในเท่านั้น นักศึกษาแผนกนี้ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนไปอย่างหนัก แต่คุณค่าของงานที่สำเร็จแล้วนั้นเกินกว่าที่ผู้ทำและผู้ดูจะบรรยายเป็นลายลักษณ์อักษรได้

คุณครูผู้สอนทั้งหมดมี ๓๒ ท่าน ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ชำนาญการที่ปฏิบัติราชการอยู่ในสำนักพระราชวัง และเป็นข้าราชการในแผนกพระราชฐานชั้นใน และข้าทูลละอองธุลีพระบาท สำนักพระราชวัง ซึ่งผลัดเปลี่ยนกันมาสอน ในบางโอกาสสำนักพระราชวังยังได้เชิญอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตโชติเวช และวิทยาลัยครูสวนดุสิตมาทำการสอนอีกด้วย

คุณครูเพ็ญศรีกล่าวว่า นักศึกษารุ่นแรกทั้ง ๔๑ คนนั้น เป็นลูกหลานของข้าราชการภายในสำนักพระราชวัง และเป็นนักศึกษาหญิงทั้งหมด เหตุผลสำคัญที่ไม่รับนักศึกษาชาย เพราะวิทยาลัยนี้อยู่ในเขตพระราชฐานชั้นใน ซึ่งตามกฎมณเฑียรบาลไม่อนุญาตให้ผู้ชายเข้าไปอยู่แล้ว ส่วนในปีต่อ ๆ ไปนั้น จะพิจารณารับบุคคลภายนอกด้วย

ก่อนที่จะรับนักเรียนเข้าเรียนนั้น ได้มีการสัมภาษณ์สอบถามความสมัครใจ และความสนใจในการเรียนและการฝึกฝนงาน เพื่อโรงเรียนจะได้มั่นใจว่า นักศึกษาทั้งหมดมีความมุ่งมั่นและตั้งใจเรียนจนจบหลักสูตร ซึ่งตามหลักสูตรนั้นแบ่งเป็นระดับประกาศนียบัตรขั้นต้น ๔๐๐ ชั่วโมง และระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ๔๐๐ ชั่วโมง เมื่อจบการศึกษาแล้ว นักศึกษารุ่นนี้ได้รับพระกรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ซึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานประกาศนียบัตรแก่นักศึกษาผู้ใหญ่พระตำหนักสวนกุหลาบ *(วิทยาลัยในวัง)* ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๙ อีกด้วย นับเป็นความปลื้มปิติและนิมิตหมายอันเป็นมงคลต่อผู้สำเร็จการศึกษาในการที่จะนำวิชาชีพออกไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และส่วนรวมสืบต่อไป

การอนุรักษ์ในแง่อวิชชา

ส.พลายน้อย

ในปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะไปที่ไหน จะได้ยินได้ฟังแต่คำว่า **"อนุรักษ์"** เช่น อนุรักษ์มรดกไทย อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม แต่เมื่อถามว่า การอนุรักษ์นั้นทำอย่างไร ก็ตอบไม่ตรงกัน

คำว่า **"อนุรักษ์"** ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายว่า **"รักษาให้คงเดิม"** ซึ่งก็ดูขัดกับหลักไตรลักษณ์ที่กล่าวถึงสังขารทั้งปวงไม่เที่ยง และยิ่งพิจารณาถึงฐานะที่มีความแก่เป็นธรรมดา มีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา มีความตายเป็นธรรมดา และจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบทั้งปวงด้วยแล้ว ความหมายของคำ **"อนุรักษ์"** ที่ว่า **"รักษาให้คงเดิม"** ก็ใช้ไม่ได้ ตรงนี้แหละ คือ ปัญหาที่เราจะต้องพูดกันให้เข้าใจ

ความจริงแล้วการที่จะอนุรักษ์มรดกไทยซึ่งได้แก่ศิลปวัฒนธรรมให้คงรูปหรือคงอยู่ในแบบหรือสภาพดั้งเดิมนั้นเป็นของที่เป็นไปไม่ได้ เราต้องยอมรับในข้อนี้ แต่ถึงกระนั้นเราก็ต้องพยายาม คือ พยายามป้องกันรักษาสืบต่อสิ่งที่ดีงาม อันเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษให้เสื่อมสลายช้าที่สุด ให้อยู่นานที่สุดเท่าที่เราจะทำได้ เรียกว่า ต้องมีการชะลอความเสื่อมเหมือนอย่างคนวัย ๗๐ เรามองเห็นเป็นคนวัย ๖๐ หรือ ๕๐ ซึ่งเรียกกันว่า *"วัยงาม"* ทำไมคนวัยชราจึงดูอ่อนกว่าวัย จะพบว่าเป็นเพราะคน ๆ นั้นรักษาสุขภาพทั้งในส่วนร่างกายและจิตใจได้ดี

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมก็เช่นเดียวกัน ถึงเราจะไม่รักษาให้คงเดิมได้ตลอดไป แต่เราก็มีทางชะลอความเสื่อมได้ ถ้าเราไม่ตกอยู่ในห้วงอวิชชา

อวิชชาในที่นี้หมายถึงความเขลา หรือ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

โดยเหตุที่มนุษย์เป็นผู้สร้างศิลปวัฒนธรรมขึ้นมา มนุษย์จึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ต้องมีหน้าที่คอยพิทักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ให้อยู่ในสภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ฉะนั้น ปัญหาจึงมาอยู่ที่ว่า เราจะพิทักษ์รักษา หรืออนุรักษ์กันอย่างไร

การอนุรักษ์ตามทัศนะ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ผู้แต่งหนังสือนวโกวาท

ของผู้เขียน ซึ่งอาจจะตรง หรือไม่ตรงกับทัศนะของคนอื่นก็ได้ คือ ผู้เขียนเห็นว่าควรใช้หลักทางพระพุทธศาสนานั่นเอง เพราะผู้เขียนเองก็อนุรักษ์ฐานะของตนเองตามคำสอนจากหนังสือนวโกวาทได้ผลมาแล้ว

หนังสือนวโกวาทนั้นส่วนมากจะเข้าใจกันว่า สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส จะทรงแต่งเพื่อสอนพระบวชใหม่แต่อย่างเดียว โดยหวังว่าเมื่อสึกหาลาเพศออกไปครองเรือนแล้ว ก็จะได้นำเอาหลักธรรมต่าง ๆ ในหนังสือนั้นไปปฏิบัติก็จะเจริญรุ่งเรือง แท้ที่จริงแล้วถึงภิกษุผู้จะครองวัดต่อไปก็นำมาใช้ได้ หลักสำคัญอันควรนำมาใช้ก็คือ ข้อที่ว่าด้วย ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้นาน เพราะสถาน ๔ ได้แก่

๑. ไม่แสวงหาพัสดุที่หายแล้วให้กลับคืนมา

๒. ไม่บูรณะซ่อมแซมของเก่า

๓. ไม่รู้จักประมาณการใช้จ่าย

๔. ไม่รู้จักใช้คนดีให้รับผิดชอบงาน

ในประการแรกนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอทุกหนทุกแห่ง ถ้าจะสำรวจกันแล้วจะพบว่าศิลปวัตถุที่มีค่าตามวัดวาอารามต่าง ๆ ถูกคนร้ายลักขโมยหรือทำลายไปมากต่อมาก ไม่ว่าจะเป็นตู้พระธรรม โต๊ะหมู่บูชา พระพุทธรูป ตุ๊กตาหินซึ่งเมื่อไม่สามารถจะยกไปได้ทั้งหมดก็ทุบต่อยเอาแต่เศียรแต่หัวไป แม้แต่ตัวไม้ที่แกะสลักประดับไว้ตามหน้าบันโบสถ์วิหาร หรือตามธรรมาสน์ก็ถูกแกะไปจนหมดสิ้น กรอบรูปสีที่มีภาพเขียนสมัยโบราณ หรือสมุดไทยประเภทสมุดพระมาลัยหรือไตรภูมิก็เป็นของดีที่เหล่าโจรจ้องมองด้วยความกระหาย *(เรื่องขโมยของเก่านี้มีมาแต่โบราณแล้ว เมื่อพ.ศ. ๒๔๒๓ ในรัชกาลที่ ๕ มีผู้ร้ายเข้าไปลักกระจกเรื่องสามก๊ก ในวัดโมฬีโลกและฆ่าพระด้วย ต่อมาวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๘ นายสุกหหารรักษาวัง ได้ลักเอารูปหล่อฤาษีดัดตนที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ไปถึง ๑๖ตน)*

ของบางอย่างนอกจากขโมยจะเอาไปแล้ว ผู้ที่อยู่ในวัดนั้นเองก็พลอยช่วยทำลายไปด้วย คือ ทำลายด้วยอวิชชา เป็นต้นว่า สมุดข่อย ใบลานที่จารึกตำรา หรือ นิยายนิทานประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ไว้ด้วยอักษรโบราณ เช่น อักษรขอม อักษรไทยเหนือ ฯลฯ เมื่ออ่านไม่ออกหรือเห็นเก่าขาดกะรุ่งกะริ่ง ก็กองหมก ๆ เอาไว้ปล่อยให้หนูกัด หรือน้ำฝนไหลมาเปียก ถ้าเป็นพระที่ชอบทำพระเครื่อง ก็เอามาเผาผสมทำเป็นพระเครื่องไปเลย โดยหารู้ไม่ว่าการกระทำเช่นนั้นอาจเป็นการทำลายวรรณกรรมชั้นเยี่ยมของชาติ หรือเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่หาไม่ได้อีกแล้ว

มรดกของบรรพบุรุษไทยที่ได้สร้างสมไว้เหล่านี้ ถ้าเราไม่ช่วยกันรักษาไว้ด้วยความระมัดระวังเอาใจใส่ ปล่อยให้สูญหายไป แล้วไม่สามารถหามาชดเชยได้ก็เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ต่อไปในอนาคตลูกหลานไทยก็จะไม่มีสิ่งที่น่าภาคภูมิใจไว้ชื่นชม

ประการที่สอง ไม่บูรณะปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมของเก่า เรื่องนี้เป็นศัตรูตัวฉกาจของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ผู้เขียนเคยไปเที่ยวตามวัดต่าง ๆ ได้เห็นความเจริญในการพัฒนา

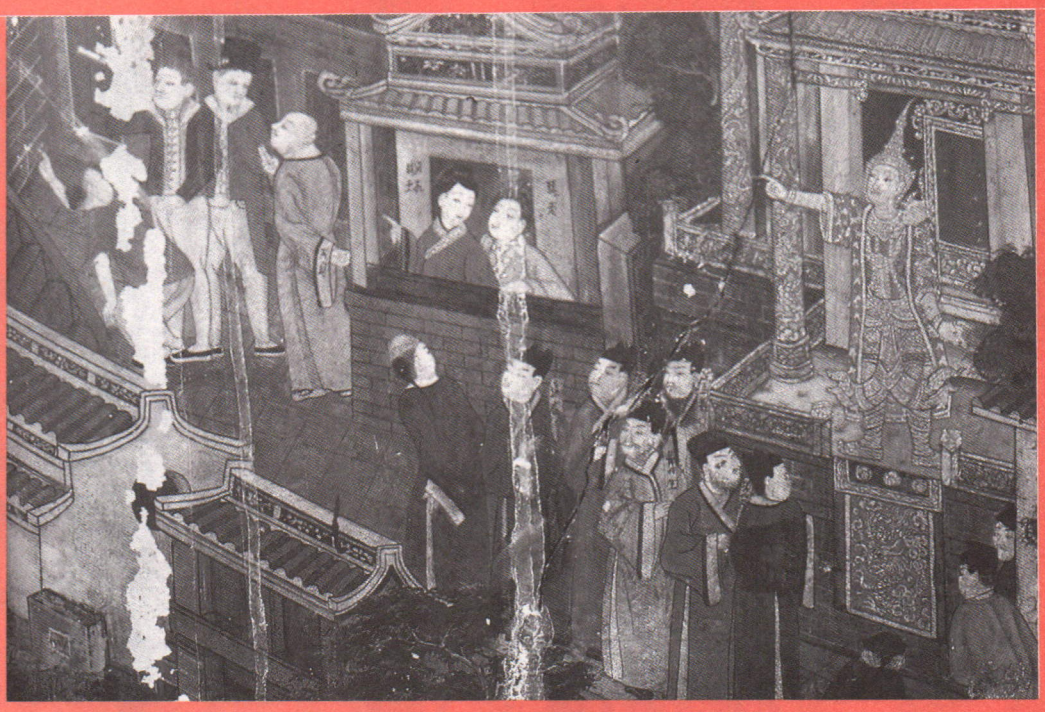

วัดมีกุฏิเป็นตึกทาสีสวยงาม แต่พอเข้าไปดูในโบสถ์วิหาร ซึ่งมีภาพจิตรกรรมฝาผนังปรากฏว่าภาพเหล่านั้นถูกปล่อยให้น้ำฝนชะล้างอยู่ปีแล้วปีเล่า เพราะหลังคารั่ว ผู้เขียนก็สงสัยว่าทำไมจึงไม่แก้ไข ถามพระท่านก็บอกว่าไม่มีปัจจัย ผู้เขียนก็ออกจะงง ๆ เพราะพระอยู่กุฏิตึกใหม่เอี่ยมแล้วทำไมไม่มีเงินซ่อมหลังคาโบสถ์ ซึ่งก็คงไม่มากมายอะไรนัก เพราะสังเกตเห็นว่ารั่วเป็นแห่ง ๆ ถ้าซ่อมแซมเสียแต่แรกก็จะไม่มีปัญหา แต่เมื่อทิ้งไว้แรมปีความเสียหายก็เพิ่มขึ้น

มีบางวัดได้ทิ้งธรรมาสน์ที่ใช้แสดงธรรมซึ่งเป็นของเก่าแล้วไปซื้อธรรมาสน์ของใหม่ฝีมือหยาบ ๆ มาใช้แทน อันนี้ก็น่าเสียดาย ถ้าเป็นคนรักศิลปะรักสมบัติดั้งเดิมเขาก็ต้องอนุรักษ์เอาไว้ อะไรพอซ่อมได้ก็ซ่อมและเป็นเกียรติประวัติของวัดด้วย เพราะสามารถคุยอวดได้ว่าเป็นมรดกดั้งเดิมของวัดมีมาตั้งแต่ครั้งกระโน้น

ความจริงเรื่องการใช้ของให้คุ้มค่านี้ก็เป็นเรื่องที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว แต่ไม่มีใครนำมาปฏิบัติตาม อย่างเช่น ครั้งหนึ่งพระมเหสีของพระเจ้ากรุงโกสัมพี ได้ถวายผ้า ๕๐๐ ผืน แด่พระอานนท์ พระเจ้ากรุงโกสัมพีจึงตรัสถามพระอานนท์ว่า พระคุณเจ้าจะทำอย่างไรกับผ้าเหล่านั้น พระอานนท์ก็ทูลตอบว่า จะถวายแก่พระภิกษุที่มีจีวรเก่าคร่ำคร่า ส่วนเมื่อใช้จนเก่าแล้วก็จะเอาไปทำเป็นผ้าคาดเพดานกันฝุ่นผง เมื่อผ้าที่คาดเพดานขาดก็เอามาซักทำเป็นผ้าปูนอนเป็นผ้าปูพื้น ครั้นขาดมากปูนอนไม่ได้แล้ว ก็เอามาทำเป็นผ้าเช็ดเท้า เช็ดขี้ฝุ่นขี้ผงไปตามลำดับ แม้ที่สุดจนผ้านั้นไม่เป็นชิ้นเป็นส่วนแล้วก็รวบรวมเศษเล็กเศษน้อยเอามาขยำกับโคลนใช้ฉาบทาฝาผนังที่อยู่อาศัยได้ นี่จะเห็นว่าหลักในทางพระพุทธศาสนานำเอามาใช้ในการอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดี คือ ถ้าเราไม่สามารถจะรักษาให้คงเดิมได้แล้ว ก็ต้องพยายามซ่อมแซมให้ถึงที่สุด ใช้กันให้คุ้มค่ากันไปเลย ไม่ทิ้งขว้างกันง่าย ๆ

ในปัจจุบันนี้ก็เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ไม้เป็นของที่หายากและมีราคาแพงมาก ฉะนั้น

ถ้าจะสำรวจกันแล้ว
จะพบว่าศิลปวัตถุ
ที่มีค่าตามวัดวาอารามต่าง ๆ
ถูกคนร้ายลักขโมย
หรือทำลายไปมากต่อมาก

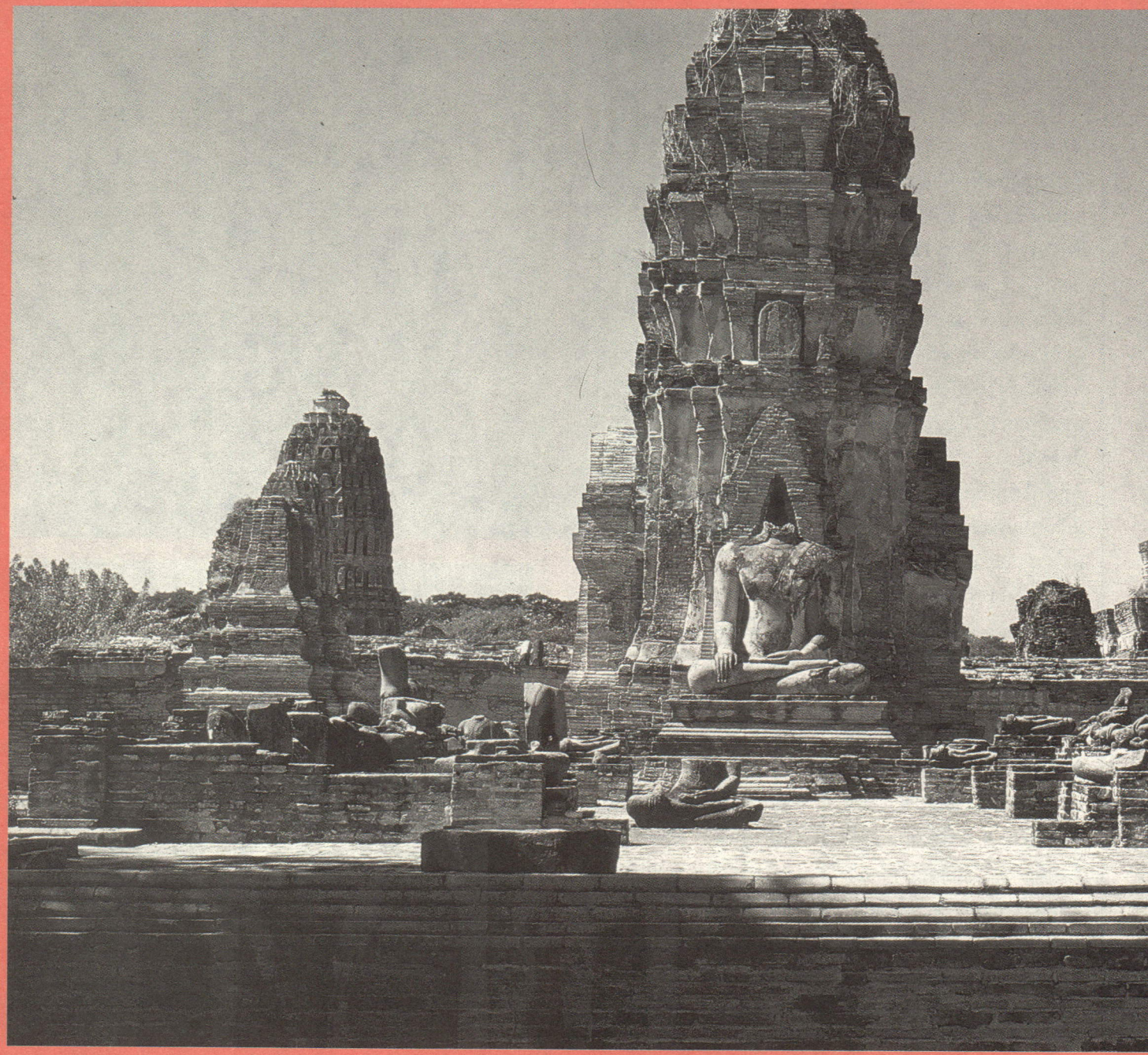

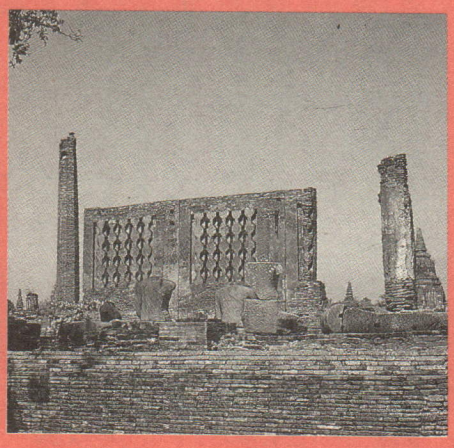

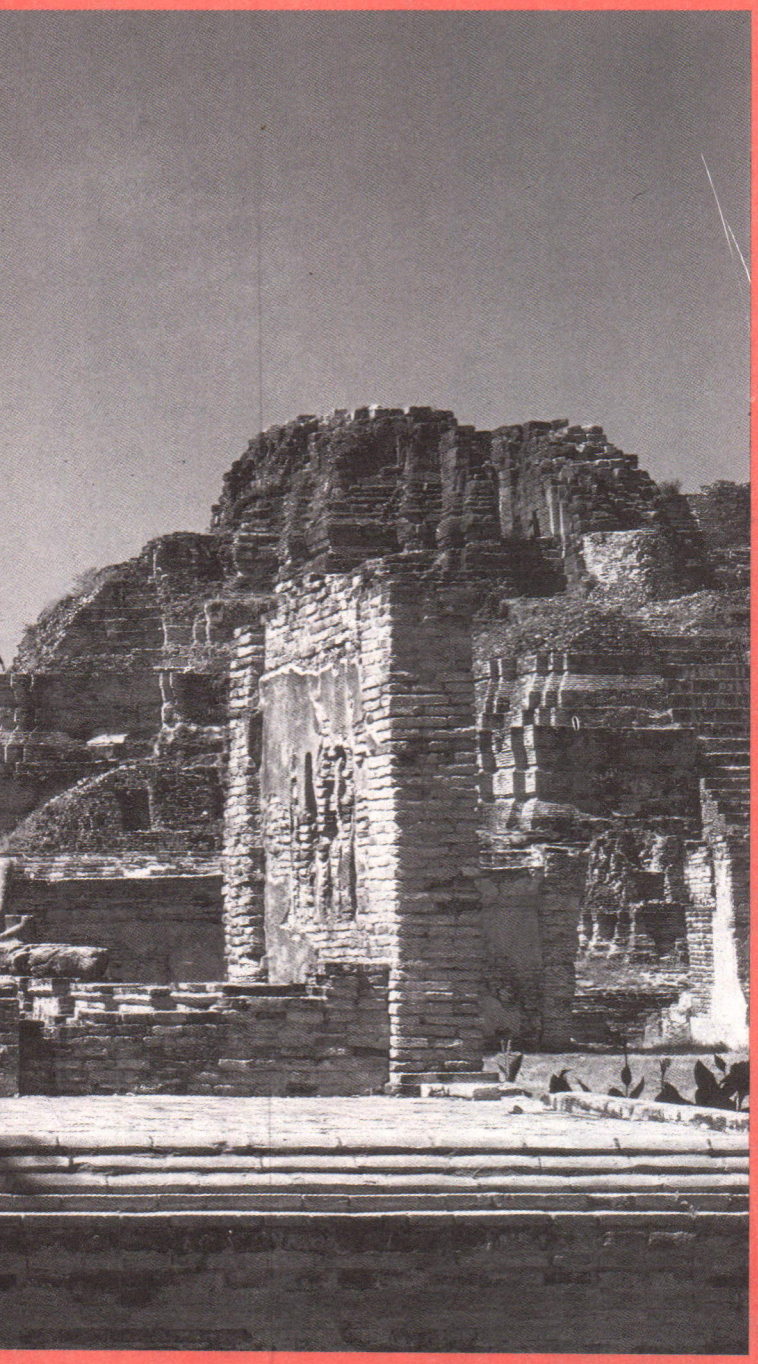

เรือนของใคร หรือศาลากุฏิของวัดไหนที่สร้างด้วยไม้สัก ก็ควรจะภาคภูมิใจ อย่ายอมให้ใครเอาอิฐปูนหรือศาลาคอนกรีตมาแลก มีบางวัดเสาศาลาโตเกือบอ้อม พื้นไม้สักกว้างแผ่นละศอก มีอายุเกือบร้อยปี ไปเสียรู้พวกรับเหมาก่อสร้างยุให้เปลี่ยนเป็นศาลาคอนกรีต น่าเสียดายมาก อย่างนี้ก็เรียกได้ว่าไม่อนุรักษ์

ประการที่สาม คือ การไม่รู้จักประมาณการใช้จ่าย เรื่องนี้ดูเหมือนว่าจะไม่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่ความจริงแล้วเกี่ยวอยู่มาก เพราะในปัจจุบันได้ยินเสียงบ่นกันหนาหูว่าหาเงินซ่อมกันไม่ทัน เกือบ ๒ ปี มาแล้วผู้เขียนไปที่วัดเสนาสนาราม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เห็นมีปูนทรายเต็มไปหมด ก็กราบนมัสการถามท่านเจ้าคุณเจ้าอาวาสว่ากำลังสร้างอะไรอยู่ พระคุณเจ้าก็ตอบว่าไม่สร้างอะไรทั้งนั้น หยุดก่อสร้าง ซ่อมอย่างเดียวก็หาเงินแทบไม่ทัน คือ ท่านกำลังซ่อมโบสถ์วิหารอยู่ แล้วก็กำลังคิดจะซ่อมจิตรกรรมฝาผนังด้วย ท่านเจ้าคุณท่านทำถูก ก่อนจะทำท่านก็ปรึกษากับทางกรมศิลปากรว่าควรจะซ่อมอย่างไรดี เพราะเป็นวัดสำคัญรัชกาลที่ ๔ ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์และพระราชทานชื่อวัดด้วย ฉะนั้นการจะเปลี่ยนแปลงซ่อมแซมอะไรก็ต้องระมัดระวัง

หลายปีมาแล้ว มีคนถามว่าตามโบสถ์วิหารจะไม่มีช่อฟ้าใบระกา นาคสะดุ้ง หางหงส์อะไรได้ไหม เพราะราคาแพงเหลือเกิน ใจหนึ่งก็อยากจะอนุรักษ์ของเดิม แต่มันผุหักจนซ่อมไม่ไหว จะทำใหม่เงินก็ไม่มี ผู้เขียนก็ตอบไปตามความรู้ความเข้าใจของตนเองว่า เมื่อไม่มีเงินทำช่อฟ้าใบระกาชนิดประดับกระจกราคาแพง จะเปลี่ยนเป็นโบกปูนให้เรียบร้อยมีศิลปะก็น่าจะทำได้ เขาก็แย้งว่าจะไม่เป็นการผิดประเพณีไปหรือ ผู้เขียนก็ถามว่าผิดประเพณีอะไร ในสมัยรัชกาลที่ ๓ และที่ ๔ ก็เคยทำมาแล้ว และแต่เดิมทีเดียววัดวาอารามก็ไม่ได้มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์อะไร สิ่งเหล่านี้เป็น

ของใช้ของประดับตามปราสาทตามตำหนักเจ้านายในพระราชวังมาก่อนทั้งนั้น ภายหลังพระเจ้าแผ่นดินท่านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ถวายเข้ามาในวัดจึงได้เกิดมีขึ้น ที่กล่าวมานี้ก็ไม่ใช่คิดเอาเอง แต่ได้อ่านพบพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงปรารภถึงเรื่องนี้ไว้ตอนหนึ่งว่า *(ตัวสะกดการันต์ตามต้นฉบับ)*

"เครื่องลำยองช่อฟ้า ใบระกา นาคฤๅนาคเสี้ยวหางหงส์ เครื่องประดับหลังคา แลชุ้มจรนำคูหา เครื่องเหล่านี้เดิมก็เป็นเครื่องประดับสำหรับราชอิสริยยศ คือทำในพระที่นั่งน้อยใหญ่ในพระราชวัง แลตำหนักเจ้านายในพระราชวังแลวังเจ้าต่าง ๆ ภายหลังในหลวงทรงพระราชศรัทธาให้ไปทำถวายในพระศาสนา คือ ทำในพระวิหาร พระอุโบสถ หอไตร โรงธรรม กุฏี ที่อยู่พระสงฆ์ผู้ใหญ่ ฝ่ายพระสงฆ์เมื่อได้ของ อย่างเช่นพระราชวังแลวังเจ้า พระเจ้าแผ่นดินให้มีขึ้นในวัดก็ชอบใจดีใจ ก็ผู้ที่จะปฏิบัติพระสงฆ์ให้ชอบใจ แลจะทำบุญให้มากก็ทำถวายขึ้นสร้างขึ้นชุกชุมมากทั้งหัวเมืองแลในกรุง...เมื่อมีผู้ทำที่วัดมากมายหลายแห่งหลายตำบล มากไปกว่าพระราชมณเฑียรแลตำหนักเจ้านาย ตาคนทั้งหลายที่เห็นของอย่างนี้มีในวัดโดยมาก ก็สำคัญเสียว่าของ

อย่างนี้เป็นของวัดมิใช่ของบ้าน คนไปมาต่าง ๆ ก็มักว่าพระราชมณเฑียรเหมือนพระวิหารแลพระอุโบสถ แต่แรกเห็นนึกว่าวัดเล่า ตำหนักเจ้าก็ว่าเหมือนโรงธรรมกุฏีวัด เมื่อแรกเห็นนึกว่าวัดเล่า เพราะการเป็นดังนี้ เจ้านายทั้งปวงก็อายไป ถึงสร้างวังสร้างตำหนักก็ยักย้ายเป็นตึกเป็นเก๋งไปต่าง ๆ ไม่ใคร่จะทำลำยอง ช่อฟ้า ใบระกา จนในหลวงก็ทนไม่ได้ พระที่นั่งใหม่ ๆ ก็ยักย้ายเป็นตึกมีลายปั้นประหลาด ๆ ไป ยังคงเป็นลำยองช่อฟ้า ใบระกาอยู่แต่ของเก่า ๆ"

นี่ก็เป็นพระราชปรารภในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะเห็นว่าวังหนีวัด เพราะวัดพยายามสร้างอย่างวัง เจ้านายท่านละอายที่มีคนทักวังของท่านว่าเป็นวัด ก็เลยไปสร้างอย่างอื่นที่เรียบ ๆ ง่าย ๆ ซึ่งกลายเป็นการประหยัดไปด้วยในตัว ซ่อมก็ไม่ยาก ในปัจจุบันนี้บางวัดสร้างปราสาทกันแล้ว อย่างวัดอะไรทางจะไปเพชรบุรีก็สร้างอะไรไม่รู้เป็นปราสาทยอดแหลมอย่างนี้สิ้นเปลืองมาก

ในสมัยโบราณถือกันนักเรื่องทำอะไรเอาอย่างเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ขนาดวังหน้าจะสร้างปราสาทยังไม่ได้ ผู้อ่านคงเคยทราบมาบ้างแล้วว่า เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๑ กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ทรงมีพระราชดำริจะสร้างปราสาทในวังหน้า ได้ตระเตรียมตัวไม้เครื่องบนไว้เรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่ทันลงมือสร้างก็เกิดเหตุมีคนร้ายแอบแฝงเข้าไปจะลอบปลงพระชนม์ แต่เผอิญคลาดกันเสียก็เลยปลอดภัย ขุนหมื่นคนหนึ่งรับเคราะห์แทนถูกคนร้ายฟันคอขาด การที่เกิดเหตุร้ายขึ้นเช่นนี้ ทำให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทเกิดคลางแคลงพระทัย ว่าแต่โบราณมาวังหน้าไม่มีปราสาท พระองค์มาทรงสร้างปราสาทขึ้นเป็นการเกินวาสนา จึงได้เกิดเหตุอัปมงคลขึ้น เลยโปรดให้เอาเครื่องปราสาทไปถวายวัดมหาธาตุ

นี่จะเห็นว่าขนาดวังหลวงกับวังหน้ายังมีข้อต่างกัน วังหน้ายังไม่กล้าทำอะไรให้ทัดเทียมกับวังหลวง อย่าว่าแต่สร้างปราสาทเลย เพียงแต่ลงรักปิดทองหน้าบันพระที่นั่งก็ไม่ทำกัน เพราะรู้จักกาลเทศะที่ต่ำที่สูง ไม่ล่วงเกินกัน แต่ในปัจจุบันเห็นแต่ความงามประการเดียว ที่กล่าวมานี้มิใช่เป็นการตำหนิ หรือห้ามมิให้ทำช่อฟ้า ใบระกา ปิดทองหน้าบัน ผู้เขียนเพียงแต่ยกตัวอย่างให้เห็นว่า ในสมัยโบราณเขาประพฤติปฏิบัติกันอย่างไร และการสร้างอะไรใหญ่โตหรูหราเกินไปก็อยู่ในลักษณะที่ว่าเป็นการไม่รู้จักประมาณการใช้จ่าย

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าวัดไม่ได้ทำการค้าขาย ไม่มีผลประโยชน์อะไร เงินที่ใช้ในการก่อสร้างบางส่วนอาจได้จากทางราชการ บางส่วนอาจได้จากการเรี่ยไร ผู้เขียนไม่แน่ใจว่าจะเป็นการสะดวกราบรื่นไปหมดทุกวัด บางแห่งสร้างเสียใหญ่โตสามสิบปียังสร้างไม่เสร็จ เรื่องนี้ถ้าจำไม่ผิดดูเหมือนจะมีกล่าวไว้ในพระวินัยปิฎกที่ห้ามมิให้มอบหมายพระภิกษุควบคุมการก่อสร้างนานถึง ๒๐-๓๐ ปี จริงอยู่การสร้างสิ่งที่สวยงามเป็นของดีแต่บางครั้งก็เกินดี และสร้างภาระให้แก่คนชั้นหลังที่จะต้องคอยซ่อม ซึ่งไม่อาจทำนายได้ว่าคนชั้นลูกชั้นหลานจะมีปัญญาหาเงินมาซ่อมได้หรือเปล่า เพราะปัญหาเรื่องการเลี้ยงตัวเองและครอบครัวจะเป็นเรื่องสำคัญ

ประการที่สี่สุดท้าย คือ การไม่รู้จักใช้คนดีให้รับผิดชอบการงาน เรื่องนี้นับว่าสำคัญที่สุด ความผิดพลาดทั้งหลายเกี่ยวกับการอนุรักษ์เกิดขึ้นตรงจุดนี้ คนดีในที่นี้ผู้เขียนรวมถึงคนที่มีความรู้ด้วย ต้องมี

ความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งใจจริง สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของคนที่จะทำงานอนุรักษ์ ถ้าเราไม่ได้คนดีเอาคนไม่มีความรู้มาดูแลรับผิดชอบ ผลงานหรือสิ่งที่เราจะอนุรักษ์ก็ไม่แน่ว่าจะออกมาในรูปใด มันอาจจะล้มเหลวเหมือนอย่างที่ทำ ๆ กันมาแล้วก็ได้

การปล่อยปละละเลยไม่คอยตรวจตรา ก็เท่ากับเป็นการทำลายศิลปวัฒนธรรมได้เหมือนกัน อย่างเช่น บางแห่งปล่อยให้ต้นโพธิ์ขึ้นตามเจดีย์ตามโบสถ์วิหาร รากของต้นโพธิ์ก็ชอนไชไปทำลายอิฐปูนให้แตกแยกผุพัง ไม่มีใครคิดถอนทำลายอ้างว่าเป็นต้นโพธิ์ ความจริงเรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เคยมีรับสั่งให้ประกาศมานานแล้วว่าต้นโพธิ์ขึ้นกเหล่านี้ตัดถอนทิ้งให้หมด ไม่ใช่ต้นโพธิ์ตรัสรู้อย่างที่ได้หิ้วมาปลูก คติอย่างนี้ออกจะแพร่หลายมาก ได้เคยอ่านพบว่าพวกไทยใหญ่ก็เชื่อกันแบบนี้เหมือนกัน คือ ไม่ยอมตัดต้นโพธิ์ขึ้นกเหล่านี้

ฉะนั้นถ้าเราจะคิดอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ก็น่าจะได้คอยตรวจตราดูด้วยว่า ตามเจดีย์หรือโบสถ์วิหารกำแพงวัดมีโพธิ์ขึ้นกหรือต้นไทรต้นไม้อะไรขึ้นมาบ้างหรือเปล่า แล้วช่วยกันกำจัดเสีย ความจริงแล้ววัดหรือพระภิกษุต่างหากที่เป็นแหล่งอบรมแนะนำให้คนทั้งหลายเป็นนักอนุรักษ์ เพราะวัดเป็นสำนักหรือแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญ พระภิกษุที่ปฏิบัติตามพระวินัยจะทราบเรื่องนี้ดี เหมือนอย่างในพระวินัยปิฎกกล่าวว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอยู่ในวิหารใด ถ้าสามารถเธอพึงทำความสะอาด เมื่อจะทำความสะอาด พึงทำบาตรและจีวรออกก่อน แล้วนำไปวางไว้ในที่อื่น แม้เครื่องใช้อย่างอื่นก็พึงนำออกไปวางไว้ในส่วนอื่น สำหรับเตียง ตั่ง เก้าอี้ เป็นต้น เมื่อนำออกไปต้องระมัดระวังอย่าให้ครูดพื้นหรือขอบประตู บานประตู ฯลฯ

ถ้าฝาทาด้วยสีดินแดง เป็นจุดด่าง พึงใช้ผ้าชุบน้ำบิดให้แห้งแล้วเช็ด ถ้าพื้นทาด้วยสีดำเป็นจุดด่าง พึงทำโดยทำนองเดียวกัน เมื่อทำความสะอาดที่อยู่อาศัย ให้ทำด้วยความระมัดระวัง"

ดังนี้จะเห็นว่าคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนานั้นแนะนำเรื่องการอนุรักษ์เบื้องต้นไว้เป็นอย่างดีทีเดียว เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ก็ทรงเป็นห่วงเรื่องความสะอาดเหมือนกัน จึงได้ทรงมอบอำนาจสิทธิขาดแก่วัด ให้ทางวัดใช้อาญาวัดได้ใครเข้าไปขากเสลดถ่มน้ำลายตามโบสถ์วิหารพระเจดีย์ ทางวัดก็มีอำนาจจับใส่กรงขังได้เลย เรื่องนี้กรมสมเด็จพระปรมาณุชิตชิโนรสทรงพระนิพนธ์ไว้ ว่ามีกรงเหล็กใส่นักโทษที่ถ่มเขละไว้ ๘ กรงด้วยกัน ถ้าในสมัยนี้ทำได้อย่างนั้นก็คงจะเรียบร้อยดีมาก วัดก็คงสะอาด คนก็คงจะดีขึ้นก็เรียกได้ว่า อนุรักษ์วัฒนธรรมหรือมรดกไทยเหมือนกัน

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ วัดก็คงเรียบร้อยอยู่ เพราะมีการสอดส่องตรวจตราอยู่เสมอ เรื่องต้นไม้ต้นหญ้าถ้าปล่อยให้รกรุงรัง หรือในโบสถ์วิหารมีตุ๊กแก ค้างคาวเป็นโดนกริ้ว และพวกต้นโพธิ์ต้นไทร ตุ๊กแก ค้างคาว นกพิราบ อะไรเหล่านี้เป็นศัตรูตัวฉกาจของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทั้งสิ้น

เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเพียงพื้นฐานขั้นต้นของการอนุรักษ์เท่านั้น ผู้ที่จะอนุรักษ์มรดกไทย อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ถ้าไม่มีนิสัยปัจจัย ๔ ประการนี้แล้ว ก็ยากที่จะอนุรักษ์อะไรต่อไปได้ เพราะถูกครอบงำด้วยอวิชชารู้เท่าไม่ถึงการณ์เสียแต่ในเบื้องต้นแล้ว

เรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องกว้างขวางใหญ่โตมาก ขนบธรรมเนียมประเพณีอะไรต่าง ๆ ที่เป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษซึ่งกำลังจะเลือนหายไป ก็ต้องหาทางอนุรักษ์ไว้เท่าที่จะทำได้ ถ้าทุกคนขจัดอวิชชาได้สำเร็จ

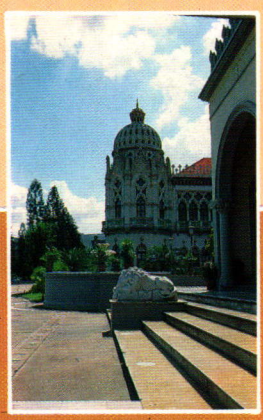

ตึกไทยคู่ฟ้า
ทำเนียบรัฐบาล

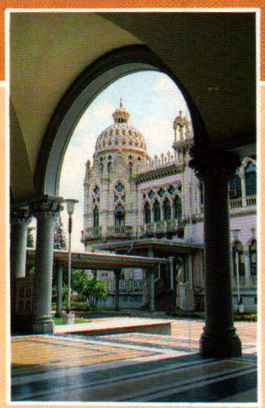

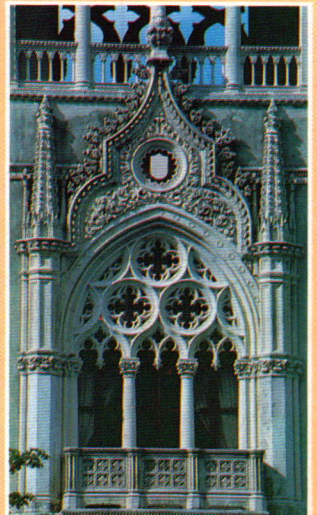

ตึกไทยคู่ฟ้า เดิมชื่อ **"ตึกไกรสร"** และบริเวณพื้นที่ภายในรั้วกำแพงโดยรอบนี้ เดิมชื่อว่า **"บ้านนรสิงห์"** เจ้าของบ้านคือ พลเอก พลเรือเอก เจ้าพระยารามราฆพ *(ม.ล.เฟื้อ พึ่งบุญ ณ อยุธยา)* ผู้เคยดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ทางราชการในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตึกไทยคู่ฟ้า *(ตึกไกรสร)* นี้ใช้ช่างชาวอิตาเลี่ยน ชุดที่สร้างพระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นผู้ออกแบบและเป็นผู้สร้าง

๑. บันไดทางขึ้นชั้นสอง ตึกไทยคู่ฟ้า เป็นบันไดหินอ่อน มีทางแยกขึ้นสองข้าง

๒. ชั้นบน เมื่อมองจากบันไดทางขึ้น

๓. เพดานโดม ชั้นบน ตึกไทยคู่ฟ้า แม้เวลาจะล่วงเลยมานานเกือบ ๗๐ ปีแล้วก็ตาม สีสรรก็ยังแลดูสดใสอยู่

๔. ประติมากรรมลอยตัว สลักจากหินอ่อน ซึ่งเป็นเครื่องประดับภายในบริเวณชั้นบน

๕. ชั้นบน ตึกไทยคู่ฟ้า

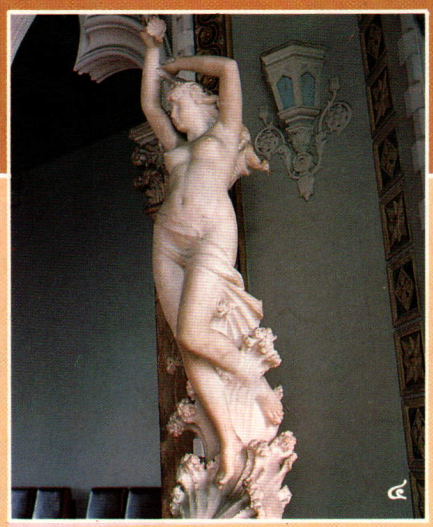

จะพึ่งตนเอง - ต้องวิจัย

ดร.เย็นใจ เลาหวณิช*

ความคิดพึ่งตนเอง-พื้นฐานของการพัฒนา

ประเทศไทยประสบปัญหาการพัฒนามาเป็นเวลายาวนาน ดูเหมือนว่าเรายิ่งพยายามพัฒนามากขึ้นเท่าใด เราก็ยิ่งยากจนลงมากขึ้น ยิ่งพัฒนาก็ยิ่งเป็นหนี้ต่างประเทศและในประเทศมากขึ้น รัฐบ้างและข้าราชการตลอดจนพนักงานรัฐวิสาหกิจยิ่งยากจนลงเป็นลำดับ จนกระทั่งต้องใช้นโยบาย "zero growth" มา ๒ ปีติดต่อกัน หลังจากที่ได้มีแผนพัฒนาประเทศมาร่วม ๓ ทศวรรษ ถ้าไม่มีการทบทวนปัญหาหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง หาหนทางแก้ไข และดำเนินการแก้ไขอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพแล้ว เราอาจจะต้องใช้นโยบาย "negative growth" สักวันหนึ่งข้างหน้าก็ได้

อันที่จริงแนวความคิดที่จะพัฒนาประเทศไทยให้ทันสมัยและทันโลกนั้นมีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาลแล้ว แต่ที่ปรากฏเด่นชัดและมีผลต่อเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน คือ แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงตระหนักในความสำคัญของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่อการพัฒนาประเทศ ทรงศึกษาภาษาอังกฤษและทรงติดต่อกับชาวตะวันตก ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาก่อน และ *"ทรงทราบว่าถ้าจะพยายามไล่ตามฝรั่งให้ทันในการก้าวหน้าแล้ว เราจะต้องพยายามทำให้ได้ในเวลาเพียง ๑๐ ปี แต่ฝรั่งนั้นเขามีเวลาค่อย ๆ ทำกันมาตั้งหลายร้อยปีแล้ว"* (๑) ประเด็นสำคัญ คือ เป็นครั้งแรกที่ผู้นำของไทยได้เปิดใจรับวิทยาการสมัยใหม่จากต่างประเทศเป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทรรศนะในด้านการพัฒนาซึ่งได้ทวีความเข้มข้นยิ่งขึ้นในรัชกาลต่อมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้

(๑) *จาก เจ้าชีวิต โดยพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงศ์ ซึ่งทรงกล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย*

* *รองผู้ว่าการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย*

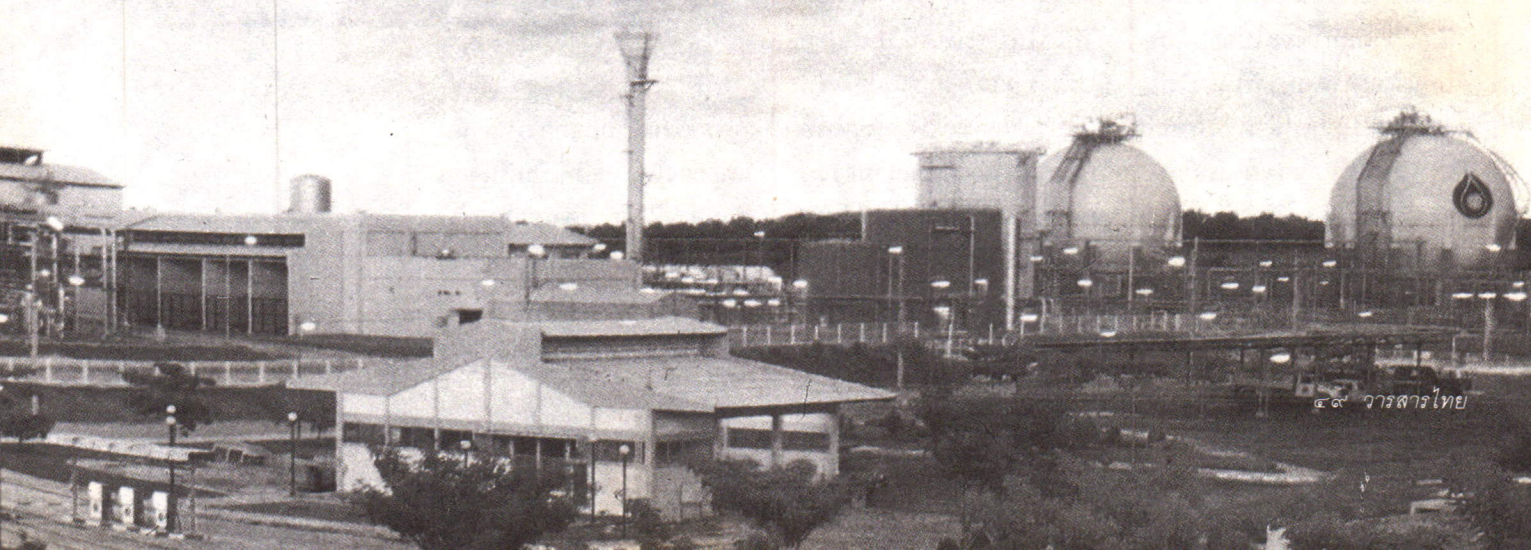

การพึ่งตนเองนับว่าสำคัญที่สุด
ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทั้งปวง

.....

การพึ่งตนเองจึงหมายถึง
การพัฒนาขีดความสามารถ
ทางเทคโนโลยีของตน
กระทั่งสามารถนำมาใช้เลี้ยงตนเองได้

ทรงเปลี่ยนพระราชปณิธานของพระราชบิดาเป็นการกระทำ มีการพัฒนามากมายในแทบทุกด้านอย่างกว้างขวาง แต่ที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือพัฒนาคน เป็นครั้งแรกที่มีการส่งนักเรียนทุนรัฐบาลออกไปศึกษาในต่างประเทศเพื่อ **"ถ่ายทอดเทคโนโลยี"** กันอย่างเป็นล่ำเป็นสันและกระทำติดต่อกันมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

แต่เหตุใดประเทศไทยจึงยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร **"พึ่งตนเองได้"** ทั้ง ๆ ที่เราได้ทุ่มเทให้แก่การพัฒนาทั้งคนและวัตถุ ความจริงเราได้รับผลการพัฒนาบ้างพอสมควร แต่ดูเหมือนว่าผลที่ได้จะไม่ค่อยคุ้มกับทุนด้านต่าง ๆ ที่ได้ลงไป น่าจะมีการสูญเปล่าหรือการรั่วไหลหรือมีความผิดพลาดบางอย่างแน่นอน มิฉะนั้นแล้วเราน่าจะพัฒนาให้ล้ำหน้าไต้หวัน และเกาหลีได้ ทั้ง ๆ ที่ประเทศเหล่านี้เริ่มต้นพัฒนาภายหลังประเทศไทย เรียกได้ว่าหลายสิบปีทีเดียว ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องหันมามองตนเอง พิจารณาอย่างเป็นกลางที่สุดเท่าที่จะทำได้ว่าอะไรคือสาเหตุใหญ่ของปัญหาการพัฒนาข้างต้น

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าแนวความคิดในการพัฒนาของไทยนั้นมาจากประเทศตะวันตกส่วนใหญ่ คือจากอังกฤษ ยุโรป และสหรัฐ-อเมริกา เราได้ส่งนักเรียนไทยไปศึกษาวิทยาการในแทบทุกสาขา ถ่ายทอดความรู้มาพัฒนาประเทศ แต่สิ่งที่เราถ่ายทอดมานั้น เมื่อนำมาใช้ในเมืองไทยกลับไม่ประสบผลสำเร็จเหมือนดังที่ใช้ในประเทศที่เป็นต้นตอ นับตั้งแต่การพัฒนาวัตถุ เช่น การประปา รถไฟ โทรศัพท์ ไปจนกระทั่งสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ระบอบ **"ประชาธิปไตย"** ที่เป็นเช่นนี้เพราะเราถ่ายทอดแต่ **"วิทยาการ"** เท่านั้น มิได้ถ่ายทอดสิ่งที่เป็นพื้นฐานของ

การพัฒนาวิทยาการเหล่านั้นแต่อย่างใด สิ่งที่เป็นพื้นฐานดังกล่าวนี้ คือ วัฒนธรรมบางประการอันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาซึ่งประเทศตะวันตกได้ *"ค่อยทำค่อยไป สั่งสมกันมา*

เป็นร้อย ๆ ปีแล้ว ซึ่งไทยจะต้องทำให้ได้ในสิบปี"

วัฒนธรรมอันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ฝรั่งตะวันตกสะสมไว้มาก แต่ชาวไทยสะสมไว้น้อย หรือมีน้อยได้แก่

๑. ความคิดพึ่งตนเอง

๒. ความมีวินัย

๓. ความขยันหมั่นเพียรอดทนในการทำงาน

๔. การมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม หรือ *"สาธารณจิต"*

๕. การทำงานเป็นทีม

๖. อุดมการณ์และความจริงจังในการดำเนินชีวิต ไม่เป็นคนมักง่าย

๗. ความประหยัด

กล่าวต่อไปก็เกือบจะกลายเป็นการประณามกันเอง แต่ถ้าเราพยายามทำใจให้เป็นกลางได้ก็จะเริ่มมองเห็นว่าคนไทยส่วนมากยังมีลักษณะตรงกันข้ามกับคุณสมบัติพื้นฐาน ๗ ประการข้างต้น ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนา เริ่มตั้งแต่ข้อแรก เราได้รับการสั่งสอนให้พึ่งผู้ใหญ่ ลูกไทยไม่ได้รับการเลี้ยงดูเหมือนลูกชาวตะวันตก ซึ่งได้รับการสอนให้พึ่งตนเองตั้งแต่เด็ก รู้จักออกไปทำงานหาเงินใช้เอง ทั้ง ๆ ที่ครอบครัวมีรายได้ดี แต่ที่เขาฝึกกันเช่นนั้นก็เพื่อให้เกิดนิสัยพึ่งตนเอง สำหรับคุณสมบัติอื่น ๆ นั้นก็เป็นจุดอ่อนของคนไทยเหมือนกัน เช่น ขาดวินัย ไม่ชอบทำงานที่ต้องอาศัยความอดทนขยันหมั่นเพียร ชอบงานง่ายสบาย หรือ รวยลัด เช่นการเสี่ยงโชค ไม่สนใจรักษาสิ่งอันเป็นสาธารณะ คิดง่าย ๆ ว่า *"ของหลวง"* เป็นสิทธิที่ทุกคนจะใช้ได้แต่ไม่ต้องรักษา เพราะ *"หลวง"* รักษาเอง งานที่ต้องทำเป็นทีมมักจะทำได้ยากหรือทำไม่ได้ เพราะมักจะต้องการผลงานเด่นเป็นของตนเอง ส่วนมากเล็งผลประโยชน์เฉพาะตนหรือพรรคพวกของตนเป็นสำคัญ ขาดความจริงจังในการดำเนินชีวิต มักปล่อยให้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม หรือมิฉะนั้นก็โยนปัญหาไปให้สิ่งแวดล้อม และประการสุดท้ายคือ มีแนวโน้มจะฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่ายมากกว่าประหยัด ซึ่งเป็นลักษณะที่ตรงกันข้ามกับชาวตะวันตก เช่นการนำอาหารกลางวันมาจากบ้านรับประทานณ ที่ทำงานถือว่าเป็นเรื่องปกติ แต่ถ้าคนไทยทำเช่นนั้นก็จะกลายเป็นสิ่งผิดปกติไปทันที

ในบรรดาวัฒนธรรมอันเป็นพื้นฐานของการพัฒนานี้ วัฒนธรรมประการแรก คือ การพึ่งตนเอง นับว่าสำคัญที่สุด ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทั้งปวง ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งประสบความสำเร็จในการพัฒนาโดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็ได้อาศัยหลักสำคัญทางวัฒนธรรม ๓ ประประการ คือ การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร และการร่วมมือทำงานเป็นทีมที่เรียกว่าหลักการ *"แซมาเอิลอุนดง"* แม้

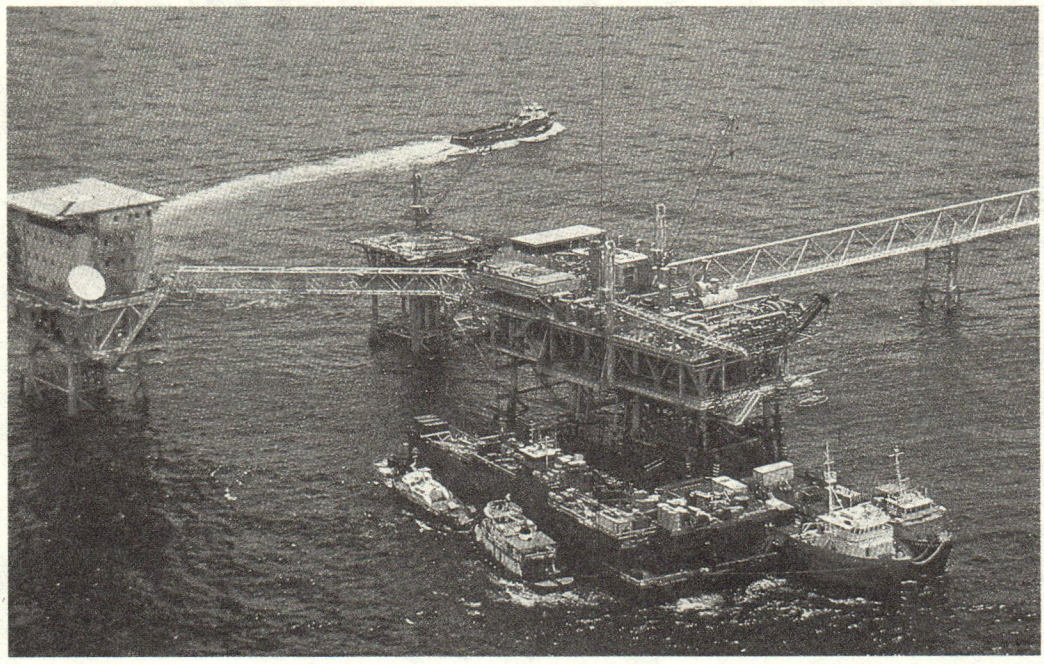

ประเทศอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เช่น อิสราเอล ไต้หวัน จีน ก็มีหลักการพึ่งตนเองเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานทั้งสิ้น

ขีดความสามารถทางเทคโนโลยี

การพึ่งตนเองมิได้หมายความว่า เราต้องผลิตสินค้าทุกชนิดเองทั้งหมด เพราะเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ไม่มีประเทศใดในโลกทำเช่นนั้นได้ ในทางตรงกันข้ามประเทศบางประเทศผลิตสินค้าและ/หรือบริการเพียงบางชนิด แต่ได้กระทำเป็นล่ำเป็นสันก็สามารถพึ่งตนเองจนกระทั่งเกิดความมั่นคงได้ ทั้งนี้เพราะเขามี **"เทคโนโลยี"** ซึ่งเป็นตัวเพิ่มพูนมูลค่าให้แก่สินค้าหรือบริการ **การพึ่งตนเอง** จึงหมายถึง **การพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของตนจนกระทั่งสามารถนำมาใช้เลี้ยงตนเองได้** ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดก็คือ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งความจริงทรัพยากรธรรมชาติก็มีไม่มาก แต่ได้พัฒนาเทคโนโลยีทั้งทาง ด้านกายภาพ เช่น อุตสาหกรรม และเทคโนโลยีทางด้านสังคม เช่น การจัดการธุรกิจการค้าจนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านของเราได้พัฒนาเทคโนโลยีส่วนใหญ่ในด้านการจัดการ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีสังคมจนสามารถเลี้ยงตนเองได้แม้จะเป็นเกาะเล็กนิดเดียว ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ผลิตนาฬิกาคุณภาพสูง จนเลี้ยงตัวเองได้มีชื่อเสียงก้องโลก ฮ่องกงผลิตสินค้าอุปโภคจำหน่ายไปทั่วโลก เป็นอาทิ

ขีดความสามารถทางเทคโนโลยีที่จะต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้นั้นอาจแบ่งออกได้เป็น ๕ ประเภท คือ

๑. **การรู้จักตนเอง** เทคโนโลยีเริ่มต้นด้วยความรู้ และความรู้ที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ซึ่งประกอบด้วยความรู้ด้านต่าง ๆ คือ

ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ ประเทศที่ด้อยพัฒนามักจะไม่ทราบว่าตนมีทรัพยากรอะไรบ้าง บางครั้งก็ปล่อยให้ประเทศที่พัฒนามากกว่าถ่ายเทเอาทรัพยากรที่มีค่าไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทรัพยากรบางชนิดที่มีคุณค่ามาแต่โบราณก็ถูกมองข้าม เช่น สมุนไพร ขาดการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง ซึ่งจะนำรายได้มาสู่ประเทศปีละหลายพันล้านบาท

ความรู้เกี่ยวกับขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของตนเอง เทคโนโลยีคือเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์สำเร็จประโยชน์ตามจุดประสงค์ของตน ถ้าเรายังไม่รู้จักเครื่องมือนี้ดีเราก็ไม่อาจวางแผนพัฒนาที่ถูกต้องตามความเป็นจริงได้ การศึกษาให้รู้แน่ชัดว่า คนไทยในประเทศทำอะไรได้บ้าง ทำอะไรไม่ได้บ้าง ถึงระดับไหน คุณภาพเพียงไร ฯลฯ เหล่านี้จำเป็นจะต้องศึกษาและวิจัยให้ทราบชัด (๒)

ความรู้เกี่ยวกับปัญหาของตนเอง ปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาและสาเหตุแห่งปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศในทุกแง่ทุกมุม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ทั้งในด้านระยะสั้นและระยะยาว ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติตระหนักในความสำคัญของความรู้ประเภทนี้จึงจัดให้เป็นหัวข้อสำคัญในการสนับสนุนให้มีการวิจัยให้แพร่หลายหัวข้อหนึ่ง

๒. **การแก้ปัญหาของตนเอง** เป็นขีดความสามารถทางเทคโนโลยีที่สืบเนื่องมาจากการรู้ปัญหาของตนเอง โดย

---

(๒) ในปี ๒๕๒๕ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้รับทุนวิจัยจากสภาวิจัยแห่งชาติให้วิจัยเรื่อง "ขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย"

การอาศัยการศึกษาวิจัยค้นคว้าพบปัญหาและสาเหตุแห่งปัญหานั้น ถึงจุดนี้เราต้องการเทคโนโลยีที่จะช่วยแก้ปัญหาที่ค้นพบโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง เช่น ในปัจจุบันเราพบว่าสารตะกั่วที่ใช้เพิ่มออคเทนในน้ำมันเบนซินพิเศษ ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษต่อผู้สูดดม เคยมีผู้วิเคราะห์โลหิตของตำรวจจราจรใน กทม. พบว่ามีสารตะกั่วอยู่ในระดับอันตราย แต่ไม่มีใครคิดแก้ ถ้าจะแก้ปัญหานี้ก็อาจทำได้โดยพัฒนาสารทดแทนที่เพิ่มออคเทนแต่ไม่ก่ออันตราย เช่น ใช้แอลกอฮอล์ ๙๙.๕% ซึ่งขณะนี้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ทดลองผลิตเชิงอุตสาหกรรมในโรงงานต้นแบบ นำไปผสมกับน้ำมันเบนซินทดลองแล้วพบว่าไม่มีผลเสียต่อเครื่องยนต์ และมีคุณภาพไม่แตกต่างจากน้ำมันเบนซินชนิดพิเศษ ปกติแต่ประการใด ดังนั้นถ้ามีการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงงานผลิตแอลกอฮอล์เพื่อทดแทนสารตะกั่ว ก็จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ ทั้งยังเป็นเหตุให้เกิดการสร้างโรงงานในชนบทด้วย เพราะแอลกอฮอล์ดังกล่าวผลิตมาจากมันสำปะหลัง ซึ่งมีอยู่มากมายโดยเฉพาะในภาคอีสาน

๓. **การพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิมมาใช้ประโยชน์** ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่แล้ว ถ้านำไปจำหน่ายในสภาพที่ไม่แปรรูปก็จะไม่ได้มูลค่าเพิ่มเติม แต่ถ้านำมาแปรรูปโดยใช้เทคโนโลยีเชิงอุตสาหกรรม ก็จะทำให้ได้มูลค่าเพิ่มมาก เช่น การเปลี่ยนหางแร่เป็นแร่ที่มีคุณภาพโดยการแยกจะทำให้ได้มูลค่าเพิ่มขึ้นตั้งแต่ร้อยเท่าไปจนถึงหมื่นเท่า ขึ้นอยู่กับชนิดของแร่ที่แยกได้ การเปลี่ยนผลผลิตที่เป็นวัตถุดิบทางการเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมการเกษตร เช่น ผลไม้กระป๋อง ผักกระป๋อง น้ำผลไม้ อาหาร ฯลฯ นอกจากจะได้มูลค่าเพิ่มแล้วยังช่วยขยายตลาดให้กว้างออกไปอีกด้วย ช่วยเปลี่ยนส่วนที่เสียง่ายหรือไม่มีราคาให้มีราคาเพิ่มขึ้น สามารถเก็บไว้ได้นาน แต่สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดการวิจัยและพัฒนาที่ครบวงจร คือ เริ่มตั้งแต่วิจัยวัตถุดิบ ตลาด พัฒนากรรมวิธีผลิต สร้างโรงงานทดลองไปจนกระทั่งสร้างโรงงานผลิตเชิงพาณิชย์

๔. **การปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น** คนส่วนมากมักมีความเคยชินกับสิ่งที่มีอยู่เดิม ไม่คิดปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น แต่ถ้าพิจารณาในแง่การพัฒนาการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิมเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอยู่ตลอดเวลา ซึ่งต้องอาศัยเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสิ่งนั้น เช่นการปรับปรุงเตาหุงข้าวด้วยถ่านให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การปรับปรุงวิธีทำนาเป็นนาหว่านน้ำตมทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว การปรับปรุงวิธีตากอบพืช เป็นต้น การปรับปรุงเหล่านี้เป็นผลมาจากการวิจัยและพัฒนาทั้งสิ้น

๕. **การเพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีให้แก่ตนเอง** เป็นเทคโนโลยีที่มีความสำคัญที่สุด เพราะถ้าเราไม่มีวิธีเพิ่มความสามารถให้แก่ตนเอง เราก็ย่ำเท้าอยู่กับที่ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ กำลังก้าวหรือวิ่งไปข้างหน้า เทคโนโลยีประเภทนี้คือ *การวิจัยและพัฒนา* (research and development) *และการถ่ายทอดเทคโนโลยี* (technology transfer) ซึ่งต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีคนจำนวนไม่น้อยเข้าใจผิดว่าการถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้นกระทำได้โดยไม่ยาก เพียงแต่ซื้อเครื่องจักรสำเร็จรูปเข้ามา พร้อมทั้งฝึกวิธีใช้ให้เป็นก็เป็นอันเสร็จสิ้น เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรมแบบกดปุ่ม (หรือ turn-key industry) ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ถ้าเราจะพิจารณาดูขั้นตอนการพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีเป็นลำดับ จากเบื้องต้นไปสู่ขั้นสูงสุด ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๕ ขั้น ก็จะเห็นได้ชัดว่าการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบกดปุ่มเป็นเพียงขั้นต้นเท่านั้น ลำดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยีอาจแบ่งได้ดังนี้

๕.๑ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี การเลือกสรร และการใช้เทคโนโลยีนั้น

๕.๒ การมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา การซ่อมแซม แก้ไข เมื่อเกิดขัดข้องหรือมีปัญหา

๕๓. การมีความสามารถในการดัดแปลง เปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพการใช้ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

๕๔. การมีความสามารถในการสร้างได้หมดทั้งระบบ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
เคยมีผู้วิเคราะห์โลหิตของตำรวจจราจรใน กทม.
พบว่ามีสารตะกั่วอยู่ในระดับอันตราย

โดยมีคุณภาพ**ไม่ด้อย**กว่าเดิม

๕.๕ การมีความสามารถในการคิดค้น หรือประดิษฐ์เทคโนโลยีชนิดใหม่ด้วยการริเริ่มของตนเอง

จะเห็นว่าการถ่ายทอดเทคโนโลยีในลำดับขั้นที่สูงขึ้นนั้น จะต้องมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีในลำดับขั้นที่ต่ำกว่าเป็นพื้นฐานรองรับเสียก่อน เช่น ก่อนที่เราจะสามารถประดิษฐ์คิดค้นของใหม่ได้ เราจะต้องมีความสามารถในการทำเลียนแบบสิ่งที่มีผู้อื่นคิดได้แล้วเสียก่อน ความสามารถขั้นต่าง ๆ เหล่านี้มีความสามารถในการวิจัยและพัฒนาเป็นพื้นฐานรองรับ เพราะการวิจัยและพัฒนาทำให้เกิดความรู้ความชำนาญในวิทยาการสาขานั้น ๆ ถ้าเกิดมีการคิดค้นสิ่งใหม่ผู้ที่จะสามารถเข้าใจและรับถ่ายทอดมาได้ คือ ผู้ที่รู้และสามารถเท่าเทียมกันมาก่อน ถ้ามีช่องว่างของความรู้ที่กว้างเกินไปก็จะรับถ่ายทอดมาไม่ได้ เปรียบเสมือนการนำเอาวิชาระดับอุดมศึกษาไปสอนนักเรียนชั้นมัธยมต้นหรือประถม นักเรียนจะรับไว้ไม่ได้

ในทางกลับกัน การวิจัยและพัฒนาก็ต้องพึ่งพาการถ่ายทอดเทคโนโลยีเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะนักวิจัยต้องพึ่งข้อมูลความรู้ และเทคโนโลยีล่าสุดที่สามารถหาได้มาใช้เป็นพื้นฐานของการวิจัย นักวิจัยจึงต้องรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยและทันโลกอยู่ตลอดเวลา ทั้งในแง่การแลกเปลี่ยนเป็นทางการ เช่น ผ่านวารสารการประชุม สัมมนา หรือการแลกเปลี่ยนความรู้ ถ่ายทอดความรู้เป็นการส่วนตัว หากมิทำเช่นนี้ไม่ช้าไม่นานก็จะล้าสมัย เพราะวิทยาการในปัจจุบันขยายตัวรวดเร็วมาก

การถ่ายทอดเทคโนโลยีมีขีดจำกัดเพราะเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มีค่าเป็นเงินเป็นทอง เป็นอำนาจ ทุกประเทศหวงแหน เราจะถ่ายทอดมาได้ก็เพียงบางอย่างเท่านั้น และใช่ว่าจะได้มาเปล่า ๆ เราต้องเสียเงินซื้อมา ซึ่งส่วนมากก็มีราคาแพง เพราะกว่าจะได้เทคโนโลยีมาแต่ละอย่าง ผู้คิดค้นจะต้องเสียทั้งสมอง หรือปัญญา เสียเงิน เสียเวลามาแล้วมากมาย แต่การถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นทางลัด ช่วยให้ผู้รับสามารถลัดขั้นตอนได้ ซึ่งเป็นที่พึงปรารถนาของทุกคน อย่างไรก็ดีเทคโนโลยีเป็นทางลัด ช่วยให้ผู้รับสามารถลัดขั้นตอนได้ ซึ่งเป็นที่พึงปรารถนาของทุกคน อย่างไรก็ดี เทคโนโลยีบางประเภทจะไม่มีใครยอมถ่ายทอดให้ใคร เช่น เทคโนโลยีทางนิวเคลียร์ แม้กระทั่งเทคโนโลยีบางอย่างที่มีคุณค่าทางพาณิชย์สูง เช่น การสกัดสารหวานจากหญ้าหวานก็ไม่มีใครยอมถ่ายทอดกัน เราต้องวิจัยและพัฒนากรรมวิธีเองโดยอาศัยความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่มีอยู่เดิมให้เป็นประโยชน์เต็มที่ สำหรับเรื่องนี้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติในปี ๒๕๒๙ ให้ดำเนินการวิจัยอยู่ในปัจจุบันนี้

จากข้อวิเคราะห์ข้างต้นทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการพึ่งตนเอง หรือการเพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อใช้เลี้ยงตนเองนั้น มีการวิจัยและพัฒนาเป็นหัวหอก หากขาดการวิจัยและพัฒนาแล้ว เราจะไม่มีโอกาสพึ่งตนเองได้เลย คราวนี้ลองพิจารณาดูจากข้อเท็จจริงเทียบกับประเทศอื่นจากตารางต่อไปนี้

งบประมาณของประเทศเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (๓)

ประเทศ	ร้อยละของผลผลิตรวมของประเทศ
สหรัฐอเมริกา	๒.๘
ญี่ปุ่น	๒.๒
อังกฤษ	๒.๐
เยอรมัน	๒.๕
ไทย	๐.๐๑๘

(๓) *คัดจากแผนวิสาหกิจ ๒๕๒๘-๒๕๓๒ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กันยายน ๒๕๒๗*

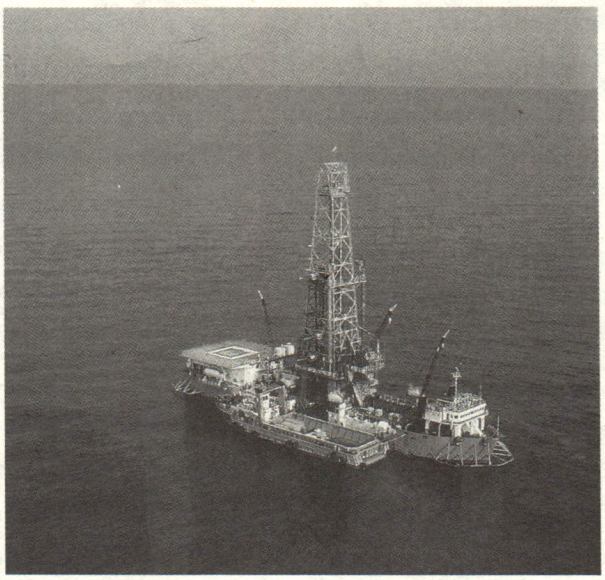

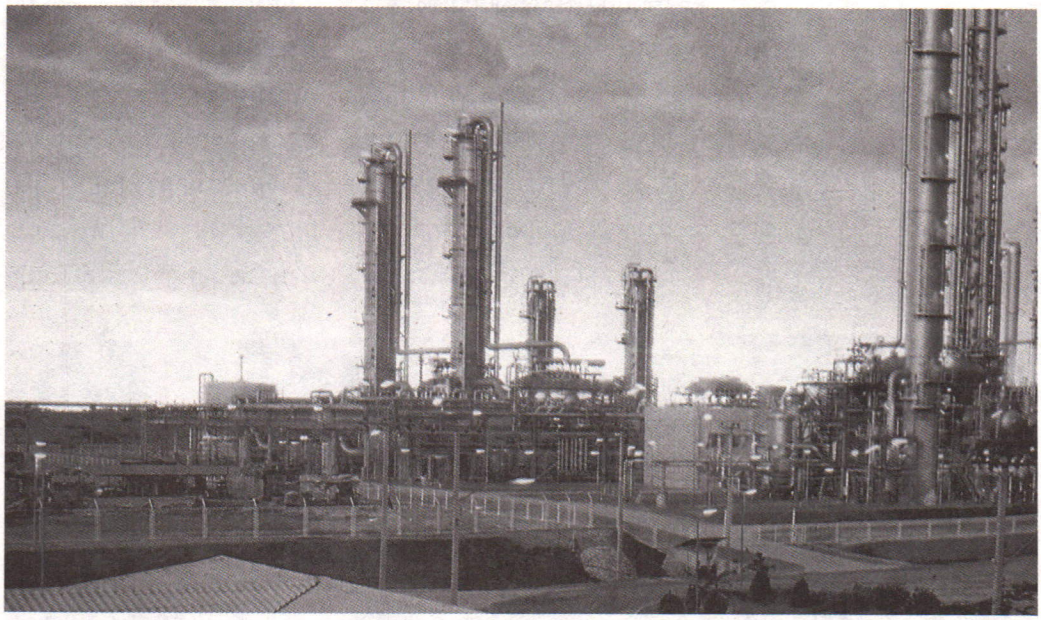

จากตารางข้างต้นเป็นที่ชัดเจนว่า รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญต่อการวิจัยน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ เพราะเราลงทุนเพียงร้อยละ ๐.๐๑๘ ของผลผลิตรวมของประเทศเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งลงทุนเพื่อการนี้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒.๐ หรือมากกว่า ๑๑๑ เท่าของประเทศไทยในแง่ความสำคัญ เพราะถ้าคิดเป็นตัวเงิน ตัวเลขจะสูงกว่านี้มาก เนื่องจากฐานงบประมาณของประเทศเหล่านี้สูงกว่าของไทยหลายเท่า เรื่องนี้สำคัญมาก เพราะหมายถึงการพึ่งตนเองได้หรือไม่ได้ ถ้าหากรัฐไม่ยอมลงทุนทางด้านวิจัยและพัฒนา โดยยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยและพัฒนาอยู่อย่างเดิม เราก็จะไม่สามารถก้าวทันโลกได้ และจะไม่มีโอกาสพึ่งตนเองได้เลย การวิจัยและพัฒนาเป็นการเพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีให้แก่ตนเอง เป็นเรื่องที่ทุกประเทศเขาลงทุนกันเต็มที่ เช่นเดียวกับการลงทุนการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถให้แก่ประชาชน ยิ่งลงทุนมากเท่าใด ผลตอบแทนจะยิ่งสูงเป็นเงาตามตัว

แนวทางการวิจัย

ทิศทางหลักในการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ของประเทศไทย ควรจะได้แก่การวิจัยเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตร ทั้งนี้เพราะพื้นฐานของประเทศคือเกษตรกรรมเรามีพื้นที่เพื่อการเกษตรประมาณร้อยละ ๕๗ ของพื้นที่ทั้งหมดในขณะที่สินค้าทางด้านการเกษตรมีมูลค่าประมาณร้อยละ ๔๐ ของสินค้าออกทั้งหมด แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า เราจะละเลยการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่น เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำรายได้แก่ประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หรืออุตสาหกรรมโลหะและวัสดุ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยส่วนรวมแต่อย่างใดที่กล่าวว่าเป็นทิศทางหลักหมายถึงทิศทางที่จะต้องเน้นเป็นพิเศษเพราะเรามีพื้นฐานทางด้านนี้มากกว่าด้านอื่น

ด้านต่าง ๆ ทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่ควรดำเนินการวิจัยและพัฒนาได้แก่

๑. **ทรัพยากรธรรมชาติและวัตถุดิบ** เพื่อให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและวัตถุดิบ เพื่อการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ทั้งในเรื่อง ประเภท คุณภาพ ปริมาณ ราคา แหล่งวัตถุดิบ ทรัพยากร การสำรวจ การเตรียม ฯลฯ

๒. **เทคโนโลยี** ที่จำเป็นจะต้องใช้ในการผลิตไม่ว่าจะเป็นด้านเกษตรกรรม หรือเพื่อแปรสภาพวัตถุดิบเป็นกึ่งสำเร็จรูป หรือสำเร็จรูปควรเป็นของคนไทย ไม่ควรพึ่งต่างประเทศ

๓. **การผลิต (production)** หมายถึง การผลิตเชิงอุตสาหกรรมจนจบกระบวนการ

๔. **การตลาด** ต้องทราบข้อมูล และช่องทางการตลาด ไม่ใช่ขายสินค้าผ่านบางประเทศเพราะขาดขีดความสามารถในการหาตลาดเอง

๕. **เครื่องจักร—อุปกรณ์ในการผลิต** ถ้าสามารถพัฒนาขึ้นได้ในประเทศจะสามารถลดการเสียดุลการค้าลงได้มาก การเสียดุลส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะเรื่องนี้

๖. **การซ่อมแซม/บำรุงรักษาเครื่องจักรอุปกรณ์** เป็นขีดความสามารถที่จะต้องเร่งพัฒนาเป็นการด่วน ควบคู่ไปกับการผลิต

๗. **พลังงาน** เป็นปัจจัยที่สำคัญต้องมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้

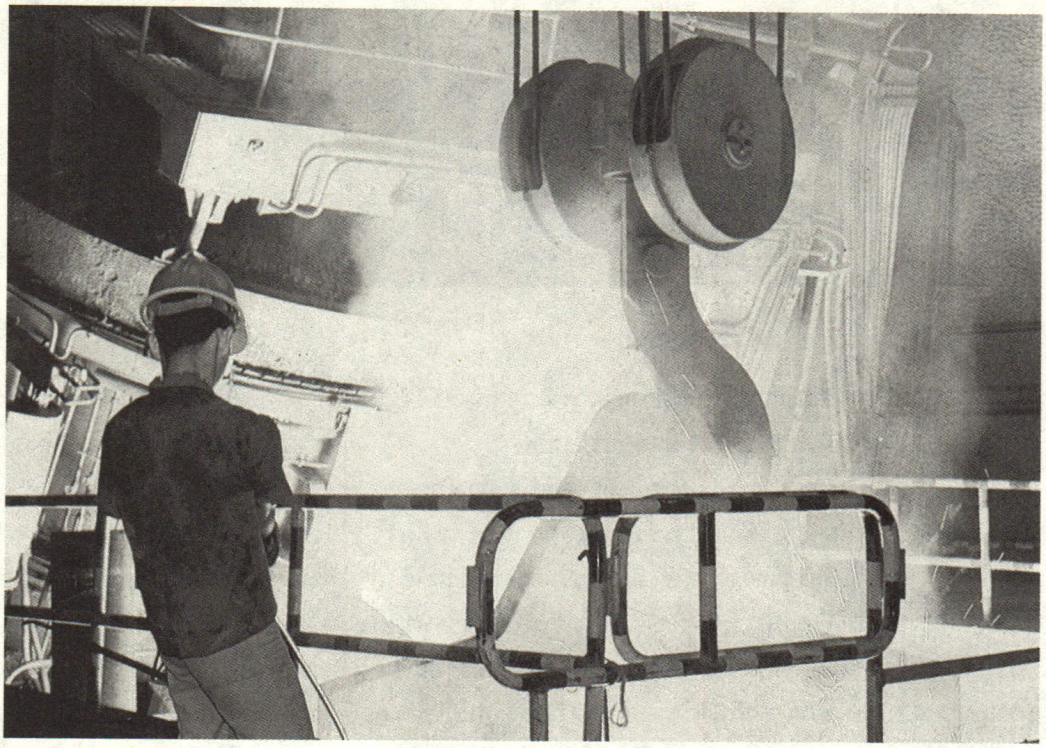

ในการนำเอาพลังงานที่มีอยู่ในประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์เต็มที่

๘. แรงงานหรือทรัพยากรมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นระดับต่ำหรือระดับสูงต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มคุณภาพอยู่ตลอดเวลา ด้วยการให้การศึกษาอบรมทั้งในระหว่างทำงาน ในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน

๙. ทุน เป็นส่วนสำคัญที่ต้องพึ่งตนเองให้ได้ ถ้ากิจการนั้นต้องการให้เป็นของไทย

นอกจากปัจจัยสำคัญ ๙ ประการข้างต้นแล้ว ยังมีส่วนที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาในขั้นต่อไป ปัจจัยเสริมดังกล่าวคือ

๑. ข้อสนเทศ (information) ระบบข้อมูล ข้อสนเทศถ้ามีประสิทธิภาพจะช่วยให้การพัฒนาเป็นผลสำเร็จรวดเร็วยิ่งขึ้น ควรมีการศึกษาและวิจัยถึงสถานภาพ ปัญหา แนวทางพัฒนาระบบดังกล่าวให้เข้มแข็งขึ้นในประเทศ

๒. การจัดการ (management) เป็น *"เทคโนโลยีสังคม"* ที่บันดาลให้การผลิตและการตลาดประสบผลสำเร็จ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ระบบกลุ่มสร้างคุณภาพ หรือ คิว ซี ซี (Q. C. Circle) เป็นสิ่งที่จะต้องวิจัยและพัฒนาให้เหมาะกับการใช้ในประเทศไทย

๓. กฎหมาย มีการกล่าวกันมากว่า กฎหมายล้าสมัยหรือไม่มีกฎหมายที่เหมาะสมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เช่น กฎหมายซึ่งตวงวัด ปัจจุบันยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบมาตรวิทยาที่เหมาะสมตามหลักสากลในประเทศไทย เรื่องนี้ควรมีการศึกษา วิจัยอย่างกว้างขวางเพื่อให้ได้ข้อมูลมาปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและทันโลก

๔. กลไกการบริหารของรัฐ เป็นกลจักรสำคัญในการส่งเสริม หรือขัดขวางการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควรมีการศึกษาและวิจัยให้ถ่องแท้ว่าอะไรเป็นอะไร เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

๕. นโยบายของรัฐบาลและผู้บริหารระดับสูง เป็นสิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมหรือไม่ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาบางประเภท นโยบายที่ไม่แน่นอนหรือหรือไม่มีนโยบายก็เป็นปัญหาเช่นเดียวกัน จึงควรมีการศึกษา และวิจัยในเรื่องนี้ให้ทราบถ่องแท้ จะได้หาทางเสนอแนะให้มีการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

๖. ทรรศนะของสื่อมวลชนและสาธารณชน มีผลโดยอ้อมต่อการวิจัยและพัฒนา แต่ก็เป็นสิ่งที่ควรทราบ เพราะผู้บริหารประเทศในปัจจุบันมักจะรับฟังเสียงประชาชน และสื่อมวลชนจึงควรมีการศึกษาและวิจัยในเรื่องนี้ด้วย ตลอดจนหาแนวทางในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

โดยสรุป ถ้าคิดจะพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีก็จำเป็นจะต้องวิจัย ซึ่งเป็นการลงทุนที่จำเป็นของชาติโดยเฉพาะชาติที่ต้องการพัฒนา การวิจัยเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองอาจกระทำได้โดยการใช้การวิจัยเป็นหัวหอก การถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นด้ามหอกสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง เพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีให้แก่ตนเองโดยมุ่งไปสู่อุตสาหกรรมการเกษตรเป็นหลัก อุตสาหกรรมอื่นเป็นรอง ควบคู่ไปกับการศึกษาปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่อง ระบบข้อมูล ข้อสนเทศ กฎหมาย ไปจนกระทั่งนโยบายของรัฐ และทรรศนะของประชาชนต่อการพัฒนาทางเทคโนโลยีของประเทศ หากได้มีการดำเนินการตามแนวทางข้างต้นครบถ้วน โดยมิชักช้า ก็เชื่อแน่ว่าจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในเวลาไม่นานเกินหนึ่งทศวรรษ

หวายสารพัดประโยชน์

วิจิตร อาวะกุล

คนไทยเราได้นำหวายมาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล ความอุดมสมบูรณ์ของหวายในป่ามีมาก หวายมีประโยชน์มากมาย เครื่องใช้ เครื่องเรือนต่าง ๆ ล้วนทำจากหวาย แม้กระทั่ง ไม้เรียวที่ใช้เฆี่ยนคน เฆี่ยนนักโทษก็ใช้หวาย ในสมัยโบราณใช้หวายมาทำเป็นอาวุธ ทำเป็นโล่ป้องกันอาวุธในการสู้รบกัน ใช้ตัดเป็นเสื้อเกราะป้องกันของมีคมได้พอสมควร

เครื่องเรือนแบบต่าง ๆ ที่ทำจากหวาย

ปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์จากหวายในการทำเครื่องใช้ เครื่องเรือน มีการออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์หวายเพื่อให้มีผลต่อการส่งออกและเศรษฐกิจของชาติ ด้วยความร่วมมือของหน่วยราชการ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานส่งเสริมและการลงทุน ภาคเอกชนที่ประกอบการอุตสาหกรรมจากหวาย

นอกจากนั้นการร่วมมือพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องของหวายนี้จะส่งผลไปยังแรงงาน และชาวบ้านในชนบทที่จะมีอาชีพในการทำหวาย หาหวายจากป่า การจักสาน การทำเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อส่งไปขาย โดยมีหวายเป็นวัตถุดิบ

หวายที่มีคุณภาพดี จะเหมาะกับงานฝีมือทุกชนิด โดยเฉพาะงานจักสาน งานศิลปะประณีตสวยงาม สร้างสรรค์ใช้เป็นองค์ประกอบสำหรับเสริมแต่งงานเครื่องเรือน และงานตกแต่งประเภทต่าง ๆ

ผู้ประกอบกิจการด้านเครื่องเรือน และเครื่องจักสานมักจะสั่งซื้อหวายจากจังหวัดภาคใต้ เช่น จังหวัดชุมพร ระนอง พังงา กระบี่ สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช

ความต้องการใช้หวายชนิดต่าง ๆ ก็จะแตกต่างกันออกไป กลุ่มที่ผลิตเครื่องเรือนมักจะนิยมใช้หวายใหญ่เป็นโครงสร้าง จะใช้หวายขนาดใหญ่ ขนาดหน้าตัดกว้างประมาณ ๑–๑½ นิ้วฟุต หรือขนาด ๖ หุน เพื่อรับน้ำหนักได้ การสั่งซื้อก็มักจะใช้บรรทุกรถสิบล้อหนึ่งคัน บรรทุกหวายขนาดดังกล่าวได้ ๒,๐๐๐ เส้น ราคาตกเส้นละประมาณ ๑๗–๑๘ บาท ขนาดเส้นเล็กลงมาก็ประมาณ ๑๒–๑๓ บาท แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับฤดูกาลว่าจะหาหวายได้มากหรือน้อย ความต้องการมากน้อยเพียงไรในระยะเวลานั้น ๆ รวมทั้งคุณภาพของหวายดีหรือไม่ดีอย่างไร

หวายที่นิยมนำมาใช้ทำเป็นเครื่องเรือนมี ๓ ชนิดคือ

– หวายน้ำผึ้ง
– หวายขาว
– หวายแดง

หวายน้ำผึ้ง มีขนาดใหญ่ที่สุดเส้นผ่าศูนย์กลางจะมีขนาดหนึ่งนิ้วครึ่ง แต่โดยทั่วไปจะมีขนาดประมาณหนึ่งนิ้ว มักจะใช้เป็นโครงสร้างเครื่องเรือน เช่น เก้าอี้รับแขก เตียง โต๊ะ ชั้นวางของ ฯลฯ สามารถดัดโค้งงอได้ง่ายตามต้องการ มีความอ่อนนุ่ม นุ่มนวล ไม่มีรอยหัก แตก เป็นเสี้ยน ดัดได้ง่าย เหมาะกับงานทุกประเภท มีความยาวโดยเฉลี่ยเส้นละประมาณ ๔ เมตร โดยทั่วไปหวายชนิดนี้จะมีแต่หวายชั้นดีเลิศ ที่เรียกว่า **หวายเกรด A**

หวายขาว มีขนาดใหญ่และยาวเหมือนกับหวายน้ำผึ้งทุกประการ แต่มีความแข็งกว่าหวายน้ำผึ้ง งอ ดัดยาก และมักมีรอยแตก จึงทำให้การทำงานยากกว่า จัดเป็นหวายประเภทปานกลาง

หวายแดง มีขนาดใหญ่เช่นเดียวกับ หวายน้ำผึ้ง และหวายขาว แต่มีความแข็ง ดัดโค้งให้เป็นรูปต่าง ๆ ยากมาก จึงมักนิยมใช้หวายชนิดในงานโครงสร้างที่เป็นรูปเหลี่ยม การต่อเข้ามุมต้องตัดต่อไม้ทั่วไป

หวายน้ำผึ้ง ขนาด ๑ นิ้ว ๑ เส้น เกรด A ราคา ๑๗–๑๘ บาท

หวายขาว ขนาด ๑ นิ้ว ๑ เส้น เกรด A ราคา ๑๓–๑๔ บาท

หวายแดง ขนาด ๑ นิ้ว ๑ เส้น เกรด A ราคา ๑๓–๑๔ บาท

หวายกาหลง เป็นหวายเส้นที่มักจะซื้อจากต่างประเทศ ซึ่งทางตอนใต้ของประเทศไทยก็มีหวายชนิดนี้เหมือนกัน แต่มีจำนวนไม่พอใช้ หวายกาหลงที่ปอกและฟอกสำเร็จรูปแล้วจะขายเป็นกิโล โดยแบ่งคุณภาพของหวายออกเป็นเกรด ดังนี้

เกรด A ราคากิโลกรัมละ ๑๕๐–๑๖๐ บาท

เกรด B ราคากิโลกรัมละ ๑๐๐–๑๒๐ บาท

เกรด C ราคากิโลกรัมละ ๘๐–๙๐ บาท

ความยาวโดยเฉลี่ยเส้นละประมาณ ๒–๓ เมตร มักจะ

ซื้อขายเป็น *"กำ"* หรือเป็น *"มัด"* มัดหนึ่งหนักประมาณ ๔–๕ กิโลกรัม

ไส้หวาย ถ้าเป็นของภายในประเทศจะมีราคากิโลกรัมละ ๔๐–๕๐ ถ้าสั่งซื้อจากต่างประเทศ ราคาจะสูงถึงกิโลกรัมละ ๖๐–๗๐ บาท

อุตสาหกรรมจากหวาย
เป็นอุตสาหกรรมที่ไม่ต้องใช้เครื่องมือในการผลิตมากนัก
ใช้ฝีมือง่าย ๆ และฝีมือจากแรงงานคน
จึงเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างงานที่ดีอุตสาหกรรมหนึ่ง

เปรียบเทียบราคาของไส้หวาย

ขนาด	กิโลกรัม	ราคา ต่างประเทศ	ราคา ในประเทศ
๒-๖ มิลลิเมตร	๑	๙๐	๔๐-๕๐
๗-๑๕ มิลลิเมตร	๑	๗๐-๘๐	๔๐

ขั้นตอนการเตรียมหวายในการทำเครื่องเรือน

– คัดขนาดของหวายออกตามความต้องการ

– คัดลำที่โค้ง งอ ให้เป็นเส้นตรง

– ขูดผิว เอาขี้ไคลออกให้สะอาดสวยงาม

– ย่างไฟ คัดโค้งตามโครงสร้างและองศาที่ต้องการ

– ตากแดดผึ่งให้แห้งตั้งแต่ ๒–๔ ครั้ง

– ปรับ ตกแต่งโครงสร้างให้เรียบร้อยอีกครั้ง

– เริ่มประกอบชิ้นส่วนโครงสร้าง

– เริ่มฟันหวาย บิดหัวตาปู ตกแต่งความเป็นระเบียบของเส้นหวาย

– ทาสี ทาน้ำมันเคลือบตามต้องการเป็นขั้นตอนสุดท้าย

การผลิตเฟอร์นิเจอร์หวายของไทยเราทำกันมานานแล้ว โดยเริ่มจากเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ทำการผลิตอย่างง่าย ๆ ฝีมือยังไม่สู้ดีนัก มีการออกแบบที่ยังไม่สวยงาม จนกระทั่งมีการผลิตที่เป็นอุตสาหกรรมส่งออก มีเครื่องมือเครื่องจักรในการดัด ตกแต่ง ไส ฯลฯ ตลอดจน การอบ การออกแบบให้สีสัน การลงแลคเกอร์ที่มีคุณภาพดีและเรียบร้อย ผลงานที่ผลิตออกมาจึงเป็นที่นิยมของลูกค้าทั้งในและต่างประเทศ บางทีก็ผลิตตามความต้องการ หรือตามแบบของลูกค้าที่สั่งให้ทำ

อุตสาหกรรมจากหวายเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่ต้องใช้เครื่องมือในการผลิตมากนัก ใช้เครื่องมือง่าย ๆ และฝีมือจากแรงงานคน จึงเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างงานที่ดีอุตสาหกรรมหนึ่ง

ปัญหาในการผลิตเฟอร์นิเจอร์เครื่องใช้จากหวาย

๑. การขาดแคลนหวาย ผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ มักจะหาซื้อหวายได้ยากในฤดูฝน ทั้งนี้เพราะหวายเป็นพืชที่อยู่ในป่าสัก การนำออกมาในแต่ละครั้งในหน้าฝนจึงลำบาก ในฤดูฝนจึงมักขาดแคลนหวาย นอกจากนั้นยังมีการลักลอบนำหวายขนาดใหญ่ออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

๒. ต้นทุนการผลิตเฟอร์นิเจอร์หวายสูงขึ้น เนื่องจาก

ราคาหวายขึ้นอยู่กันพ่อค้าคนกลางซึ่งมักจะรู้ว่าเมื่อหวายมีจำนวนน้อยก็มักจะขึ้นราคาหวายให้สูงขึ้น

๓. วัตถุดิบอื่น ๆ ที่ใช้ประกอบกับหวายมีราคาสูงขึ้น เช่น ไม้อัด ไม้ซิพบอร์ด ฯลฯ มีราคาสูงขึ้นจึงทำให้ต้นทุนการผลิตเฟอร์นิเจอร์หวายสูงขึ้นด้วย

๔. ขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ เมื่อการผลิตเฟอร์นิเจอร์หวายที่หยาบจะทำให้ขายยาก ราคาตก แข่งขันได้ยาก การหาช่างฝีมือที่ทำทางเฟอร์นิเจอร์หวายหายาก เนื่องจากมีน้อยไม่เหมือนช่างไม้ทั่ว ๆ ไปที่มีมากกว่า จึงทำให้มีปัญหาในการผลิตเฟอร์นิเจอร์หวาย

๕. ขาดเทคนิคและวิธีการที่จะทำให้หวายมีคุณภาพดี เช่น คำแนะนำ วิธีที่ถูกต้องในการต้มหวายเพื่อรีดน้ำตาล การย้อมสี การฟอก ของเรายังสู้ต่างประเทศไม่ได้

๖. เทคนิคในการลดต้นทุนการผลิต ยังไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ เช่น ผู้ผลิตขนาดเล็กเป็นจำนวนมากใช้แรงงานมากกว่าเครื่องจักร ไม่สามารถควบคุมคุณภาพและมาตรฐานได้ แต่ถ้าใช้เครื่องจักรจะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ รวมทั้งการใช้เศษหวายเพื่อผลิตเครื่องใช้อื่น ๆ ได้ แต่ถ้าเป็นโรงงานขนาดเล็กที่ทำด้วยมือจะเหลือเศษและเปลืองหวายมากกว่า

แนวทางแก้ไขปัญหาในอุตสาหกรรม เฟอร์นิเจอร์หวาย อาจทำได้ดังนี้

๑. ปัญหาการขาดแคลนหวาย เนื่องจากป่าไม้ถูกทำลาย ทำให้หวายซึ่งขึ้นอยู่ตามป่าถูกทำลายไปด้วย ควรให้กระทรวงเกษตรโดยกรมป่าไม้เร่งดำเนินการส่งเสริมให้เอกชนลงทุนปลูกสวนป่าหวายเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบส่งโรงงาน

๒. การขาดแคลนช่างฝีมือ และเทคนิคด้านหวาย ควรเร่งรัดดำเนินการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์หวายมีการฝึกอบรมช่างฝีมือหวาย เทคนิคการผลิต การออกแบบ เพื่อเพิ่มคุณค่าและคุณภาพของหวายและเฟอร์นิเจอร์หวาย เพื่อให้งานอุตสาหกรรมประเภทนี้มีการพัฒนา มีความเจริญก้าวหน้า สามารถแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดได้

๓. การดำเนินการด้านการตลาดของเฟอร์นิเจอร์หวาย เช่น การตัดราคากันเองในระหว่างผู้ส่งออก การช่วยกันรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ป้องกันผู้ซื้อเสื่อมความนิยม โดยต้องเน้นที่คุณภาพให้มากยิ่งขึ้น การส่งมอบให้ตรงเวลาและเป็นไปตามเงื่อนไขที่ได้ทำสัญญากันไว้

๔. ควรสัมมนาระหว่างผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ทำธุรกิจเกี่ยวกับหวาย เพื่อเพิ่มพูนความรู้และแก้ไขปัญหาในการผลิตและจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์หวาย โดยจัดให้บ่อย ๆ เป็นประจำ

อาหารมังสวิรัติ ต้องบริโภคให้เป็น

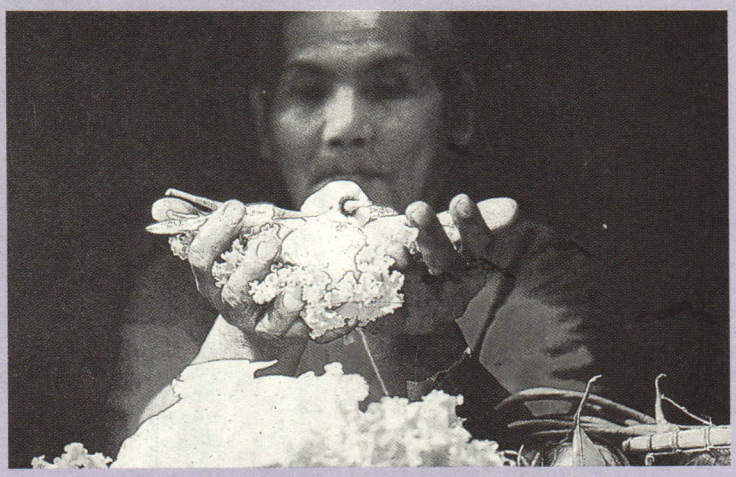

เรื่องของอาหารมังสวิรัติในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและร้านอาหารประเภทนี้ก็ดูเหมือนว่าจะมีการประกอบกิจการเพิ่มขึ้นหลายแห่ง ซึ่งก็แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าอาหารมังสวิรัติกำลังเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้น เกี่ยวกับอาหารมังสวิรัตินี้ ทางกรมวิทยาศาสตร์บริการได้ให้ข้อคิดความเห็นว่า

การบริโภคอาหารมังสวิรัตินั้น มีประโยชน์ต่อผู้ที่มีไขมันในเลือดสูง ความดันโลหิตสูงผู้ที่เป็นโรคหัวใจ โรคอ้วน และโรคเก๊าท์ เพราะบุคคลเหล่านี้ต้องควบคุมระดับโฆเลสเตอรอลในร่างกาย ซึ่งอาหารมังสวิรัติที่ไม่มีโฆเลสเตอรอลที่ส่วนใหญ่พบในอาหารสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ฉะนั้น ผู้ที่บริโภคอาหารมังสวิรัติจะทำให้ปัญหาเรื่องไขมันในเลือดลดลง แต่ก็ต้องไม่บริโภคน้ำมันมะพร้าวและกะทิ เพราะมีกรดไขมันอิ่มตัวอยู่สูง จะทำให้ระดับโฆเลสเตอรอลในเลือดสูงขึ้นได้

อย่างไรก็ดี การบริโภคอาหารมังสวิรัติ ต้องเลือกอาหารที่ได้จากพืชหลายชนิด เพื่อให้มีสารอาหารครบทุกชนิดในปริมาณที่เหมาะสม จึงจะไม่บังเกิดผลเสียต่อร่างกาย สำหรับผู้ที่จะบริโภคอาหารมังสวิรัติในระยะยาว คือ ตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปหรือตลอดชีวิต ถ้าต้องการให้การทำงานของร่างกายอยู่ในภาวะสมดุลย์ ไม่ขาดสารอาหารที่จำเป็น ควรกินอาหารประเภทนม และไข่หรือกินวิตามินเม็ดที่มีวิตามินบี ๑๒ ด้วย เพราะผู้ที่บริโภคแต่ผักหรือผลไม้รวมทั้งธัญพืชพบว่าเมื่อบริโภคไปนาน ๆ จะขาดวิตามินบี ๑๒ เนื่องจากวิตามินชนิดนี้มีเฉพาะในอาหารที่ได้จากสัตว์ หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์เท่านั้น ซึ่งลักษณะอาหารของผู้ที่ขาดวิตามินบี ๑๒ คือ ร่างกายซีดเนื่องจากมีเลือดน้อย เจ็บปาก เจ็บลิ้น ลิ้นเปื่อย มีรอบเดือนไม่ปกติในหญิงเจ็บหลัง เส้นประสาทไขสันหลังเสื่อมสภาพ อาการเหล่านี้รักษาได้โดยการฉีดวิตามินบี ๑๒ นอกจากนั้นผู้ที่บริโภคอาหารมังสวิรัติไม่ควรบริโภคอาหารที่ผ่านกรรมวิธีเป็นประจำ เช่น ผักดอง ผักตากแห้ง หรืออาหารที่ผ่านการต้ม หรือใช้ความร้อนเป็นเวลานาน เพราะจะทำให้คุณค่าทางอาหารลดลง และจะทำให้ขาดวิตามินบางชนิด ซึ่งมีอยู่ในผักสดและผลไม้ด้วย อาทิ วิตามินเอ และวิตามินซี ฉะนั้นจึงควรบริโภคผักสดและผลไม้ด้วย เพื่อให้ได้สารอาหารครบทุกชนิด

อนึ่ง ในแง่ทางโภชนาการอาหารมังสวิรัติให้คุณค่าอาหารครบทุกประเภท แต่โปรตีนในพืชเป็นโปรตีนที่มีกรดอะมิโนชนิดจำเป็นไม่ครบถ้วน โปรตีนในอาหารจะใช้ประโยชน์หรือทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อมีกรดอะมิโนชนิดจำเป็นครบทุกชนิดและในปริมาณที่เพียงพอ กรดชนิดนี้ร่างกายไม่สามารถสังเคราะห์ขึ้นเองได้ ต้องได้จากอาหารที่บริโภคเท่านั้น ซึ่งโปรตีนที่ได้จากพืชส่วนใหญ่เป็นโปรตีนที่มีกรดอะมิโนชนิดจำเป็นไม่ครบถ้วน จึงควรนำพืชหลายชนิดมาผสมกัน และเสริมโปรตีนด้วยพืชตระกูลถั่วจะได้สารอาหารครบถ้วน เช่นเดียวกับการกินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ แต่ถ้าต้องการให้ได้สารอาหารครบถ้วนง่ายขึ้น ควรกินนมและไข่ด้วยดังกล่าวข้างต้น

งานผลิตและวิจัยเอกสาร
กองวิชาการ
กรมประชาสัมพันธ์

"เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น"

ถั่วมะแฮะกำลังดัง

ใช้เลี้ยงครั่งก็ได้ ใช้ทำอาหารเสริมก็ดี

ชาคริต จุลกะเสวี

ถั่วมะแฮะขยายพันธุ์ง่ายโดยใช้เมล็ด

ท่านผู้อ่าน *"วารสารไทย"* คงจะแปลกใจ ที่รายการ *"เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น"* ในฉบับนี้ นำเอาเรื่องถั่วชื่ออะไรก็ไม่รู้ ด้วย ไม่ค่อยจะคุ้นหูกันทั่วไปนักมาเล่าให้ฟังนะครับ

ที่เลือกเอามาเล่านี้ก็เพราะอยากจะชี้ให้เห็นว่า ในขณะที่ภัยแล้งได้เกิดมีคุกคามเมืองไทยเรามากยิ่งขึ้นนี้ เราก็ควรจะหลบไปหาพืชที่ปลูกแล้วพอจะทนแล้งได้ดีหน่อย แถมยังมีทางจะใช้ประโยชน์ได้อย่างเอนกประสงค์ด้วยเอามาปลูกบ้างจึงจะดี

ดังนั้นผมจึงขอเสนอ *"ถั่วมะแฮะ"* ต่อท่านผู้อ่านในฉบับนี้ *"ถั่วมะแฮะ"* ไม่ใช่ *"ถั่วและ"* หรือ *"ถั่วเหลือง"* นะ ต้องขอบอกไว้เสียก่อนเพื่อป้องกันการเข้าใจผิด

เนื่องด้วยถั่วมะแฮะที่ผมว่านี้เป็นพืชทนแล้ง แถมยังปลูกได้ง่ายดีแม้ในดินที่ไม่ค่อยจะอุดมสมบูรณ์เป็นพื้นที่แห้งแล้งหรือดินเลวที่ใช้ประโยชน์อะไรไม่ค่อยจะได้เต็มที่ ก็ยังสามารถจะปลูกถั่วมะแฮะนี้ได้

ถั่วมะแฮะคืออะไร

ถั่วมะแฮะนี้ มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *"คาจานัส คาจาน"* (Cajanus Cajan) เป็นพืชตระกูลถั่วที่มีต้นเป็นพุ่มขนาดย่อม ๆ ต้นโตเต็มที่จะสูงขนาดท่วมหัวคนเราไม่มากนัก ทางอินเดียถือเป็นถั่วสำคัญอันดับ ๒ ของเขาเชียวละ ด้วยใช้เป็นอาหารประจำของประชาชนส่วนใหญ่ของเขา คือ ใช้รับประทานเป็นผักบ้าง หรือไม่ก็ใช้เมล็ดซึ่งมีอยู่ ๒ ชีกนั้นเอามาทำอาหารรับประทานได้ดีบางแห่งนิยมเอาเมล็ดอ่อนบรรจุกระป๋องขาย คล้ายเมล็ดถั่วลันเตา

ถ้าเราจะใช้ยอดอ่อนกินเป็นผักแบบคนอินเดีย ก็เก็บกันได้ตั้งแต่มันยังไม่ออกดอก

ก็ใช้การได้แล้ว หรือถ้าจะใช้ปลูกทำเป็นปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน พอเริ่มออกดอกก็ทำการไถกลบต้นลงฝังดิน สับย่อยกลบไว้ใต้ดินสักพัก พอมีฝนมีน้ำมามันก็จะผุเปื่อย เปลี่ยนเป็นปุ๋ยบำรุงดินได้วิเศษมาก ด้วยที่รากของมันก็มีปมแบคทีเรียที่สามารถจับธาตุไนโตรเจนจากอากาศในดิน สะสมไว้ที่ปมราก พอมันผุเปื่อยสลายตัวไป ธาตุไนโตรเจนก็จะถูกถ่ายเทให้เป็นประโยชน์แก่พืชรุ่นต่อไปได้อย่างดี เป็นปุ๋ยพืชสดที่มีประโยชน์ช่วยให้ประหยัดเงินค่าปุ๋ยได้ไม่น้อยเลย หรือจะใช้เป็นพืชคลุมดินก็ใช้ได้ดี

สำหรับการปลูกถั่วมะแฮะเพื่อเอาเมล็ดมาคั่วเกลือขายอย่างที่ทางจังหวัดตาก และทางพม่าเขาทำขายกันอยู่ประจำนั้น ก็มีรายงานว่าในการปลูกพื้นที่ ๑ ไร่ จะได้เมล็ดถั่วมะแฮะที่แก่เต็มที่แล้วนี้ได้ถึง ประมาณ ๗๒๕ กิโลกรัมเชียวละ

นี่ถั่วมะแฮะของอินเดียซึ่งเขาได้ผลประมาณ ๗๒๕ กิโลกรัมต่อไร่เท่านั้นเอง ก็แสนจะดีใจแล้วละครับ ในยามที่พื้นดินแห้งแล้งไม่มีพืชถั่วอะไรเติบโตได้ดีนั้น เจ้าถั่วมะแฮะที่ปลูกกันไว้นี้ ก็ยังพอจะมีประโยชน์ให้เอามาใช้ทำอาหารได้ดีพอใช้เชียวละ

คุณสมบัติที่ดีของ "มะแฮะ"

ขณะนี้ทางกรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งทางภาควิชาพืชไร่ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก็ได้ให้ความสนใจต่อถั่วนี้ และได้มีการทดลองก้าวหน้าไปมากแล้ว ทั้งในด้านการคัดเลือกพันธุ์ที่ปลูกง่ายให้ผลดี และทางสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก็ได้ทดลองหาวิธีนำถั่วมะแฮะนี้มาทำแป้งประกอบขนมต่าง ๆ ที่เป็นอาหารบำรุงร่างกายคนเราได้ดี ซึ่งก็มีความก้าวหน้าไปมากแล้ว หากมีเวลาท้าย ๆ รายการนี้จะยกตัวอย่างให้ฟังด้วยนิดหน่อย

ที่ผมออกจะติดใจถั่วมะแฮะนี้ ก็ในคุณสมบัติที่มันเป็นพืชที่ปลูกง่าย มีทรงต้นไม่สูงมากนัก ให้ผลผลิตเมล็ดได้ดี เป็นพืชที่ออกจะทนแล้งดีพอควร แม้ดินไม่ดีนักมันก็ยังให้ผลได้ ใช้เป็นอาหารได้ทั้งของคนและปศุสัตว์

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการปลูกถั่วชนิดนี้อยู่บ้างแล้วในประเทศไทยแทบทุกภาค แต่ก็ยังไม่ค่อยจะมีใครสนใจกับ "มะแฮะ" นี่นัก เป็นถั่วที่ถูกมองข้ามไปหมด อาจจะเป็นเพราะคนไทยเรายังไม่ทราบถึงการใช้ประโยชน์อย่างจริงจังของมันดีนักนั่นเอง

บัดนี้ถึงเวลาอันสมควรแล้ว ในยามที่ฝนฟ้าวิปริต เกิดมีความแห้งแล้งเพราะฝนทิ้งช่วงผิดฤดูกาลขึ้นบ่อย ๆ อย่างนี้แล้ว เราก็น่าจะหันมามองต้นถั่วมะแฮะนี้ และใช้ประโยชน์

ถั่วมะแฮะสามารถคลุมวัชพืช และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินได้

จากถั่วนี้กันให้มากขึ้นก็คงจะดี

ด้วยเราสามารถจะนำถั่วมะแฮะนี้เอามาใช้ปลูกทำเป็นปุ๋ยพืชสดอย่างที่ว่ามาแล้วนั้น หรือจะหว่านเป็นทุ่งถั่วมะแฮะปนกับหญ้าเลี้ยงสัตว์ เอาไว้ให้ฝูงวัว-ควายและเล็มกินเป็นอาหารของมันก็ได้ดี ส่วนเมล็ดนั้นใช้เป็นอาหารของคนเราได้ดีแน่ ๆ ด้วยมีโปรตีนสูงถึง ๒๐ ใกล้เคียงกับถั่วเขียวเขียวละ รวมทั้งคุณค่าทางอาหารอื่น ๆ พวกโปรตีน วิตามิน อะไรก็มีอยู่มากมายหลายอย่าง

ที่ออกจะเป็นจุดอ่อนด้านการเป็นอาหารที่มีอยู่บ้างนั้นก็คือ ปริมาณของอะมิโนแอซิดที่มีกำมะถันเป็นองค์ประกอบในถั่วมะแฮะจะมีสูงกว่าถั่วอื่น ๆ แต่ก็ยังคงมีลักษณะที่ดีอยู่ คือยังไม่มีกลิ่นที่คนเราไม่ยอมรับหรือมีกลิ่นเหม็นเขียวแบบถั่วพูหรือถั่วบางชนิดนั้นเลย จึงน่าที่ได้นำมาใช้ประโยชน์ทางอาหารกันให้มากขึ้นได้ดีมาก

นอกเหนือจากประโยชน์ทางด้านการใช้เป็นอาหารคน-อาหารสัตว์แล้ว ในปัจจุบันนี้ยังสามารถใช้เป็นไม้สำหรับทำการ **"เลี้ยงครั่ง"** ได้เป็นอย่างดีด้วยเหมือนกัน

เรื่อง **"ครั่ง"** นี้ท่านผู้อ่านควรจะได้ทราบกันไว้อีกด้วยว่า ปัจจุบันนี้มีประเทศผู้ผลิตครั่งอยู่เพียง ๒ ประเทศเท่านั้นเอง คือประเทศอินเดีย และไทย

ส่วนประเทศที่เป็นลูกค้าครั่งของเรามี ๑๖ ประเทศ ที่สำคัญก็คือ ประเทศสหรัฐ-อเมริกา เยอรมัน อังกฤษ และญี่ปุ่น แม้แต่อินโดนีเซีย ซึ่งเคยเป็นผู้ผลิตครั่งเอง เมื่อปีที่แล้วก็ต้องซื้อจากเมืองไทยเราไปด้วยเหมือนกัน ทำให้ราคาครั่งขยับสูงขึ้นกว่า ๒ ปีที่ผ่านมาแล้วนั้นมากพอสมควรเชียวละ ซึ่งในปีนี้ก็ยังมีราคาดีเช่นกัน

แต่เนื่องจากการจัดเรื่องการตลาดครั่งของไทยเรายังไม่ดีพอ และการส่งเสริมผู้เลี้ยงครั่งก็ยังทำได้ไม่จริงจังนัก ซึ่งถ้าหากว่าทางราชการช่วยส่งเสริมให้จริงจัง และจัดระบบการตลาดรับซื้อแล้วส่งขายต่างประเทศ ช่วยเกษตรกรได้ดีขึ้นด้วยแล้ว ก็จะช่วยให้ขายครั่งได้ราคาดีขึ้นอีกแน่ ๆ เพราะยังมีคนต้องการซื้อครั่งของไทยเราอยู่อีกมากมายหลายประเทศ

ก็ถ้าช่วยกันดำเนินการให้ดี ๆ จะมีทางได้กำไรไม่เสี่ยงต่อการขาดทุน ทั้งนี้เพราะครั่งนี้สามารถเก็บรอการขายไว้ได้นาน ถ้ารู้จักปฏิบัติให้ถูกวิธี

"ครั่ง" ผลผลิตการเกษตรที่มีคุณค่า

ในบรรดากิจการที่มีลู่ทางการลงทุนของภาคเหนือได้ดี ทั้ง ๑๐ ประเภท ซึ่งทางบีโอไอ. ได้ประชุมหารือไปแล้วนั้น ก็ได้มีเรื่องราวของการผลิต **"ครั่งเม็ด"** รวมอยู่ด้วยอย่างหนึ่งด้วย ซึ่ง **"ครั่ง"** ที่ว่านี้เราสามารถจะนำมาประยุกต์เลี้ยงบนต้นมะแฮะเตี้ย ๆ ได้สำเร็จแล้ว ไม่ต้องเลี้ยงบนต้นก้ามปูหรือไม้อื่น ๆ ที่มีต้นสูง ๆ ซึ่งดูแลและเก็บครั่งก็ทำโดยยากนั้นอีกต่อไปแล้ว

อุตสาหกรรม **"ครั่งเม็ด"** ปัจจุบันนี้ในภาคเหนือเป็นแหล่งผลิตครั่งที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย คือประมาณร้อยละ ๘๐-๙๐ ของพี่น้องเกษตรกรจะมีรายได้จากการเลี้ยงครั่งปีหนึ่ง ๆ จำนวนไม่น้อย รังครั่งที่เก็บเกี่ยวได้ในแต่ละปี ส่วนหนึ่งจะนำไปแปรรูปเป็นแชลแล็ค เพื่อใช้ในโรงงานเฟอร์นิเจอร์ ส่วนที่เหลือจะส่งออกในรูปครั่งเม็ด ครั่งดิบ แชลแล็ค

และผลิตภัณฑ์ครั่งอื่น ๆ ด้วย

แมลงครั่ง หรือที่ภาษาวิชาการเขาเรียกว่า **"เคอเรีย-แลคก้า เคอร์"** (Kerria Lacca Kern) นั้น เป็นแมลงตัวจิ๋ว ๆ ขนาดตัวไร มีงวงดูดน้ำเลี้ยงจากต้นไม้กินเป็นอาหาร แล้วขับถ่ายน้ำยางเหนียว ๆ สีเหลือง หรือ **"ขี้ครั่งดิบ"** ออกมาทำเป็น **"ครั่ง"** สีแดง มาให้ใช้ประโยชน์ขายเป็นสินค้าออกได้ปีละหลายสิบล้านบาทเชียวละ

ขี้ครั่งนี้ ในปัจจุบันได้นำไปใช้ประโยชน์ได้มากมาย ตั้งแต่การทำแชลแล็ค ทำสี ทำเครื่องสำอาง ใช้เคลือบเมล็ดยา และใช้ในอุตสาหกรรมได้อีกมากมายหลายอย่างแล้ว แม้แต่ในอุตสาหกรรมการสร้างอาวุธก็มีการใช้ครั่งเป็นส่วนประกอบอยู่ด้วย

ครั่ง จัดอยู่ในจำพวกเดียวกับเพลี้ยหอย และเพลี้ยแป้ง ตัวอ่อนมีลำตัวยาวประมาณ ๑.๕ มิลลิเมตร ชอบอาศัยรวมกันเป็นกลุ่ม ตัวอ่อนเจริญเติบโตด้วยการลอกคราบ ประมาณ ๒-๓ เดือนมันจึงจะโตเป็นตัวแก่ ตัวผู้ก็มีปีกบินได้เหมือนกัน

หลังจากผสมพันธุ์กับตัวเมียแล้วตัวผู้มันก็จะตายไป ปล่อยให้ตัวเมียสร้างรังเตรียมเลี้ยงลูก และอยู่ได้ราวอีก ๑ เดือน ตัวเมียก็จะตายตามไปด้วย คงเหลือไข่เจริญอยู่ในถุงประมาณ ๒๐๐-๕๐๐ ฟอง การสืบพันธุ์ของครั่งแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง คือช่วงแรกมักจะมีในระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม และในช่วงหลังจะมีในระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน

ตัวครั่งอ่อนขนาดจิ๋ว ๆ ที่เกิดขึ้นจะคลานออกจากรังแม่ไปดูดกินน้ำเลี้ยงของต้นไม้บริเวณที่อ่อนและสดกว่า หลังจากนั้นจะเริ่มขับถ่ายยางเหนียว ๆ สีเหลืองออกมาหุ้มตัวทันที เหลือไว้แต่บริเวณปากกับก้น และรูหายใจ ๒ รู จะขับถ่ายยางเหนียวนี้ออกมาทับถม หนาขึ้นทุกทีตามอายุของตัวครั่งนั้น

ครั่งที่มีอายุราว ๘-๑๒ อาทิตย์ก็จะเป็นตัวแก่เต็มที่ สืบพันธุ์ขยายต่อไปได้อีก ความสามารถพิเศษของตัวครั่งนี้อีกอย่างก็คือ มันสามารถสืบพันธุ์ได้ทั้งโดยการผสมพันธุ์ และไม่ต้องผสมพันธุ์ มันก็สามารถออกลูกมาเป็นตัวอ่อนได้ทั้งนั้น

ต้นไม้ที่ใช้เพาะเลี้ยงครั่งได้ดี

ต้นไม้ที่ใช้เลี้ยงครั่งได้ดีนั้นมีอยู่มากมายหลายชนิด ถ้าสนใจจะเลี้ยงกัน แต่ก่อนผมก็คงจะขอเสนอแนะนำให้สนใจแต่ไม้พวกต้นตะคร้อ ทองกวาว สะแก จามจุรี ปันแถ เปล้า ฉนวน พุทรา สีเสียดแก่น มะเดื่อ และต้นกระถินณรงค์ เหล่านี้ ซึ่งล้วนแต่เป็นต้นไม้สูงทั้งนั้น

แต่ถ้าจะให้ผมแนะนำเดี๋ยวนี้ ก็คงจะต้องขอเปลี่ยนใจมาแนะนำให้เลี้ยงกับต้น "มะแฮะ" นี้ด้วยจะดีกว่า

การเพาะเลี้ยงครั่งทั่วไปอาจทำได้ ๒ วิธี คือโดยเหลือครั่งบนต้นไม้นั้นให้มันแพร่ขยายพันธุ์ต่อไปเองได้วิธีหนึ่ง ส่วนอีกวิธีหนึ่งนั้น ได้แก่การปล่อยเชื้อครั่งใหม่ ให้กิ่งไม้ที่ครั่งจับทำรังงามดีที่ตัดไว้เป็นพันธุ์นั้นต้องนำมาทอนเป็นท่อน ๆ ยาวราว ๑ คืบ มัดรวมกัน ๒-๓ ท่อน ใช้ฟางข้าวหุ้มภายนอกมัดไว้ หรือใส่ไว้ในตะกร้าไม้ไผ่เก็บไว้ที่ร่มโปร่ง ต้องระวังอย่าให้ถูกควันไฟ และมดรบกวนเป็นอันขาด เลี้ยงพักตัวเอาไว้ก่อนสักระยะหนึ่ง

พอตัวอ่อนของครั่งออกมาหมดแล้ว ก็นำไปปล่อยผูกติดหรือแขวนไว้ตามกิ่งไม้ ซึ่งเป็นกิ่งที่อวบอ่อนปานกลาง อย่าให้แก่เกินไป ถ้าต้นไม้นั้นมีกิ่งก้านมากใช้ครั่งพันธุ์ห่อฟางผูกให้ต้นละ ๑๐-๒๐ คู่ ถ้ากิ่งก้านน้อยก็ใช้พันธุ์ครั่งน้อยลงตามส่วนได้

สินค้าครั่ง ถือได้ว่าเป็นสินค้าออก ที่มีบทบาทนำเงินตราต่างประเทศเข้าได้ดีชนิดหนึ่ง มูลค่าส่งออกรวมสำหรับปีนี้คาดว่าจะได้ถึง ๓๐๐ ล้านบาท แม้ว่ามูลค่าจะเทียบไม่ได้กับมูลค่าส่งออกของสินค้าหลักอื่น ๆ เช่น พวกข้าว ข้าวโพด แต่ถ้ามองในแง่ของรายได้ของเกษตรกร ซึ่งมีอาชีพหลักแล้ว การเพาะเลี้ยงครั่งก็ยังคงเป็นแหล่งรายได้อาชีพรองที่ดีของเกษตรกรเราอยู่

ในหลายท้องที่ที่มีการเพาะเลี้ยงครั่ง ทั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเหนือในท้องที่จังหวัดลำปาง แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ พะเยา เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน และ จังหวัดตาก เกษตรกรได้ยึดถืออาชีพนี้มาเป็นเวลาช้านานแล้ว อย่างไรก็ตามก็ยังมีเกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่ยึดอาชีพการเพาะเลี้ยงครั่งนี้เป็นอาชีพหลักอยู่ด้วย เฉพาะที่ลำปางจังหวัดเดียวก็ผลิตครั่งได้ถึง ๒ หมื่นตัน เคยทำเงินได้ประมาณ ๓๐๐ ล้านบาทแน่ะครับ

ตามปกติแล้วฤดูการเก็บเกี่ยวครั่งออกจำหน่าย จะเริ่มขึ้นตั้งแต่เดือนกันยายนของแต่ละปี และจบเอาในเดือนธันวาคม ถึงมกราคมของปีถัดไป อายุการแก่ตัวของครั่งนี้มีแตกต่างกัน มักขึ้นอยู่กับท้องที่ที่เพาะเลี้ยง เช่น ครั่งของจังหวัดพะเยา และเชียงราย จะแก่ตัวเร็วกว่าครั่งของจังหวัดตาก นี่เกี่ยวกับดินฟ้าอากาศมีส่วนอยู่ด้วย

ส่วนมากแล้วงานที่เก็บเกี่ยวครั่งจะทำสลับกับงานในไร่–นา ช่วงปลายฤดูการเก็บเกี่ยวครั้งแรก คือระหว่างเดือนธันวาคมและต้นมกราคม จะเป็นช่วงที่เกษตรกรรวบรวมและเตรียมท่อนพันธุ์หรือครั่งเชื้อเพื่อขยายพันธุ์สำหรับการเก็บเกี่ยวในรุ่นที่สองต่อไป ในขณะเดียวกันผลผลิตครั่งที่เก็บเกี่ยวในระยะนี้ จะได้ครั่งที่มีคุณภาพสูงและผลผลิตสูงสุด เพราะรังครั่งจะมีความสมบูรณ์ที่สุด

จะปลูกมะแฮะอย่างไรดี

เมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ผมได้รับคำชี้แจงเรื่องการเพาะเลี้ยงครั่งบนต้นมะแฮะ จากคุณชลอ เจษฎาพันธุ์ เจ้าของไร่คนสำคัญของอำเภอสันกำแพง จังหวัด

เชียงใหม่ เป็นเรื่องที่ปฏิบัติจริงได้ผลดีแล้ว แต่ได้เน้นมาด้วยว่าอยากขอให้ทาง กรอ. ช่วยแก้ไขปัญหามาเฟียในวงการครั่ง ที่พยายามกีดกันไม่ให้มีการขยายพื้นที่เพิ่มการผลิตครั่ง และพยายามกีดกันมิให้มีการตั้งโรงงานทำครั่งเม็ดเพิ่มขึ้นอีก ทั้ง ๆ ที่เกษตรกรไทยเรามีทางจะใช้ที่นาบริเวณที่มีน้ำชลประทานไม่เพียงพอ ปลูกข้าวก็ได้ไม่ดี ยังมีทางเอามาใช้ทำการปลูกต้นมะแฮะเลี้ยงครั่งได้ผลดีกว่ามาก จะทำรายได้ให้แก่เกษตรกรได้มากกว่าทำนาเสียอีกด้วยซ้ำไป และตลาดต่างประเทศก็ยังมีความต้องการครั่งเม็ดจากเมืองไทยเราอยู่มากนะในปัจจุบันนี้น่ะ

ซึ่งคุณชลอ เจษฎาพันธุ์ ได้เล่าให้ฟังว่า การปลูกต้นมะแฮะนั้นปลูกได้ ๒ วิธี คือวิธีที่ ๑ ใช้เมล็ดหยอดลงปลูกในไร่เลย ในอัตรา ไร่ละ ๔๐๐ หลุม โดยหยอดเมล็ดระยะห่าง ๒ คูณ ๒ เมตร ใช้เมล็ดหลุมละ ๓–๔ เมล็ด เมื่อต้นโตประมาณ ๑๒ นิ้ว ถอนต้นที่ไม่สมบูรณ์ออกทิ้ง ปล่อยไว้เพียงต้นเดียวหรือ ๒ ต้นก็ได้ตามความเหมาะสม

และวิธีที่ ๒ ใช้วิธีเพาะกล้าในถุงขนาด ๔ คูณ ๖ นิ้ว โดยหยอดเมล็ดถุงละ ๒-๓ เมล็ด ในช่วงปลายเดือนเมษายน พอต้นสูงประมาณ ๑๒ นิ้ว นำไปปลูกในหลุมที่เตรียมไว้ ให้มีระยะห่าง ๒ คูณ ๒ เมตร เช่นกัน ระยะระหว่างแถวระหว่างต้นดังกล่าวนี้ ยังสามารถที่จะปลูกถั่วเหลืองหรือถั่วลิสงสลับเพื่อนำรายได้เป็นค่าไถที่เตรียมดินและค่าบำรุงรักษา หรือจะปลูกพืชผักที่มีอายุสั้นลงเสริมก็ได้ด้วย

หากจะปลูกถั่วเหลืองหรือถั่วลิสง เสริมระหว่างแถวต้นมะแฮะนั้น ควรปลูกให้ห่างจากหลุมที่ปลูกต้นถั่วมะแฮะราว ๕๐ เซนติเมตร เพื่อป้องกันไม่ให้ต้นมะแฮะคลุมถั่วเหลืองหรือถั่วลิสง และจะช่วยให้สะดวกต่อการปฏิบัติบำรุงรักษาต้นมะแฮะได้ดีขึ้นด้วย วิธีบำรุงรักษาต้นถั่วมะแฮะอย่างหนึ่งก็คือว่าต้องหมั่นพรวนดินดายหญ้าอย่างน้อยให้สักเดือนละครั้งได้ก็จะปลอดภัยดีขึ้น

หลังจากพรวนดินดายหญ้าแล้ว ก็ควรจะใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักให้ด้วยทุกครั้ง และควรจะเร่งด้วยปุ๋ยยูเรียทุกครั้งด้วย หมั่นดูแลถมโคนต้นให้สูงขึ้นสักหน่อย และหาไม้ปักกับต้นถั่วมะแฮะกันล้ม หากบำรุงรักษาดี ประมาณ ๙–๑๐ เดือนหรือถึงเดือนธันวาคม ก็สามารถจะเริ่มเพาะเลี้ยงครั่งได้แล้วละ

ผลการเลี้ยงครั่งบนต้นมะแฮะ

ก่อนที่จะนำครั่งไปเพาะเลี้ยงในเดือนธันวาคม ควรจะต้องทำการฉีดยาฆ่ามดตามแปลงปลูกและบนต้นถั่วมะแฮะนั้นให้ก่อนอย่างน้อย ๑ เดือน แล้วจึงจะเริ่มทำการเพาะเลี้ยงครั่งได้ เพราะมดจะเป็นอันตรายต่อครั่งในระยะแรกที่แม่ครั่งกำลังออกจากรัง จึงมีความจำเป็นจะต้องกำจัดมดให้หมดสิ้นไปก่อน ทั้งบนดินโดยรอบและบนต้นถั่วมะแฮะด้วย

ในโลกนี้
มีประเทศผู้ผลิตครั่งที่สำคัญ
อยู่เพียง ๒ ประเทศเท่านั้นเอง
คือ ประเทศอินเดีย และไทย

วิธีการเพาะเลี้ยงครั่งบนต้นมะแฮะ ซึ่งจะทำกันในเดือนธันวาคมนั้น อุปสรรคที่สำคัญก็คือความร้อนในเดือนเมษายน-พฤษภาคม ออกจะมีมากสักหน่อย หากในปีไหนความร้อนสูงและมีฝนตกช้าก็จะทำให้ครั่งเสียหายได้ แต่ในพื้นที่ซึ่งสามารถขุดเจาะนำน้ำจากบ่อบาดาลขึ้นมาใช้ได้ ในช่วงที่อากาศร้อนจัดมากก็ให้ทำการรดน้ำช่วยให้ความชุ่มชื้น ทั้งบนดินและบนต้นถั่วมะแฮะให้บ้างด้วย ก็จะช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคนี้ได้ดีขึ้น

พันธุ์ครั่งที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงนั้น จะต้องใช้มากน้อยอย่างไรก็อยู่ที่ทรงพุ่มของต้นมะแฮะ หากทรงพุ่มใหญ่ก็ใช้มากประมาณขนาดยาว ๑ คืบ จำนวน ๓ กิ่ง ถ้าเล็กก็ใช้เพียง ๑–๒ กิ่งก็พอ ในระยะแรกเมื่อนำพันธุ์ไปเพาะเลี้ยง เกษตรกรจะต้องหมั่นดูแลอย่างใกล้ชิด หมั่นสังเกตว่าแม่ครั่งออกไปเกาะตามกิ่งมะแฮะนั้นทั่วแล้วหรือยัง ถ้าเห็นว่าต้นไหนแม่ครั่งไปเกาะทั่วแล้ว ก็ย้ายไปผูกต่อให้กับต้นที่ยังไม่ทั่ว และในระยะแรกนี้ จะต้องหมั่นดูแลเรื่องมดให้ปลอดภัยดีด้วย ถ้าเห็นว่ามีมดอยู่ให้รีบกำจัดมด อย่าปล่อยให้มีมารบกวนแม่ครั่งได้เป็นอันขาด

ผลผลิตของครั่งต่อไร่ หากได้ทำการบำรุงรักษาต้นถั่วมะแฮะนั้นเป็นอย่างดี โดยใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยยูเรียให้บ้างสักเดือนละครั้ง ให้ติดต่อกันเป็นเวลา ๔ เดือน ต้นมะแฮะนั้นก็จะมีความเจริญเติบโตดีขึ้นอย่างรวดเร็ว สามารถจะผลิตครั่งได้ต้นละ ๓ กิโลกรัม ไม่เลวเลยนะ ถ้าปฏิบัติได้ถูกวิธีอย่างว่านี้

ถ้าขายครั่งดิบได้คิดอย่างต่ำ ๆ เพียงอย่างต่ำกิโลกรัมละ ๑๐ บาทเท่านั้น เกษตรกรผู้ปลูกก็จะมีรายได้ไร่ละ ๑๒,๐๐๐ บาท *(หนึ่งหมื่นสองพันบาท)* ได้ โดยที่เกษตรกรลงทุนค่าไถ่ที่และค่าเตรียมดินเพียงประมาณ ๓๐๐ บาท ค่าปลูกอีก ๒๐๐ บาท ค่าดูแลรักษาและค่ายาไร่ละ ๒๐๐ บาท ค่าเก็บเกี่ยวไร่ละ ๑,๒๐๐ บาท ค่าเมล็ดพันธุ์ ๑๐๐ บาท รวมทุน ๒,๐๐๐ บาทต่อไร่ จากที่ปลูกไว้ไร่ละ ๔๐๐ ต้นได้ครั่งดิบ ๑,๒๐๐–๒,๐๐๐ กิโลกรัม หรืออย่างน้อยก็จะได้เงิน ๑๒,๐๐๐ บาทนั้น เกษตรกรก็จะมีกำไรถึงไร่ละหนึ่งหมื่นบาท และถ้าหากเกษตรกรขายได้ราคาสูงกว่านี้ก็จะมีกำไรมากยิ่งขึ้นไปอีก

ครั่งที่ทำการเพาะเลี้ยงบนต้นมะแฮะในเดือนธันวาคม ตามปกติจะเก็บเกี่ยวได้ภายใน ๖–๗ เดือนต่อมา คือในราวเดือนมิถุนายน ซึ่งเกษตรกรจะต้องฟันต้นมะแฮะที่มีความสูงนั้นลงบ้าง ให้เหลือประมาณ ๕๐ เซนติเมตรก็พอ โดยธรรมชาติเมื่อตัดฟันต้นเก่าลงขนาดนี้แล้วทำการพรวนดินใส่ปุ๋ยให้รดน้ำให้สักพักเพื่อช่วยให้บ้าง ถ้าไม่มีฝนตก ต้นมะแฮะนั้นก็จะแตกกิ่งก้านสาขาขึ้นมาใหม่ ให้สามารถใช้ทำการเพาะเลี้ยงครั่งได้ในเดือนธันวาคมต่อมาอีก คือมีรอบการเพาะเลี้ยงและเก็บเกี่ยวผลผลิตครั่งได้ปีละครั้งอย่างสบายมาก

และในระหว่างแถว ระหว่างต้นมะแฮะในขณะที่ต้นมะแฮะยังไม่แตกกิ่งก้านสาขาสูงหรือยาวมากนัก เกษตรกรสามารถจะทำการปลูกพืชไร่หรือพืชผักที่มีอายุสั้นลงแซมสลับได้อีกด้วย ทำให้เกษตรกรมีรายได้ปีละสองครั้ง จะมีรายได้มากกว่าการทำนา

แต่การที่เกษตรกรเราจะทำได้ผลสำเร็จอย่างว่านี้ได้หรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่ที่ว่าจัดระบบการตลาดด้วย ถ้าหากรัฐสามารถช่วยควบคุมจัดระบบการตลาดครั่งเม็ดและแซลเล็คได้ การเลี้ยงครั่งของเกษตรกรก็จะไปรอดปลอดภัยได้ดีขึ้น เศรษฐกิจของพี่น้องชาวนาในชนบท ที่รู้จักเพาะเลี้ยงครั่งบนต้นมะแฮะนี้ก็จะดีขึ้นได้อย่างแน่นอน

ส่วนการเพาะเลี้ยงครั่งบนต้นจามจุรีนั้น มีผู้คำนวณว่าต้นทุนในการผลิตครั่งนี้ คิดเฉลี่ยได้ในราวกิโลกรัมละ ๙.๕๐ บาท รวมค่าพันธุ์ในระยะเริ่มแรกเลี้ยงด้วย หรือถ้าไม่คิดรวมค่าพันธุ์ครั่งก็ตกในราว ๖.๕๐ บาท โดยคิดค่าต้นทุนการผลิตนี้ รวมทั้งค่าแรงงานตัดกิ่งครั่งและการแกะรังครั่งออกจากกิ่งจามจุรีนั้นด้วย

ถ้าคิดว่าต้นจามจุรี ๑ ต้น ให้ผลผลิต **"ครั่งดิบ"** หรือ **"สติกแล็ค"** (Stick Lac) ได้เฉลี่ยปีละ ๖๕ กิโลกรัม ก็จะมีต้นทุนการผลิตปีละประมาณ ๖๑๗.๕๐ บาท และถ้าหากคิดราคาเฉลี่ยของครั่งต่ำสุดที่เกษตรกรในท้องถิ่นทางภาคเหนือจำหน่ายได้ในปีที่แล้ว คือประมาณกิโลกรัมละ ๑๕.๕๐ บาท ก็จะมีรายได้รวมทั้งสิ้นปีละ ๑,๐๐๗.๕๐ บาทต่อต้น ไร่หนึ่งปลูกต้นจามจุรีไว้ เลี้ยงครั่งได้ตั้งหลายต้น จึงมีโอกาสทำเงินรายได้เพิ่มให้เจ้าของได้ดีมากเชียวละ แต่ก็ยังสู้การเลี้ยงครั่งบนต้นมะแฮะที่นำมาให้ฟังแล้วนั้นไม่ได้

จึงอยากขอบอกกล่าวเชิญชวนให้ท่านผู้อ่านทั้งหลาย ที่ยังพอจะมีโอกาสที่จะทำการเลี้ยงครั่งบนต้นมะแฮะได้ ให้ช่วยกันหาทางเลี้ยงครั่งบนต้นมะแฮะกันให้มากขึ้นด้วย ก็จะมีประโยชน์ดีขึ้นไม่น้อยเลย

ที่นี้ลองมาพิจารณาเรื่องการใช้ประโยชน์จากถั่วมะแฮะในด้านการทำแป้งที่ภาษาอังกฤษเขาเรียกกันว่า Pigeon Pea flour นั้นดูบ้างก็คงไม่เลว เพราะความที่ถั่วมะแฮะนี่ นอกจากจะมีโปรตีนสูงถึงประมาณ ๒๐% ใกล้เคียงกับถั่วเขียวมากแล้ว ก็ยังมีปริมาณของกรดอะมิโนที่มีกำมะถันเป็นองค์ประกอบอยู่สูงกว่าถั่วชนิดอื่น ๆ ทั้งยังมีสารอาหารที่สำคัญ ๆ อันมีประโยชน์ยิ่งอีกหลายชนิดอยู่ด้วย จึงมีผู้สนใจที่จะนำถั่วมะแฮะนี้มาใช้เป็นอาหารที่อยู่ในรูปแบบที่ประชาชนจะยอมรับ และนิยมบริโภคได้ด้วย

ทางอาจารย์ สมชาย ประภาวัต นักวิชาการฝีมือดีผู้หนึ่ง ของสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับทีมงานซึ่งมี คุณอนุกูล พลศิริ และอุดม กาญจนปกรณ์ชัย ก็ได้รับความสำเร็จในการพัฒนา

๑. การทำคุกกี้จากแป้งถั่วมะแฮะ ขั้นแรกนำถั่วมะแฮะมาล้างน้ำให้สะอาด

๒. ผัดเอาเปลือกออกด้วยกระด้ง

๓. แป้งถั่วมะแฮะที่จะใช้ทำคุกกี้ ที่บดให้ละเอียดแล้ว ด้วยเครื่องบดด้วยมือ

๔. คุกกี้จากแป้งถั่วมะแฮะ

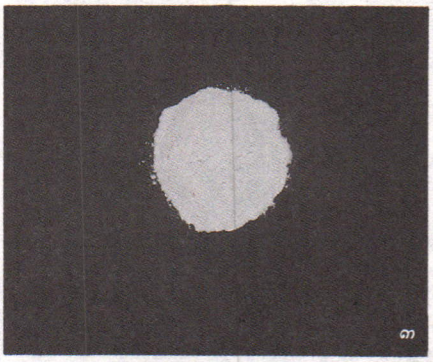

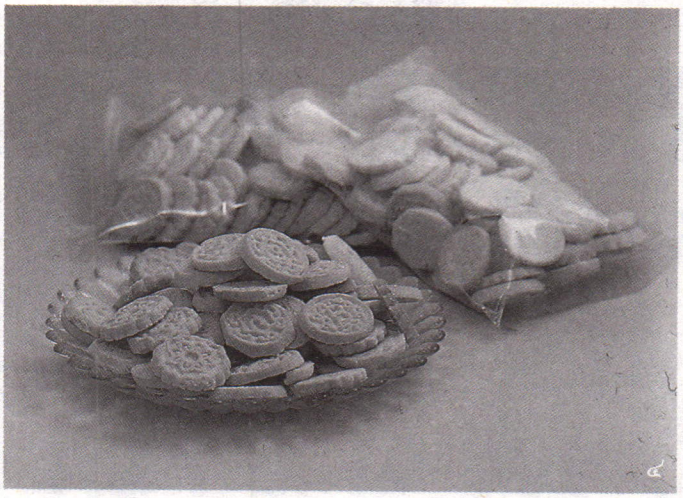

การใช้ถั่วมะแฮะนี้เอามาทำเป็นแป้ง โดยใช้วิธีเดียวกันกับวิธีการทำแป้งถั่วเหลืองชนิดที่มีไขมันเต็ม

จากวิธีนี้ก็ทำได้ไม่ยาก คือให้นำถั่วมะแฮะทั้งเม็ดมา ๑๐ กิโลกรัม เอามาล้างน้ำให้สะอาดเสียก่อน แล้วเอามาต้มประมาณ ๑๕ นาที ในอุณหภูมิน้ำเดือด ๑๐๐ องศาเซลเซียส ต่อจากนั้นก็ทำให้แห้งในตู้อบไฟฟ้าที่มีอุณหภูมิ ๘๐-๙๐ องศาเซลเซียส อบนานเป็นเวลา ๘ ชั่วโมง แล้วเอามาโม่ผ่าซีก แยกเอาเปลือกถั่วมะแฮะออกโดยการใช้ผัดด้วยกระด้งธรรมดานั่นก็ได้

เมื่อผัดเอาเปลือกออกแล้ว ก็นำเอาถั่วมะแฮะที่แยกเอาเปลือกออกหมดแล้วนั้น ไปตีป่นให้ละเอียดด้วยเครื่องตีป่น ต่อจากนั้นก็เอาไปร่อนผ่านตะแกรงตาถี่ ๆ ขนาดมาตรฐาน ๘๐ เมช (Mech) ก็จะได้แป้งถั่วมะแฮะประมาณ ๖.๕ กิโลกรัม คือจากเมล็ด ๑๐ กิโลกรัม จะทำเป็นแป้งได้ ๖.๕ กิโลกรัม

คณะวิจัยของอาจารย์สมชาย ประภาวัต ได้นำเอาแป้งมะแฮะนี้ไปใช้ทำคุกกี้ถั่วมะแฮะ คือใช้แป้งถั่วมะแฮะนี้เข้าผสมแทนแป้งสาลีที่ต้องซื้อเข้ามาจากต่างประเทศ ซึ่งก็จะต้องช่วยประหยัดเงินตรามิให้รั่วไหลออกไปต่างประเทศในการนี้ได้ดีพอใช้ เพราะคุกกี้เป็นขนมหวานที่ประชาชนทั่วไปก็นิยมใช้รับประทานกันมากในปัจจุบันนี้

วิธีทำขนมคุกกี้ด้วยแป้งถั่วมะแฮะนี้ ถ้าใช้แป้งถั่วมะแฮะนี้ ๑๐% ผสม จะเป็นอัตราส่วนที่เหมาะที่สุด การทำคุกกี้ถั่วมะแฮะนี้ก็ทำได้ง่าย ๆ โดยเอาแป้งถั่วที่ผสมแล้วนั้น เอามาตีผสมกับเนยเทียมและน้ำตาลที่บดให้ฟูด้วยเครื่องผสมไฟฟ้าพอฟูดีแล้วก็ใส่ไข่แล้วตีผสมต่อแล้วจึงค่อย ๆ ใส่ส่วนผสมของแป้งสาลีกับแป้งถั่วมะแฮะนั้น รวมทั้งเกลือและผงฟูที่ร่อนและผสมให้เข้ากันดีแล้ว ๒–๓ ครั้ง ใส่ผสมลงไปด้วย ผสมให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกันด้วยพายกวนให้เข้ากันอีกที

ต่อจากนั้นก็นำมาทำเป็นแผ่นตามต้องการ ควรทำให้เป็นแผ่นบาง ๆ ประมาณ ๐.๓ เซนติเมตร ด้วยลูกกลิ้ง แล้วจึงตัดด้วยพิมพ์หรือมีดเครื่องตัดอื่น ๆ ก็ได้ ให้เป็นรูปต่าง ๆ ตามต้องการ ขั้นต่อไปก็นำมาวางเรียงบนถาดทาน้ำมันพืชบาง ๆ เรียงให้ห่างกันพอควร แล้วนำเข้าอบที่อุณหภูมิ ๑๖๕ องศาเซลเซียส นานเป็นเวลาประมาณ ๑๐–๑๕ นาที ก็ใช้การได้แล้ว

เมื่อทำให้เย็นแล้ว จึงนำเข้าบรรจุใส่ถุงพลาสติกถุงละประมาณ ๑๕๐ กรัม ปิดผนึกปากถุงอย่าให้อากาศเข้า จากการทดลองพบแล้วว่า ถ้าผสมแป้งถั่วมะแฮะลงไป ๑๐% จะเก็บไว้ได้นานถึง ๔๕ วัน โดยจะยังคงมีความกรอบ ทั้งรสและกลิ่นดีเป็นที่ยอมรับของผู้รับประทานได้ดี

แต่ถ้าผสมแป้งถั่วมะแฮะมากกว่า ๑๐% ขึ้นไป คุกกี้นั้นจะยิ่งมีโปรตีนเพิ่มมากขึ้น แต่อาจจะเก็บไว้ได้น้อยวันกว่า คือถ้าผสมแป้งถั่วมะแฮะลง ๓๐%

จะเก็บไว้ได้นานเพียงประมาณ ๑๕ วันเท่านั้น ความกรอบและลักษณะของคุกกี้นี้จะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่นอาจจะมีจุดดำ ๆ ตามลักษณะของทั่วมะแฮะปรากฏมากขึ้นนิดหน่อย แต่จะมีคุณค่าทางอาหารสูงขึ้น ถ้ามีแป้งถั่วมะแฮะมาก เหมาะอย่างยิ่งที่จะใช้ทำขนมเสริมอาหารโปรตีน ใช้เลี้ยงเด็ก ๆ นักเรียน ให้ได้รับอาหารโปรตีนจากถั่วมะแฮะนี้เพิ่มขึ้นได้โดยไม่ยากเลย เป็นขนมหวานที่ทำได้ในราคาที่ประหยัดดีด้วย

ปัญหาเรื่องจุดดำ ๆ ของถั่วมะแฮะ ที่ปรากฏในคุกกี้มะแฮะอย่างว่านั้น ถ้าหากได้มีการปรับปรุงวิธีการทำแป้งถั่วมะแฮะ โดยแยกเอาส่วนเปลือกและจมูกถั่วที่เรียกว่า **"ฮิลั่ม"** (Hilum) นั้นน่ะเอาออกให้มีปนอยู่ในแป้งได้น้อยที่สุด ก็จะแก้ไขไม่ให้เกิดจุดดำ ๆ ดังกล่าวนั้นได้ดีขึ้น เราก็จะได้ขนมคุกกี้ที่มีโปรตีนสูงเป็นพิเศษเอาไว้ใช้รับประทานเสริมโปรตีนที่ขาดแคลนกันได้เป็นอย่างดีเชียวละ

การทำซ่าหริ่มถั่วมะแฮะ

นอกจากการใช้แป้งจากถั่วมะแฮะทำขนมคุ๊กกี้แล้ว ยังสามารถดัดแปลงเอามาทำขนม *"ซ่าหริ่ม"* ได้ดีอีกด้วย

ซ่าหริ่มเป็นอาหารหวานชนิดหนึ่ง จัดเป็นอาหารจำพวกแป้งหรือคาร์โบไฮเดรท ที่ทำมาจากแป้งถั่วเขียว (Mung-bean starch) ซึ่งประชาชนไทยใช้บริโภคและรู้จักกันแพร่หลายมาเป็นเวลานานแล้ว แป้งถั่วเขียวที่ใช้ทำซ่าหริ่มนั้นเป็นแป้งถั่วเขียวอบแห้ง มีลักษณะเป็นผงสีขาวนวล เรียกกันทั่ว ๆ ไปว่าแป้งซ่าหริ่ม ซึ่งมีขายอยู่ตามท้องตลาดทั่วไปและมีราคาแพงมากสักหน่อย เนื่องจากถั่วเขียวมีราคาแพงเพราะผลผลิตของเรายังต่ำอยู่ และมีการส่งออกมาก เพราะตลาดต่างประเทศมีความต้องการถั่วเขียวมากขึ้นทุก ๆ ปี

ดังนั้น ทางสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงได้ทำการศึกษาและวิจัยพบว่าถั่วมะแฮะ (Cajanus cajan) นี้สามารถใช้ทำแป้ง (starch) เพื่อใช้ทดแทนแป้งถั่วเขียวได้ในเรื่องของการนำมาทำเป็นแป้งซ่าหริ่ม โดยที่แป้งซ่าหริ่มที่ได้นั้นสามารถใช้ทำซ่าหริ่มได้โดยที่มีคุณภาพดีทั้งในเรื่องสี ลักษณะปรากฏ กลิ่นรส และเนื้อสัมผัส ดีเท่าเทียมกับแป้งถั่วเขียวชั้นดี

ปกติถั่วมะแฮะนั้นเป็นพืชตระกูลถั่วที่น่าสนใจชนิดหนึ่ง ดังที่กล่าวแล้วในตอนต้นว่า มันทนต่อความแห้งแล้ง ปลูกง่ายแม้ในดินที่ไม่ค่อยสมบูรณ์ จึงเหมาะที่จะใช้ปลูกในบริเวณแห้งแล้ง ดินเลว ซึ่งยังไม่ได้รับการปรับปรุงหรือใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ เช่นทางแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แต่ยังไม่นิยมแพร่หลายนัก เพราะคนไทยเรายังไม่รู้จักการใช้ประโยชน์จากถั่วชนิดนี้ดีเพียงพอ ทั้ง ๆ ที่มีปริมาณโปรตีนสูงถึง ๒๐% ซึ่งใกล้เคียงกับถั่วเขียว และคุณสมบัติอื่น ๆ ซึ่งใกล้เคียงกับถั่วเขียวมาก และให้ผลผลิตต่อไร่ตามที่

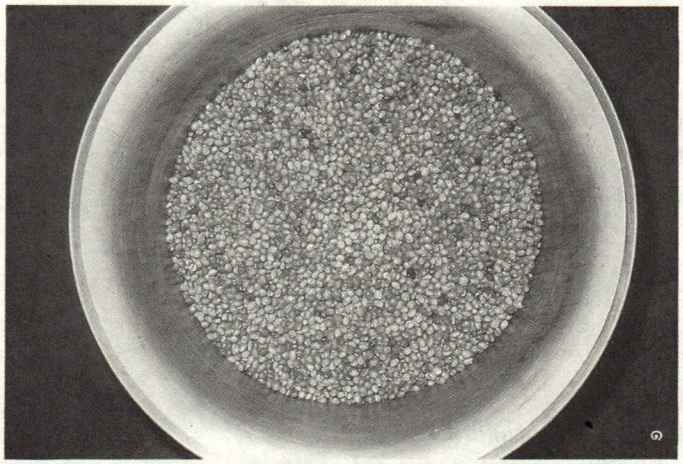
๑

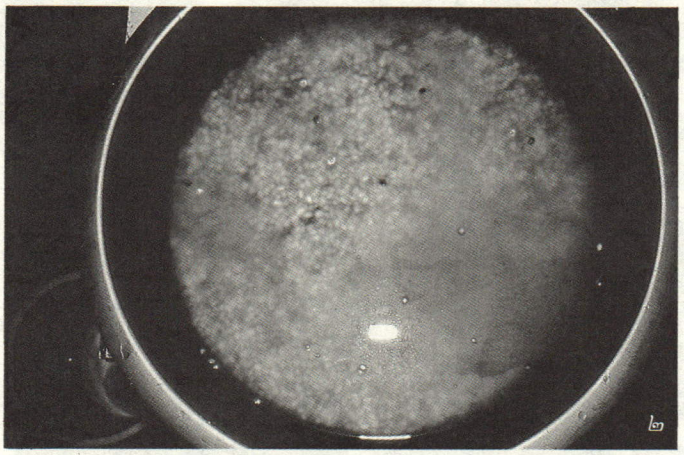
๒

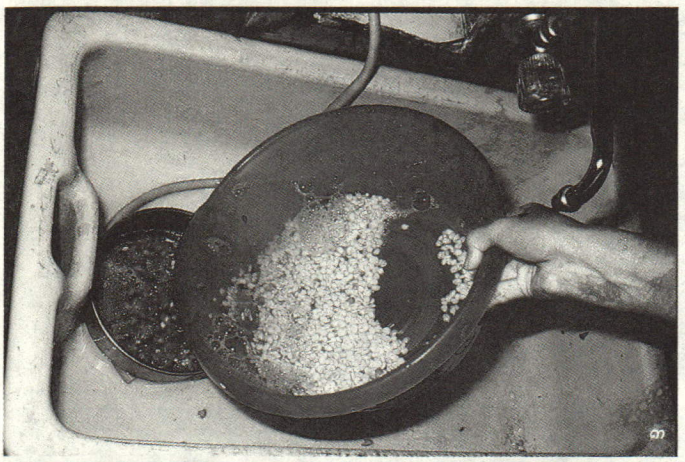
๓

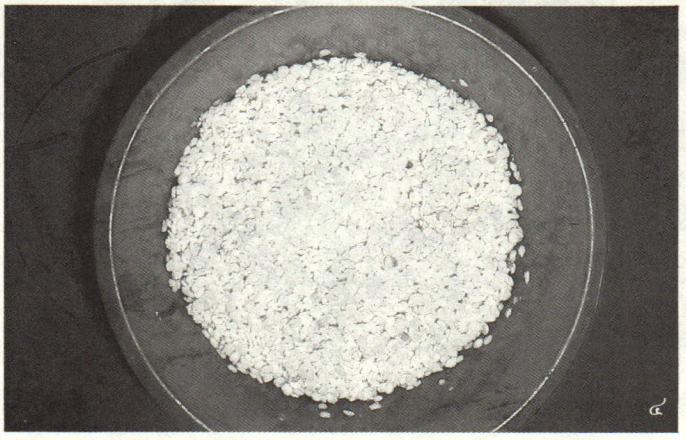
๔

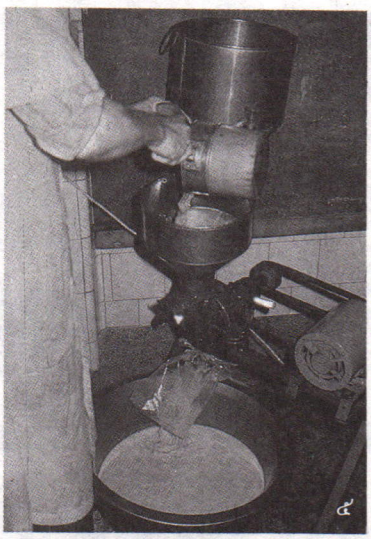

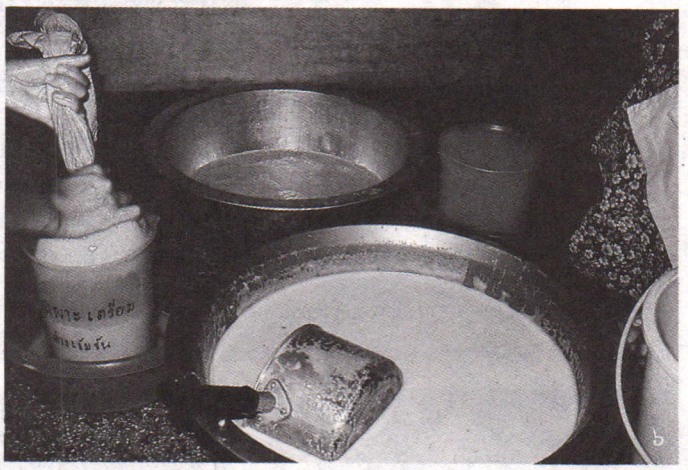

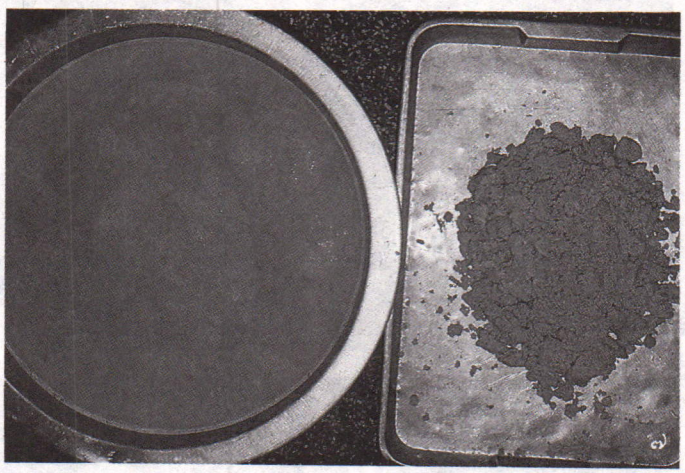

๑. รูปเมล็ดถั่วมะแฮะ
๒. แช่ถั่วมะแฮะ (กะเทาะเปลือกแล้ว) ในน้ำประมาณ ๓ ชั่วโมง
๓. แยกเอาเปลือกออกโดยวิธีรินน
๔. ถั่วมะแฮะที่แยกเอาเปลือกออกแล้ว
๕. ตีป่นด้วยน้ำ ในอัตราส่วน ถั่ว : น้ำ = ๑ : ๓ โดยน้ำหนัก
๖. กรองด้วยถุงผ้า กากที่กรองได้ก็นำไปเติมน้ำ ๔ - ๕ เท่า กรองเอาน้ำแป้งออกจากกาก ทำเช่นนี้ประมาณ ๓-๔ ครั้ง
๗. ส่วนที่เป็นของเหลว ทิ้งให้แป้งตกตะกอนเป็นเวลา ๓๐ นาที

ทดสอบมาได้สูงถึง ๗๒๕ กก./ไร่ ซึ่งผลผลิตของถั่วเขียวได้เพียงประมาณ ๙๓ กก./ไร่ เท่านั้นเอง

นอกจากนั้นถั่วมะแฮะยังมีอายุยืนกว่าถั่วเขียว เพราะว่าเป็นพวกพืชยืนต้น มีอายุข้ามปี ส่วนถั่วเขียวเป็นพืชล้มลุกมีอายุสั้นกว่า ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของถั่วมะแฮะ จึงคาดว่าในอนาคตถั่วมะแฮะจะขยับขึ้นมาเป็นพืชเศรษฐกิจของไทยซึ่งใช้ทดแทนถั่วเขียวได้ ในปัจจุบันนี้ฝ่ายวิจัยเกษตร ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้ทำการคัดเลือกพันธุ์ถั่วมะแฮะที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในประเทศไทยไว้หลายพันธุ์ และได้คัดเลือกไว้ ๕ พันธุ์ ซึ่งได้ทำการค้นคว้าและวิจัยแล้วพบว่า ถั่วมะแฮะทั้ง ๕ พันธุ์ คือ พันธุ์ ๒๐-๑ พันธุ์ ๒๐-๓ พันธุ์ ๒๐-๔ พันธุ์ ๒๐-๑๖ และพันธุ์ E-๓๒๗ สามารถใช้ทำซ่าหริ่มได้โดยที่มีคุณภาพดีเด่นใกล้เคียงกับซ่าหริ่มจากถั่วเขียวมากที่สุด

ขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำซ่าหริ่มจากถั่วมะแฮะด้วยวิธีง่าย ๆ แบบชาวบ้านก็พอทำได้ แบ่งเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

การทำแป้งซ่าหริ่ม ซึ่งมีวิธีการดังนี้คือ นำถั่วมะแฮะหนัก ๑ กก. มาแยกเอากรวดหินดินทรายออกโดยการฝัดด้วยกระด้ง นำมากะเทาะเปลือกออกเป็น ๒ ซีก โดยใช้เครื่องบดด้วยมือ ต่อจากนั้นจึงเอามาล้างน้ำให้สะอาด แล้วแช่น้ำให้ท่วม ตั้งทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้อง (๓๐ ซ.) ประมาณ ๓ ชั่วโมง ล้างน้ำและแยกเอาเปลือกถั่วออกโดยวิธีริน จนกระทั่งเปลือกถั่วมะแฮะออกหมดจนเหลือแต่เนื้อถั่ว แล้วจึงทำเนื้อถั่วให้สะเด็ดน้ำบนตะแกรง ต่อจากนั้นก็นำเนื้อถั่วไปตีป่นให้ละเอียดกับน้ำ โดยใช้ถั่ว : น้ำ เท่ากับ ๑ : ๓ โดยน้ำหนัก โดยใช้เครื่องตีป่นซึ่งพอหาได้ไม่ยาก

เอาเนื้อถั่วที่ตีป่นละเอียดแล้วไปกรองเอาส่วนน้ำ ซึ่งมีแป้งอยู่ออกจากกากถั่ว โดยใช้ผ้ากรอง นำแป้งที่กรองได้เก็บไว้ นำกากที่กรองได้ไปล้างน้ำ โดยการเติมน้ำ ๔-๕ เท่า กรองเอาน้ำแป้งออกจากกาก ทำอย่างนี้ประมาณ ๓-๔ ครั้ง นำน้ำแป้งที่กรองได้ทั้งหมดมารวมกัน แล้วกรองอีกครั้งหนึ่งด้วยผ้ากรอง ตั้งทิ้งไว้ ๓๐ นาทีในกะละมัง เพื่อตกตะกอนแป้ง แล้วรินเอาน้ำออกไป ทิ้งให้แป้งตกตะกอนอีก ๒-๓ ครั้ง จะได้แป้งที่ขาวสะอาด

ทีนี้ก็ทำความสะอาดผิวหน้าของแป้งด้วยการฉีดน้ำเบา ๆ แล้วนำไปตากแดดให้แห้ง หรือตากแห้งในตู้อบแบบถาดที่อุณหภูมิ ๕๐°-๖๐° ซ. เป็นเวลา ๓-๔ ชั่วโมง บดละเอียดโดยเครื่องบดด้วยมือ จะได้แป้งซ่าหริ่มจากถั่วมะแฮะประมาณ ๒๕๐-๒๖๐ กรัม หรือประมาณ ๒๕-๒๖% โดยน้ำหนักของถั่วมะแฮะทั้งเมล็ด และจะมีความชื้น ๑๐-๑๔%

การทำซ่าหริ่ม มีวิธีการทำดังต่อไปนี้คือ ชั่งแป้งถั่วมะแฮะ หนักประมาณ ๑๐๐ กรัม แล้วเทใส่ลงในหม้อสแตน-

๙

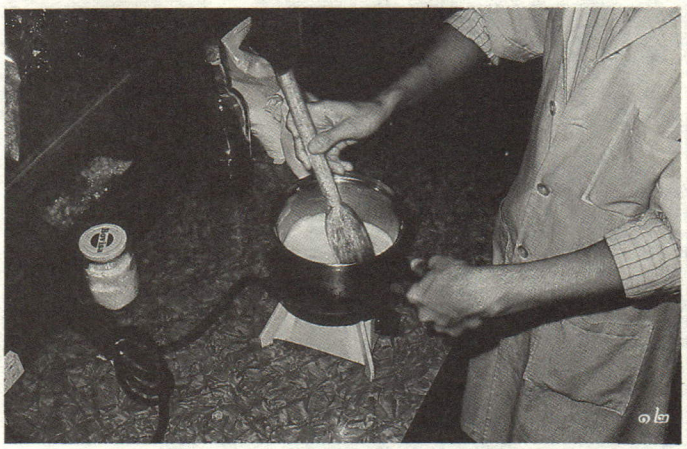
๑๒

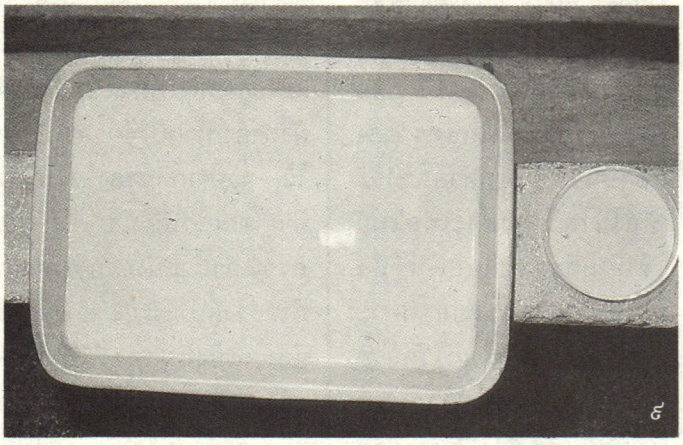
๙

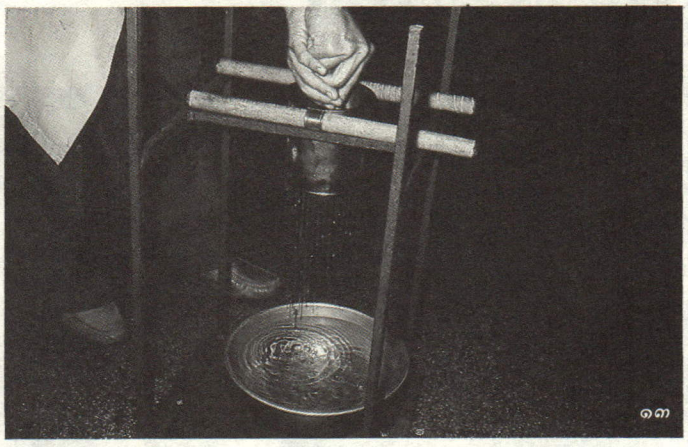
๑๓

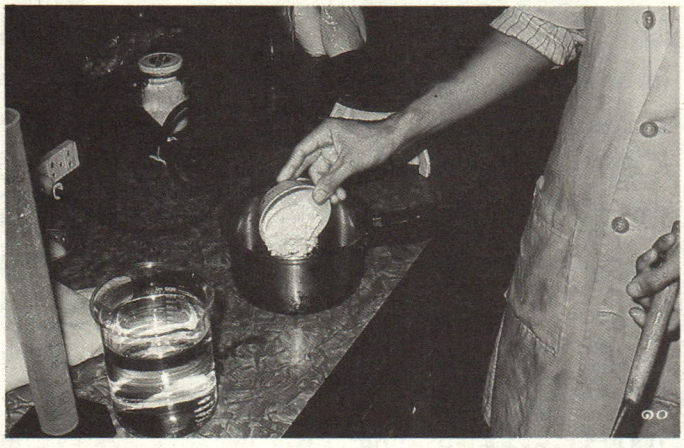
๑๐

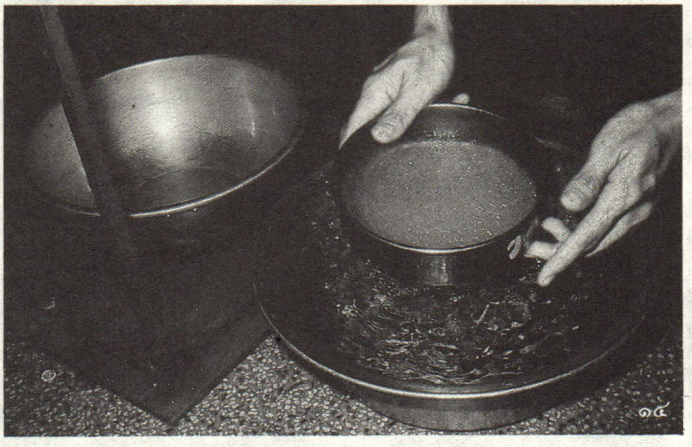
๑๔

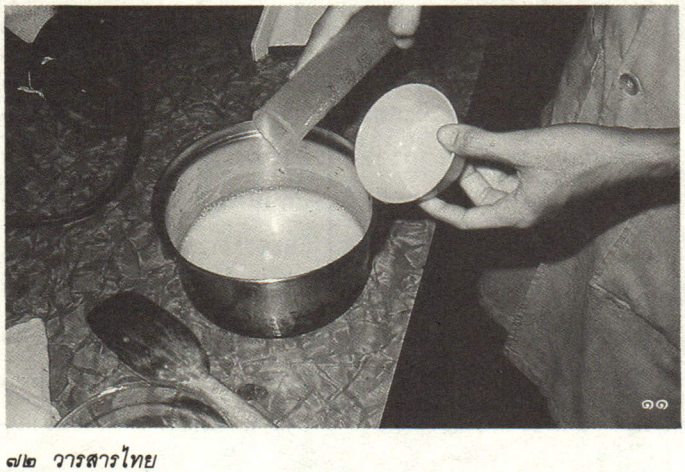
๑๑

๑๕

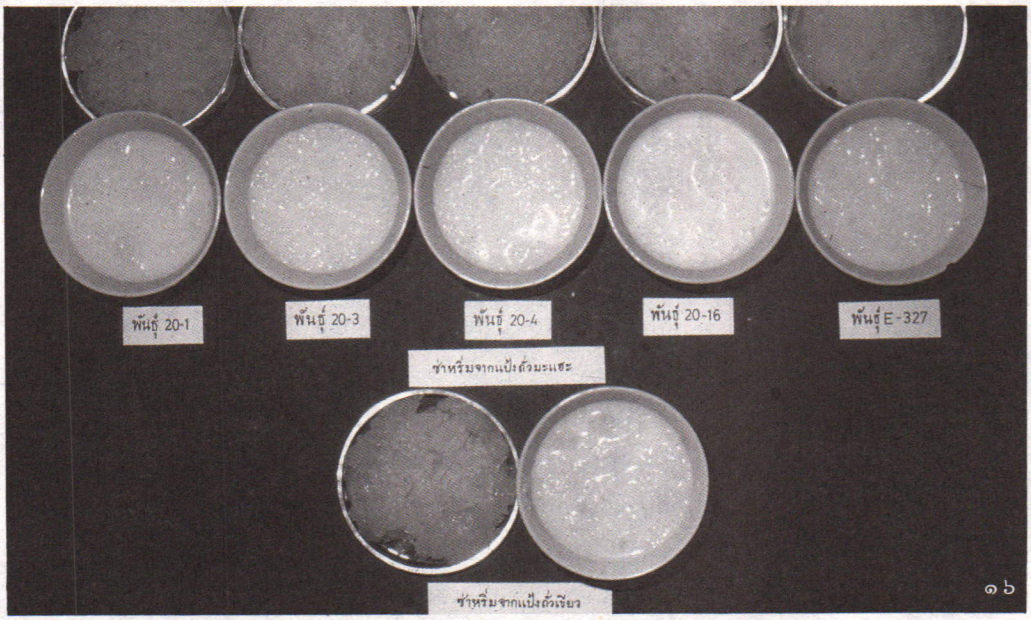

๘. ตกตะกอนแป้งจากส่วนที่เป็นของเหลว แล้วรินน้ำทิ้งไป ทิ้งให้แป้งตกตะกอน ๒-๓ ครั้ง จะได้แป้งที่ขาวสะอาด

๙. แป้งถั่วมะแฮะที่ได้นำมาตากแดดให้แห้ง ตีป่นให้ละเอียด จะได้แป้งซ่าหริ่ม

๑๐. นำแป้งถั่วมะแฮะ ๑๐๐ กรัม มาทำเป็นซ่าหริ่ม

๑๑. การทำซ่าหริ่มใช้แป้งถั่วมะแฮะ : น้ำ = ๑ : ๕ โดยน้ำหนัก

๑๒. คนแป้งให้กระจายให้ทั่วในน้ำ ตั้งบนเตาไฟ กวนด้วยไม้พาย ๕ นาที จนแป้งใส

๑๓. เอาแป้งที่กวนได้ลงในกระป๋องกดซ่าหริ่ม กดแป้งให้ผ่านรูกระป๋องลงในน้ำเย็น

๑๔. ตักเส้นซ่าหริ่มขึ้นมาจากน้ำ โดยใช้กระชอน

๑๕. เขย่าเส้นซ่าหริ่มในน้ำหลาย ๆ ครั้ง แล้วยกขึ้นทำให้สะเด็ดน้ำ

๑๖. ได้ซ่าหริ่มรับประทานกับน้ำเชื่อมกะทิ ซึ่งมีกลิ่นดอกไม้และเทียนอบ

เลส เติมน้ำลงไปประมาณ ๕๐๐ ซี.ซี. หรือ ๕๐๐ กรัม *(อัตราส่วน แป้ง : น้ำ เท่ากับ ๑ : ๕ โดยน้ำหนัก)* ในช่วงนี้จะใส่สีผสมอาหารหรือจะไม่ใส่ก็ได้ ทำการคนแป้งให้กระจายให้ทั่วในน้ำ แล้วจึงนำไปตั้งบนเตาไฟ คนด้วยพายไม้ โดยกวนติดต่อกันไปตลอดเวลา นานประมาณ ๕ นาที จนได้แป้งใส ๆ แล้วรีบเทแป้งที่กวนได้ลงในกระป๋องสำหรับกดซ่าหริ่ม ทำการกดแป้งให้ผ่านรูก้นกระป๋อง จะได้แป้งเป็นเส้นลงในน้ำเย็นซึ่งบรรจุอยู่ในกะละมัง

ต่อจากนี้ก็ตักเส้นซ่าหริ่มขึ้นมาจากน้ำ โดยใช้กระชอนเขย่าในน้ำหลาย ๆ ครั้ง แล้วยกขึ้นทำให้สะเด็ดน้ำ จบขั้นตอนนี้เราก็จะได้ซ่าหริ่มออกมาประมาณ ๗๐๐ กรัม ใช้รับประทานกับน้ำเชื่อมกะทิซึ่งอบด้วยกลิ่นดอกไม้และเทียนอบ ก็จะได้ซ่าหริ่มที่มีรสชาติและกลิ่นหอมที่ดีมาก และเส้นก็จะเหนียวพอ ๆ กันกับซ่าหริ่มที่ทำมาจากแป้งถั่วเขียวชั้นดีนั่นเชียวละ

นี่เป็นเพียงตัวอย่างที่ขอยกมาเล่าให้ฟัง ถึงประโยชน์ทางด้านโภชนาการของถั่วมะแฮะ ซึ่งสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ทดลองสำเร็จและเผยแพร่มาแล้ว ความจริงนั้นยังมีงานวิจัยอยู่อีกมากมายหลายอย่างที่ใช้ประโยชน์จากถั่วมะแฮะนี้ได้

ผมเห็นว่าต่อไปนี้ดินฟ้าอากาศมันชักจะแปรปรวน ทั้งแห้งแล้งและร้อนมากขึ้นผิดปกติบ่อย ๆ ทำให้ต้องวุ่นวายกันทุกปี ดังนั้น ถ้าหากได้ช่วยกันพิจารณาหาทางปลูกและใช้ประโยชน์จากต้นถั่วมะแฮะ พืชที่ทนแล้งได้ดีพอสมควรนี้ด้วยประการต่าง ๆ ให้มากขึ้นได้ ก็คงจะมีประโยชน์ได้ดีไม่น้อยเลย

ไบเบิลวิทยา ใน พุทธวิทยา

ศาสตราจารย์ เสฐียร พันธรังษี
ราชบัณฑิต

ความมุ่งหมาย

สาเหตุของบทความนี้มาจากเรื่องความตกลงของที่ประชุมองค์การศาสนาและสันติภาพของโลก (World Conference on Religion and Peace) ซึ่งขณะนี้มีสำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศสวิตเซอร์-แลนด์ องค์การนี้มีบทบาทมาแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่แล้ว ภายหลังสงคราม มีการประชุมระดับโลก ๔ ปีต่อครั้ง ระดับทวีป ๒ ปีต่อครั้ง เรียกประชุมใหญ่ครั้งแรกที่นครเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น ใน ค.ศ. ๑๙๗๐ แล้วประชุมในประเทศเบลเยี่ยม สหรัฐอเมริกา และที่ประเทศดีนยา ในแอฟริกาเมื่อปลาย พ.ศ. ๒๕๒๕ แล้วกำหนดไว้ให้มีประชุมกันต่อไปทั้งระดับโลกและระดับทวีป

ที่ประชุมตกลงทำงานหลัก ๔ อย่าง คือ

ก. ตั้งกลุ่มต่อต้านการสร้างอาวุธนิวเคลียร์ มีศูนย์ทำงานในเยอรมันนีตะวันตก

ข. ตั้งกลุ่มช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากการอพยพ มีศูนย์ทำงานในสหรัฐอเมริกา

ค. ตั้งกลุ่มศาสนาเปรียบ-เทียบ มีศูนย์ทำงานในประเทศศรีลังกา

ง. ตั้งกลุ่มสร้างความเข้าใจดีระหว่างศาสนิก ที่ประชุมโยนกลุ่มนี้มาให้ประเทศไทย แต่ยังเกี่ยงงอนกันอยู่กับประเทศเกาหลีใต้ *(ขณะพิมพ์บทความนี้ เกาหลีใต้รับแทนศรีลังกา)*

งานของกลุ่ม ค. และ ง. เป็นสาเหตุใหญ่ของบทความนี้

การศึกษาศาสนาเปรียบ-เทียบ

(กลุ่ม ค) เริ่มแต่ศึกษาประวัติ และหลักธรรมของศาสนานั้น ๆ เป็นต้น แต่หลักศึกษาพื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือ ผู้ศึกษาต้องมีใจกว้าง ไม่มองเห็นว่า *"ของตนดีกว่าของคนอื่น"* สิ่งใดจะดีเลวอย่างไรอยู่ที่ *"เนื้อ"* ของสิ่งนั้น การจะอวดไม้ยางด้วยการทาสีคลุมไว้เพื่อบอกคนดูว่าไม้เนื้อดี พอสีจางลงไม้ยางก็คงเป็นไม้ยาง ประการสุดท้าย นักศึกษาต้องมีใจกล้าเหมือนหมอผ่าตัด *"ชำแหละ"* ให้เห็นฐานของโรค ถ้าไม่กล้าโรคก็ไม่มีวันหาย

การสร้างความเข้าใจดีระหว่างศาสนิก

(กลุ่ม ง) งานข้อนี้ คล้ายกับงานตั้ง *"ชมรมปรัชญาเพื่อการประนีประนอม"* ของท่านราชบัณฑิตคนหนึ่ง ถ้างานนั้นเป็นสุจริต

"กลุ่มศาสนา และสันติ-ภาพของโลก" มองเห็นความแตกแยกของสังคมบางส่วน

ที่เกิดจากความคิด และการปฏิบัติเหลื่อมล้ำต่ำสูงระหว่างศาสนิกหลายเหล่าในปัจจุบัน อันกลายเป็นการทำลายความมั่นคงของสังคม ตัวอย่างเช่น ปัญหาศาสนาระหว่างมุสลิมกับฮินดูในชมพูทวีป ระหว่างคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์ในประเทศเลบานอน และในหมู่ชาวไอริช ฯลฯ

ศาสนิกเหล่านี้ ไม่กล้าชำแหละโรค และไม่แยแสต่อการประสานประโยชน์ ในฐานะเป็นมนุษย์ร่วมเกิดร่วมตายอยู่ด้วยกัน

ก่อนหน้าทำบทความนี้ และในขณะทำบทความนี้ มีศาสนิกในประเทศไทย ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มนับถือไบเบิลวิทยา กับกลุ่มพุทธวิทยา กำลังไม่แยแสต่อการประสานประโยชน์ระหว่างกัน เหตุน่าจะเป็นเพราะทั้งสองฝ่ายเป็นหมอขี้ขลาดไม่กล้าชำแหละให้เห็นพื้นฐานของโรค เข้าทำนองดังพระบาลีคาถา ของท่านพุทธโฆษาจารย์ว่า *"มหาโมหะตโม นันฺเท โลเก โลกันตหัสฺสินา"* สังคมมีโมหะห่อหุ้มสังคมมองโลกด้วยความมืด เมื่อต่างทำงานในความมืดก็ต้องเดินชนกัน

เรื่องและความหมายของวิทยา

ไบเบิลวิทยา (Biblology) คือ ศาสนศาสตร์ อันปรากฏในคัมภีร์ไบเบิล รวมทั้งไบเบิลเก่า และไบเบิลใหม่ ส่วนแรกกำหนดเป็นคัมภีร์ของศาสนายิว (Judaism) ส่วนหลักกำหนดเป็นของศาสนาคริสต์ (Christianity) เกิดที่แผ่นดินปาเลสไตน์ โดยประมาณในละแวกตะวันออกกลาง

คัมภีร์ไบเบิลเก่า มี ๓๙ เล่ม เกิดประมาณ ๑๒๐๐ ปีก่อน ค.ศ. *(หลักฐานบางแห่งอ้างว่ารวบรวมขึ้นเมื่อ ๔๐๐๔ ก่อน ค.ศ.)* หรือประมาณก่อนพุทธศักราช ๑๘๐๐ ปี ส่วนไบเบิลใหม่มี ๒๗ เล่ม เกิดภายหลัง พ.ศ. ประมาณ ๕๖๐ หรือ ๕๔๓ ปี ตามตัวเลขนี้แสดงว่าพุทธวิทยา *(พุทธศาสนา)* เกิดระหว่างสมัยไบเบิลเก่าและไบเบิลใหม่ นัยว่ามีผู้รจนาทั้งหมดกว่า ๕๐ คน (Alfred W. Martin, Seven Great Bibles *มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด ๑๙๓๐*)

คำสอนส่วนใหญ่ในคัมภีร์ไบเบิลทั้งเก่าใหม่ ส่วนใหญ่เป็น **เทวศาสตร์** (Theology) คือ เรื่องของเทวดา มนุษย์ที่มีโมหะห่อหุ้ม ไม่พยายามเข้าใจ หรือไม่เข้าใจ

พุทธวิทยา (Buddhology)

เป็นศาสโนวาทของพระพุทธสมนโคดม บุคคลในประวัติศาสตร์คำสอนของท่านเรียกว่าพุทธศาสนา ส่วนใหญ่เป็น **ธรรมศาสตร์** (Dhammology) และมีเทวศาสตร์ ผสมเป็นปาฏิหาริย์อยู่ด้วยก็มี ศาสนานี้เกิดที่ประเทศอินเดีย

ทั้งไบเบิลวิทยา และพุทธวิทยา เกิดในทวีปเอเชียด้วยกันทั้งสองสาย

บทความตอนนี้ แสดงเฉพาะศาสนาศาสตร์ในไบเบิลเก่า

เหตุที่มาของไบเบิล

คำว่า ไบเบิล เป็นภาษาอังกฤษ แปลกันไว้ว่าหนังสือ (Book) แต่กว่าจะมาเป็น Book หรือ bible ได้มีเรื่องเกี่ยวกับที่เกิดของไบเบิล ค่อนข้างจะวุ่นวายอยู่

เมื่อกว่า ๑๐ ปีมาแล้ว องค์การ พสล. ใช้ให้ไปประชุมร่วมองค์การศาสนาคริสต์ (WCC) ที่ประเทศเลบานอน เสร็จประชุมแล้ว เจ้าภาพพาไปเที่ยวถึงหมู่บ้านริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ๒๐ ไมล์ไปทางเหนือเมืองเบรุต เขาบอกว่าหมู่บ้านหรือเมืองนี้ ชื่อ Biblos (*หรือ* Byblos) เป็นเมืองเก่า ชื่อเก่าของคนเผ่าฟินีเชียนโบราณ เป็นศูนย์การบูชาเทพ Adonis หนุ่มพเนจร คนรักของเทพี Venus

ต่อมานักโบราณคดี ขุดแต่งเมืองชายทะเลแห่งนี้ พบ

เทวสถาน และแผ่นศิลาจารึกของเผ่าฟินีเชียนเป็นอันมาก สรุปว่าพบเค้าแห่งการแต่งคัมภีร์ไบเบิล ที่มาจากชื่อ หรือกลายมาเป็นชื่อเมือง Biblos แห่งนี้

ข้อเท็จจริงตรงนี้ผู้พาเที่ยวไม่ยืนยัน บอกแต่ว่าเป็นเพียงข้อสันนิษฐาน

กลับบ้านอ่านพจนานุกรมภูมิศาสตร์ (Webster's Geographical Dictionary) ดูคำ Byblos เห็นเขาเขียนคำเพิ่มเติมไว้อีก ๒ คำ ที่เรียกแทนกันได้ คือ Djebeil และ Jurbayl เป็นภาษาอะไร อ่านอย่างไร ค้นไม่พบ แต่พบประวัติสะกิดใจอันหนึ่งว่า แต่โบราณฝั่งทะเลตรงนี้ เป็นเมืองท่าเก่าส่งต้นปาปิรุส (Papyrus) ออกไปขายให้ไอยคุปต์ พวกกรีก *(พ่อค้า)* ได้รู้เรื่องราวจากฝั่งทะเลข้างนี้ จากแผ่นปาปิรุสที่ได้ซื้อหาไปจากเมืองท่าไบโบลส

ครั้นปาปิรุส ไปถึงอียิปต์ คนที่มีส่วนออกเสียงพูดเป็นไบโบลส แล้วกลายเป็นไบเบิลภายหลังได้หรือไม่

ลองเปิดไปดูคำ Labanon ต่อไป คราวนี้ได้ความพอใจขึ้นมามาก พจนานุกรมเล่มที่กล่าว เรียก Labanon ไว้อีกคำหนึ่งว่า Labanone เล่าเรื่องไว้ตรงกับเรื่องที่ปรากฏในคัมภีร์เก่า เล่ม Ezakiel บทที่ ๑๗ อนุบทที่ ๓ ประมาณก่อน ค.ศ. ๖๐๐ ปี ชาวยิวกลุ่มใหญ่ถูกภัยการเมืองกระจัดกระจายไปอาศัยอยู่ที่เชิงภูเขา Labanone คงจะนึกถึงชะตากรรมที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนมา มองเห็นแต่ต้นน้ำกับฟ้า และพระเจ้า *(ยโฮวา)* ที่ประทับอยู่ในดวงใจชาวยิวคนใดคนหนึ่ง ซึ่งน่าจะเป็นนักกวีด้วย จึงได้แรงใจแต่งเพลงสรรเสริญพระกรุณาคุณของพระเจ้าไว้ในคราวนี้ด้วย เรื่องนี้ปรากฏในคัมภีร์ Psalms ซึ่งแปลว่าเพลงสวดนั้นแล้ว

ธรรดานักหนังสือ ที่สามารถแต่งคำร้อยกรองได้ จะแต่งคำพรรณาร้อยแก้วไม่ได้นั้นเห็นจะไม่มี

ไบเบิลวิทยาเกิดที่ไหนและมาจากวิทยาส่วนใด

ปัญหาเรื่องที่เกิดหรือแหล่งรจนาคัมภีร์ไบเบิล ถ้าอาศัยเพียงคำ Biblos และ Labanone ที่กล่าวมาน่าจะยุติได้ยากเพราะหลักตามประวัติศาสตร์ของชาวเฮบรู ที่ปรากฏในคัมภีร์ Ezekiel *(เล่มที่ ๒๖ ของคัมภีร์เก่า)* บทที่ ๑๗ อนุบทที่ ๓ พร้อมกับหลักฐานจากพจนานุกรมภูมิศาสตร์ ของเว็บสเตอร์ที่กล่าวมามีความเพียงการรจนา Psalms เพลงสรรเสริญเกียรติของพระเจ้า *(คัมภีร์เก่าเล่มที่ ๒๕)* ซึ่งรจนาเมื่อก่อน ค.ศ. ประมาณ ๖๐๐ ปี *(เท่าที่ค้นได้)* เท่านั้น

แต่คัมภีร์เก่า ตั้งแต่เล่มแรก คือคัมภีร์ Genesis อันกล่าวถึงปฐมกาลการสร้างโลกและสร้างมนุษย์เกิดที่ไหน รจนาเมื่อไร มีเค้ามาจากวิทยาส่วนใด **ตรงนี้เป็นหัวใจของไบเบิลวิทยาที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิทยา**

การพิเคราะห์ความตรงนี้ ได้อาศัยคัมภีร์ไบเบิลฉบับ King James มีความพิมพ์ไว้ที่ใต้ชื่อคัมภีร์ว่า By His Majesty Special Command พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอ๊อกฟอร์ด ใน ค.ศ. ๑๙๐๓ อ้างคัมภีร์ Cenesis ตอนกล่าวเรื่องสร้างโลก และสร้างมนุษย์รจนาเมื่อประมาณก่อน ค.ศ. ๔,๐๐๐ ปี สมัยใกล้เคียงกับการตั้งหลักแหล่งในตะวันออกใกล้ Near East ของพวกสุเมเรียน (Sumerian) เผ่าโบราณเผ่าหนึ่งในกลุ่มเซมิติค (Semitics)

ตรงนี้ขออาศัยภูมิศาสตร์อีกนิดหนึ่ง แผ่นดินที่เรียก Near East *(ตามพจนานุกรมภูมิศาสตร์ของเว็บสเตอร์)* และหรือ Mesopotemia ขีดเส้นตั้งแต่ส่วนเอเชียของประเทศตุรกี ปาเลสไตน์ ทรานสจอร์แดน แผ่นดินส่วนอื่นบน

แหลมอาหรับ และแผ่นดินที่แม่น้ำไตกริส (Tigris) กับยูเฟรเตส ไหลผ่านทั้งหมด *(แผ่นดินละแวกนี้ในปัจจุบันเรียกตะวันออกกลาง)*

เมื่อ ๔๐๐๐ ปี ก่อน ค.ศ. นักโบราณคดีฝรั่งเศสขุดค้นแผ่นดินละแวกนี้ **ได้พบรูปรอยศาสนา** และอารยธรรมดั้งเดิมของเผ่าเซมิติกหลายเผ่า อาทิ สุเมเรียน, บาบิโลเนียน, อัสสิเรียน, ฟินิเชียน, และเฮบรู *(ยิว)* ยืนยันไว้ว่า มูลเดิมของศาสนาเป็นอันเดียวกัน **มูลเดิมที่สำคัญที่สุด ตรงตามจุดของบทความนี้** คือ เรื่องการสร้างจักรวาล สร้างโลก อันสำเร็จเกือบทั้งหมด (Mesopotamia Religions ของ Vergillius Ferm - 1956. The First civilization *ของ* Glyn Daniel - 1968 *และ "ศาสนาโบราณ" ของผู้เขียน พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ ฯลฯ)*

พิจารณาตามหลักฐานทางศาสนาและโบราณคดี ชนเผ่าเซมิติคทั้งหลายทั้งปวงนี้มีรากฐานความเชื่อถือ *(ศาสนา)* เป็นอย่างเดียวกัน นักปราชญ์เซมิติคศึกษาศาสตร์ รอบรู้ความจริงของธรรมชาติ แล้วนำธรรมะและความจริงเท่านั้นสอนไว้ในเทวศาสตร์ จะมีผิดกันก็เพียงวิธีรจนาคัมภีร์พิธีกรรมและทางแห่งการปฏิบัติ ซึ่งต้องขึ้นอยู่และเป็นไปตามสิ่งแวดล้อมของตน แต่ละเผ่าแต่ละที่อยู่อาศัย ส่วนจุดหมายปลายทางเดินต่างตรงไปสู่**ธรรมศาสตร์**ด้วยกันทั้งหมด

ดังนั้นปัญหาข้างต้น ที่ตั้งไว้ว่าไบเบิลวิทยาเกิดที่ไหนและมาจากวิทยาส่วนใด จึงตอบได้ตรงนี้ว่า เกิดในแผ่นดินละแวกตะวันออกใกล้ และได้วิทยารจนาเป็นคัมภีร์ขึ้นได้จากสติปัญญาทางศาสนาของเผ่าเซมิติคโบราณที่อาศัยอยู่ในละแวกใกล้เคียงกัน

การณ์เป็นอย่างไรก็ตาม เผ่าเซมิติคโบราณที่กล่าวมาทั้งหมดสูญสิ้นไม่มีสืบต่อ พบแต่ซากจารึกไว้ด้วยอักษรรูปลิ่ม บนแผ่นดินและแผ่นปาปิรุส ศาสนาของเผ่าเซมิติคเหล่านี้กลายเป็น Dead Religion ซึ่งนักโบราณคดีเรียนรู้ได้จากซากสิ่งปรักหักพัง ที่ขุดค้นได้เท่านั้น

เว้นเสียแต่เผ่าเฮบรูเผ่าเดียว ที่สามารถต่อสู้ธรรมชาติ สามารถดำรงตน และต่อสู้กับคน สามารถดำรงชาติ และศาสนาของคนไว้ได้เป็น Living Religion ขึ้นอยู่ในบัญชีของเอกสารทางวิชาการศาสนาและวัฒนธรรมขององค์การสหประชาชาติในปัจจุบัน

คัมภีร์ไบเบิล หรือไบเบิลวิทยา ที่ยังเป็น Living Religion ของเผ่าเฮบรู รวมศาสนาของเซมิติคเผ่าอื่น ที่เป็น Dead Religion เป็นเทวศาสตร์ (Theology) นักปราชญ์ท่านรจนาเป็นรูปบุคลาธิษฐาน (personification) เป็นเรื่องของเทวดา เกินวิสัยสามัญชนจะตามเข้าใจได้ ถ้าเรายังสมัครใจปล่อยปละละเลยไว้ น่าจะกลายเป็นความมืด ศาสนศาสตร์จักกลายเป็นไสยศาสตร์ สร้างความเข้าใจผิดให้เกิดระหว่างผู้หวังใช้ศาสนาเป็นทางไปสู่สันติภาพขึ้นอย่างน่าเสียดาย ถ้ายังยืนไม่ชำแหละความจริงว่า พระเจ้าผู้สร้างโลกนั้นคือใครและอะไร

ขอให้เรามาร่วมมือกันยอมเจ็บปวดอวัยวะเพื่อรักษาชีวิตยอมชำแหละความจริงลงไป สร้างความเข้าใจไมตรีต่อกัน ด้วยศาสนาอันเป็นฐานของหัวใจ ตามหัวข้อใหญ่ ๆ ที่พอจะเลือกเสนอชำแหละได้ในครั้งนี้

ก. พระเจ้า

พระเจ้าเรียกพระนามทั่วไปว่า God เรียกพระนามในคัมภีร์ไบเบิลว่า

เรื่องพระเจ้า Yasweh, Yehowah และ Yahowa อ่านความตามคัมภีร์ คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าน่าจะเป็นมหาเทพองค์หนึ่งอยู่บนสวรรค์ หน้าตา

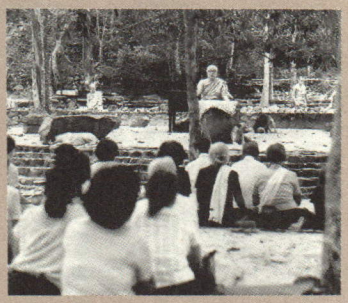

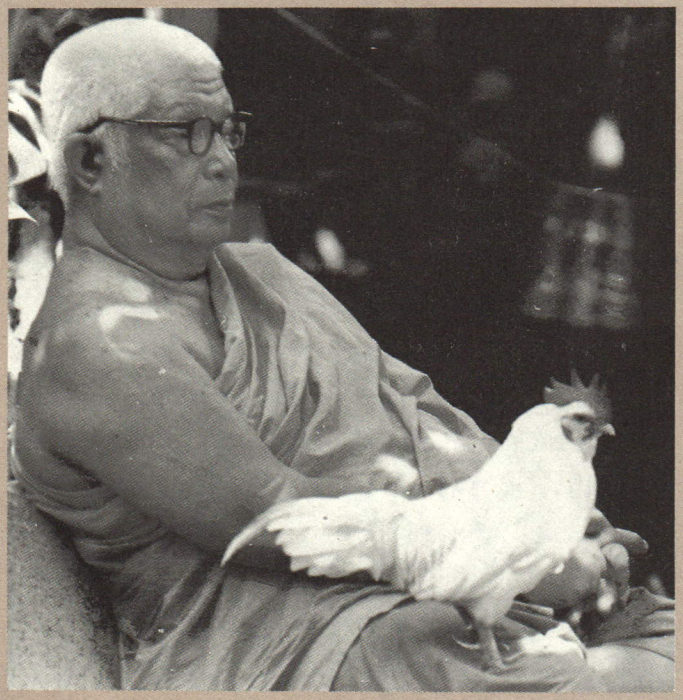

ท่านพุทธทาสภิกขุ แห่งสำนักโมกข-พลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อย่างไรสุดแต่จะคิดเอา ทรงมเหสักข์ มีฤทธิ์เหาะเหินเดินอากาศได้ เป่ามนต์ดลคาถาให้ใครเป็นอะไรก็ได้ เกิดมาจากไหนไม่มีใครรู้ จะตายเมื่อไรก็ไม่มีใครทราบ ตกลงเป็นสมัยภู เกิดเอง เป็นเอง ทรงอำนาจสูงสุด (Omnipotant) ทรงรอบรู้ทุกอย่าง (Omniscient) และทรงประทับอยู่ทุกสถาน (Omnipresent)

เหล่านี้เป็นเทวศาสตร์ เพราะพิสูจน์ไม่ได้ ซึ่งในที่สุดอาจกลายเป็นไสยศาสตร์ไปได้ด้วย

หนังสือชื่อ Handbooks on the History of Religion เล่ม ๕ ตอน กล่าวถึง The Religion of the Hebrews ผู้เขียนชื่อ Harris Jarris Jastrow Ph.D. และ John Pumelt Peter Ph.D. อาจารย์แผนกศาสนาเซมิติค มหาวิทยาลัยเพลซิลเวเนีย เขียนว่า คำ Yahwah *(ภาษาเฮบรู)* มีความหมายในภาษาอังกฤษว่า to be หรือ to become แปลว่า สภาวะ **"ธรรมชาติที่เป็นไปเอง"** ตามพลังแห่งธาตุที่มีอยู่คู่โลก *(ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ วิญญาณ)*

ท่านพุทธทาสภิกขุ นักปราชญ์ทางศาสนศาสตร์ แห่งสำนักโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ท่านแสดงเรื่องพระเจ้าตามนัยธรรมศาสตร์ *(พุทธวิทยา)* ไว้ ๒ นัย คือ คำ ยะโฮวา

พระนามโดยเฉพาะในคัมภีร์นั้น ได้แก่ ธรรม ธรรมดา หรือธรรมชาติ ที่มีอยู่คู่โลก อีกนัยหนึ่ง คำ God ที่เป็นสามัญนามนั้นน่าจะเป็น กฎของธรรมดาหรือของธรรมชาติในภาษาบาลีนั่นเอง

คำอธิบายนี้ตรงกับคำ to be และ to become ของฝรั่งทั้งสองนัย นักปราชญ์ฝรั่งอีกคนหนึ่งชื่อ James Freeman Clarke เขียนไว้ในหนังสือ The Ten Great Religions, Essay in Comparative Theology พิมพ์ครั้งแรกที่เมืองบอสตัน เมื่อ ค.ศ. ๑๘๗๒ อ้างว่า คำ Yahwah หรือ Yahowah เลื่อนมาจากคำ Yahweh เป็นภาษาของเผ่ามิเดียน คือแผ่นดินที่โมเสสหนีอียิปต์ไปหลบภัยอยู่มีความหมายตรงกับภาษาอียิปต์โบราณว่า Nuk-pu-Nuk แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า I am the I am *(ข้าพเจ้าคือข้าพเจ้า หรือ ตัวเองคือตัวเอง)* ในที่นี้น่าจะได้แก่ **อัตตา** และถ้ากำหนดว่า คือ **อัตตา** ตรงนี้เราก็เคราะห์ดี ที่ได้พระอธิบายเชิงธรรมศาสตร์อันหนึ่ง ของเจ้าประคุณ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ พระราชอุปัชฌาจารย์ ที่ทรงไว้ว่า

"ศัพท์ว่า **อัตตา** *ที่แปลว่าตัว หรือ ตนนี้ เมื่อพิจารณาดูตามทางพระพุทธศาสนา (พุทธวิทยา) น่าจะได้แก่ ภวะ หรือ* **ภพ** *คือ* **ความเป็น** *หรือ* **ผู้เป็น** *ซึ่งสืบเนื่องมาจากอุปาทาน (ความยึดมั่น ถือมั่น) ตามนัยแห่งปฏิจจสมุปบาท ฯลฯ)"*

"อีกปริยายหนึ่ง **อัตตา** *โดย สมมติมรรค หรือ โดยสามัญญโวหาร...ท่านใช้คำว่า* **สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา** *ถ้าไม่ใช่ก็เข้าใจกันไม่ได้ (เป็นไสยศาสตร์ไป) ดังพระบาลีว่า ยถาหิ องฺคสมฺภารา โหติ สทฺโท รโถ อิติ, เอวํ สนฺเตสุ ขนฺเธสุ โหติ สตฺโตติ สมฺมติ แปลว่า เพราะประกอบส่วนของรถต่าง ๆ*

เข้า เสียงว่ารถมีฉันใด เมื่อขันธ์ทั้งหลายมีอยู่สมมติว่าสัตว์ก็มีฉันนั้น"

อัตตา คือ ความเป็น หรือผู้เป็นของประคุณสมเด็จฯ กับ I am the I am ของนักปราชญ์ฝรั่ง ตรงกันตรงนี้ไม่ต้องสงสัย

ข. เรื่องสร้างโลก

เทวศาสตร์ในคัมภีร์ไบเบิล แสดงเรื่องพระเจ้าทรงนฤมิตรฟากฟ้า แผ่นดิน ทรงแยกพื้นน้ำกับดินให้ออกห่าง ทรงสร้างแสงสว่าง ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ พรรณพืช พรรณสัตว์นานาชนิด ฯลฯ ครบถ้วนภายใน ๖ วัน *(เริ่มสร้างตั้งแต่วันอาทิตย์จนถึงวันศุกร์ ทรงหยุดวันเสาร์ ๑ วัน)*

เรื่องสร้างโลก ดูไม่มีอะไรแปลก หากเรายอมรับเรื่องพระเจ้าตามทางธรรมศาสตร์ *(พุทธวิทยา)* ไว้แล้วว่า พระองค์ *(พระเจ้า)* คือ สภาวะธรรม หรือ ธรรมชาติประจำโลกพิภพหรือโลกอันเป็นที่อยู่อาศัยของเรานี้ จึงเป็นไปตามภาวะของมันเอง

ทางธรรมศาสตร์ *(พุทธวิทยา)* ท่านจำแนกโลกไว้ ๓ คือ อากาศโลก สังขารโลก และสัตว์โลก ในที่นี้ขอแสดงเพียงโลกเดียว คือ อากาศโลก ได้แก่ ภิภพ ที่มนุษย์อาศัยอยู่ ซึ่งพระเจ้า *(สภาวะธรรม)* ทรงสร้างให้ตามรูปเทวศาสตร์ในคัมภีร์ไบเบิล

พระพุทธศาสนา ปฏิเสธเรื่องการสร้างโลกของผู้หนึ่งผู้ใด แต่แสดงปัจจัยหลักหรือธรรมชาติ พื้นฐานอันเป็นเครื่องประกอบและปรุงแต่งให้เป็นโลก มี ๔ อย่าง *(ธาตุ ๔)* ได้แก่ ส่วนที่มีลักษณะเข้มแข็ง เรียกธาตุดิน - ปฐวีธาตุ, ส่วนที่มีลักษณะเหลว ไหลซึมซาบและเป็นไอไปได้ เรียกธาตุน้ำ อาโปธาตุ ส่วนที่มีลักษณะอุ่นร้อน เรียก ธาตุไฟ เตโช-ธาตุ, ส่วนที่มีลักษณะพัดขึ้นลงไปมา เรียก ธาตุลม-วาโยธาตุ ปัจจัยหลัก ๔ อย่างนี้อาศัยกันและกัน และประมวลเข้าหากันโดยสมส่วน *(สมโยค)* ก่อให้เกิดดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ พื้นดิน ฟากฟ้า มหาสมุทร และสรรพสิ่งนานาพรรณ ฯลฯ ขึ้นได้

อธิบายนี้คือ แก่นในของเรื่องสร้างโลก เมื่อปอกเปลือกนอกออกแล้วหาใช่เทพยดาองค์ใดเสด็จมาทรงสร้างโลกตามคติเทวศาสตร์นั้น ๆ ไม่

ค. เรื่องสร้างมนุษย์

คัมภีร์เยเนซิส (Genesis) บทที่ ๑ อนุบทที่ ๒๖, ๒๗ และบทที่ ๒ อนุบทที่ ๗ ๑๓, ๒๑, และ ๒๒ แสดงเรื่องพระเจ้าทรงดำริสร้างมนุษย์ ชาย-หญิงคู่แรก ขึ้นมาให้เป็นผู้ครอบครองแผ่นดิน สรรพสิ่งและสรรพสัตว์ทั้งปวงบนแผ่นดิน **ตามแบบฉายาของพระองค์** (So God Created man in His own image etc.)

ครั้งแรกทรงนำเอา **ผงคลีดิน** ขึ้นมาทรงสร้างมนุษย์เพศชายขึ้นมาก่อน ระบายลมแห่งชีวิตเข้าทางจมูก ให้มีลมหายใจเข้าออก มนุษย์จึงเกิด **จิตวิญญาณ** มีชีวิตอยู่ (The Lord God formed man of the dust of the ground and breathed into his nostril the breath of life and man become a living soul) ประทานชื่อให้ว่า อาดาม (Adam)

ครั้นสร้างมนุษย์ผู้ชายแล้ว พระเจ้าทรงดำริว่า *"ซึ่งมนุษย์ผู้นั้น จะอยู่คนเดียวก็ไม่เหมาะ เราจะสร้างขึ้นอีกคนหนึ่งให้เป็นคู่เคียงเหมาะกับเขา"* (It is not good that the man should be alone, I will make him and help meet for him)

ทรงดำริฉะนี้แล้ว *"จึงทรงบันดาลให้ชายนั้นหลับสนิท เมื่อ (ชายนั้น) หลับสนิท พระองค์ทรงชักซี่โครงกระดูกอันหนึ่งของเขาออกมา แล้วทำให้เนื้อติดกันเข้าแทนกระดูกอย่างเดิม ส่วนกระดูกซี่โครง ซึ่งได้ทรงชักออกจากชายนั้น พระองค์ได้ทรงสร้างขึ้นเป็นหญิง ฯลฯ"* (The Lord God Caused a

deep sleep to fall upon Adam and he slept and He took one of his ribs, and closed up the fresh instead there of)

ตรงนี้มีเรื่องแปลก พระเจ้าซึ่งเป็นพ่อ ไม่ทรงโปรดตั้งชื่อให้ลูกสาว กับมอบให้มนุษย์เจ้าของซี่โครงตั้งชื่อเอาเอง ฝ่ายอาดามคงจะเห็นว่า ไหน ๆ เสียซี่โครงไปแล้วเท่ากับมอบชีวิตให้แล้ว จึงตั้งชื่อให้ว่า เอวา, ฮากา, อีวา, หรืออีฟ ชื่อใดชื่อหนึ่ง เรียกไว้ต่าง ๆ กัน แล้วจึงทรงมอบหญิงให้แก่ชายเท่ากับทรงพระกรุณาจับมาผูกข้อมือ แต่งงานให้ทั้งสองเป็นสามีภรรยากัน เกิดผลิตภัณฑ์มีลูก มีหลาน เหลน โหลน เต็มโลกอยู่ในเวลานี้ ทุกอัตตา *(ทุกคน)* เป็นลูกหลานพระเจ้า *(ธรรมชาติ)* มาด้วยกันทั้งหมด

เรื่องพระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ชายหญิงตรงนี้ มีส่วนที่ควรปอกเปลือกออกมาให้เห็นความจริงที่หลบอยู่หลายตอน

ง. เรื่องทรงสร้างตามแบบฉายาของพระองค์

เรื่องนี้ภาษาอังกฤษในคัมภีร์เขียนว่า (created man in His own Image) แปลว่าสร้างมนุษย์ตามแบบฉายาของพระองค์นั้น มีความหมายตรงไหน

ฉายา แปลว่า เงา, รูป แทน, หรือลักษณะแทนตัว **ตัว** ในที่นี้ คือ **พระเจ้า** หรือ **ตัวธรรมชาติ** ฉายา ก็คือรูป *(แทน) ธรรมชาติ หรือ* **รูปตามธรรมชาติ** การปอกเปลือกชิ้นนี้ จึงมาลงตัวเป็นธรรมศาสตร์ในทางพุทธวิทยา ว่ามนุษย์เป็นรูปขึ้นมาตามกำลังของกรรม *(กมฺมํ สตฺเต วิภชฺชติ - กรรมจำแนกสัตว์)* ธรรมชาติปรุงแต่งสัตว์ให้เป็นไปตามกำลังของกรรม (ตามรูปธรรม)

เรื่องฉายาของพระองค์มีอยู่ตรงนี้เอง

ต่อมาถึงเรื่อง **ทรงสร้างด้วยผงดิน** ตรงนี้คัมภีร์เยเนซิส บทที่ ๒ อนุบทที่ ๑๙ กล่าวย้ำว่า ไม่เพียงแต่สร้างมนุษย์ด้วยผงคลีดิน พระเจ้ายังทรงสร้างสัตว์บางชนิดได้ด้วยผงคลีดินด้วย

ปัญหามีว่า เหตุใด พระเจ้าจึงทรงใช้ผงคลีดินมาปั้นเป็นคน ใช้วัตถุอย่างอื่นได้หรือไม่ ถ้าปอกเปลือกให้พบเนื้อในก็จะตอบได้ทันทีว่า เพราะ **มนุษย์เกิดจากดินและตายทับถมแผ่นดิน**

มีคำกลอนเรื่อง *"หลุมในป่าช้า"* ของสำนักคริสตังบ้านญวน สามเสน ได้มาจากวันไปร่วมฝังศพมารดาของอาจารย์กีรติ บุญเจือ เมื่อไม่นานมานี้ มีความรับสัจธรรมอันนี้ไว้ว่า

"เจ้าเกิดจากดิน เมื่อสิ้นชีวี ร่างกายเจ้านี้ จักคืนเป็นดิน"

คำกลอนนี้ ตรงกับความในบทที่ ๓ คัมภีร์เยเนซิส อนุบทที่ ๑๙ พระเจ้ารับสั่งแก่อาดามว่า *"เจ้าจะต้องหากินด้วยเหงื่อไหลโทรมหน้า จนกว่าเจ้าจะกลับมาเป็นดิน เพราะเจ้าบังเกิดมาแต่ดิน"*

ในพุทธวิทยา ท่านแสดงไว้ในธาตุวิภังคสูตรว่า คนเกิดมาในโลก ประกอบด้วย ธาตุ ๖ ดังคำพระบาลีว่า ฉ ธาตุโย อยํ ปุริโส บุรุษ คือคนนี้ มีธาตุ ๖ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม อากาศธาตุ และวิญญาณธาตุ *(ธาตุรู้)* ประกอบด้วย

ธาตุแปลว่า ผู้ทรง เช่น ปฐวีธาตุ ผู้ทรงความเป็นดินไว้ ธาตุส่วนอื่นก็ทรงความเป็นตัวของมันอยู่ทั้งหมด ธาตุทั้ง ๖ อันประกอบขึ้นเป็นร่างกายและจิตใจเหล่านี้ เวลาตนสิ้นชีวิต หมดลมหายใจ ธาตุทั้ง ๕ ตั้งแต่ธาตุน้ำเป็นต้นมา จะเหือดแห้งดับสูญ ไม่ทรงตัวอยู่มีธาตุดินเท่านั้นที่ยังทรงตัวเหลืออยู่ให้เห็น

(ต่อฉบับหน้า)

ของฝากจากต่างแดน

สถิตย์ เล็งไธสง

ผมไปเมืองนอกหลายคราว เห็นอะไรดี ๆ ก็อยากจะเล่าให้ท่านผู้อ่านฟัง เพื่อจะได้นำมาช่วยกันคิดปรับปรุงบ้านเมืองของเราให้เจริญอย่างเขาบ้าง

เมื่อเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา ผมไปศรีลังกาแล้วเลยไปเยอรมัน

ที่ศรีลังกามีสิ่งประทับใจผมอยู่ ๒ อย่าง คือ ความเรียบร้อยนุ่มนวลของประชาชนชาวศรีลังกา กับความรักสัตว์ป่าของเขา ประชาชนที่นั่นไม่เบียดเบียนสัตว์ป่า ผมเห็นนกกระยางเดินเป็นเพื่อนคนไถนา ทั้งนี้ก็เพราะเขาไม่ฆ่ามัน เช้าวันหนึ่งผมออกไปเดินที่ชายหาดข้างโรงแรมที่ผมพัก เห็นงูทะเลตัวหนึ่งซึ่งถูกน้ำซัดขึ้นชายหาด เขาว่าพิษมันร้ายมาก ชาวศรีลังกาพากันมามุงดู ผมนึกว่าเขาจะฆ่ามัน เขากลับเอาถุงพลาสติกมาใส่มันแล้วโยนกลับลงทะเล ถ้าพี่น้องคนไทยมีความเมตตาสัตว์เยี่ยงชาวศรีลังกา นอกจากเราจะเป็นคนมีเมตตาน่ารักแล้วยังจะมีสัตว์ต่าง ๆ ไว้ประดับโลกมากมาย มันจะช่วยเรากินแมลงต่าง ๆ ที่มากัดกินพืชผักของเรา

อีกสิ่งหนึ่งที่ผมชอบได้แก่ **ซาโวดายา** เป็นหน่วยงานเอกชน ซึ่งทำหน้าที่ปลุกชาวศรีลังกาให้ตื่นตัวในการพัฒนาประเทศ หน่วยงานนี้จะสอนชาวบ้านให้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การทำมาหากินการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกวิธี เศรษฐกิจใน

ครอบครัว การประหยัด โดยเฉพาะเขารณรงค์เด็ก ๆ ให้ฝากเงินไว้กับเขา แล้วเขาก็เอาไปลงทุน เอากำไรมาแบ่งให้ ตลอดจนด้านคุณธรรมและอื่น ๆ ผู้ริเริ่มโครงการนี้เป็นเพียงลูกชาวนาคนหนึ่ง ปัจจุบันท่านเป็นผู้อำนวยการศูนย์ เป็นคนง่าย ๆ ฉลาด เป็นกันเอง ท่านเคยมาทำกรรมฐานกับพระวัดป่าในเมืองไทย ชาวศรีลังกาศรัทธาในตัวท่านมาก ให้ความร่วมมือและยกย่องเยี่ยงรัฐบุรุษ ท่านผู้นั้นชื่อ *ดร.อริยรัตเน*

หลังจากเสร็จประชุมที่ศรีลังกาแล้ว ผมเดินทางไปเยอรมัน เพื่อเยี่ยมลูกสาวและหลาน ๆ ที่นั่น พอเครื่องบินเข้าเขตยุโรปก็จะเห็นป่าไม้เล็กบ้างใหญ่บ้าง ขึ้นอยู่ปะปนกับท้องนาอันกว้างใหญ่ สุดลูกตา ชาวยุโรปนี้เขาพัฒนาเต็มที่แล้ว ป่าไม้เขามากกว่าที่เขาต้องการ

เช้า ๆ ผมจะออกไปเดินเที่ยวท้องนาแล้วแวะไปนั่งทำกรรมฐานบนห้างที่ผู้รักษาป่าเขาปลูกไว้ คอยดูสัตว์ป่าเวลากลางคืน สิ่งที่เขาระวังมากก็คือไฟป่า ซึ่งเขาถือว่าเป็นภัยต่อทรัพยากรป่าไม้เช่นเดียวกับไฟไหม้บ้าน

เขารักต้นไม้มาก ถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่เขาต้องหวงแหนดุจชีวิต ซึ่งเราควรเอาอย่าง

ความจริงคนไทยโบราณสมัยต้นรัตนโกสินทร์โน่น ก็รักป่ารักต้นไม้ดี ในหลวงจะเสด็จไปฟังธรรมที่วัด รับสั่งให้สมภารตัดกิ่งไม้ที่เกะกะทางเสด็จ สมภารยังไม่ยอมตัด พวกเราในยุคนี้น่าจะรักต้นไม้เหมือนบรรพบุรุษของเรา

และเราต้องช่วยกันปลูกต้นไม้ด้วย ช่วยกันใส่ปุ๋ย พรวนดิน หวงแหนใบไม้ หญ้าแห้ง และขยะไว้ทำปุ๋ยหมัก ให้มันเน่าเปื่อยทับถม อย่าเผาหรือทำลายมันเสีย

เมื่อผมเดินเข้าไปในป่า ผมโผเข้ากอดไม้ใหญ่ต้นหนึ่งด้วยความคิดถึงเมืองไทย และเป็นห่วงต้นไม้ซึ่งถูกทำลายไปทุกวี่วัน

ทางที่ผมเดินไปนั้นเป็นถนนในท้องนา แต่ราดด้วยยางมะตอย เขาราดถึงสุดขอบถนนที่เป็นหญ้า ขอบถนนเขาจึงไม่พัง ไม่เป็นหลุมไม่เป็นบ่อเหมือนของเรา ไม่มีดิน ฝุ่นก็ไม่ขึ้นเหมือนของเรา ริมถนนแน่นไปด้วยหญ้านานาพันธุ์ ถูกตัดอย่างสวยงาม กระต่ายป่าวิ่งขวักไขว่ ตัวนี้วิ่ง ตัวหน้าชูคอดูผม ผมวิ่งไล่มัน มันหนีเข้าป่าข้าวโพดข้างทาง ตัวแล้วตัวเล่าวิ่งจนตัวเองเหนื่อย แต่รู้สึกชื่นใจกับธรรมชาติยิ่งนัก

ลงจากห้างแล้วผมเดินลัดป่า เพื่อดูว่าเขาบำรุงป่ากันอย่างไร นกน้อยใหญ่นับสิบชนิดส่งเสียงร้องโว้กเว้ก กิ๊กก๊าก จู้ฮุกกรู ทั่วทั้งพนาสณฑ์ ตามต้นไม้ก็มีรังนกเหมือนเรือนเล็ก ๆ ที่คนนำไปแขวนไว้ให้สัตว์ป่าได้ใช้ทำรังอยู่ทั่วไป ป่าทึบจนแสงแดดส่องไม่ถึงพื้น สงัดน่ากลัวสัตว์ป่า แต่สามารถมองเห็นแต่ไกล เพราะป่าหนาจนหญ้าและไม้เล็กไม่สามารถขึ้นได้ แลโล่งจนลับไม้ ใบไม้ทับถมกันหนาจนมองไม่เห็นดิน แม้กระนั้นก็เห็นมีกองปุ๋ยอยู่เป็นระยะ พอนึกถึงพี่น้องบ้านเรา โดยเฉพาะชาวอีสานที่ชอบเผาป่ากินดอกกระเจียวแล้ว ผมน้ำตาตก อยากจะให้รายการโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อมวลชนได้ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชน ไม่ออกรายการที่ไร้

สาระ เสี่ยงทาย เชิงพนัน หรือหนังละครที่เต็มไปด้วยความเกรี้ยวกราดเคียดแค้นทดแทนกันอันนอกจากจะไม่ได้ประโยชน์แก่ประชาชนแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังนิสัยมักง่าย เกรี้ยวกราด แก้แค้นให้แก่อนุชนของเราผู้เป็นอนาคตของชาติอย่างน่าเป็นห่วง

ผมเดินกลับอีกเส้นทางหนึ่ง พอพ้นป่าก็พบที่แปลงหนึ่ง ซึ่งชาวนาไม่ได้ไถหว่านหญ้างามสูงแค่เข่า เห็นกวางตัวหนึ่งกำลังวิ่งเข้าป่า วิ่งไปพลางมองมาทางผม ลูกผมเล่าว่ากวางมากเหลือเกิน มันหลบอยู่ตามพุ่มไม้ข้างทาง พอปลอดคนมันก็จะออกมากินต้นสตรอเบอรี่ของชาวสวนจนหมดเกลี้ยง ชาวสวนต้องใช้เศษผ้าชุบน้ำมันขี้โล้ไปแขวนไว้เป็นระยะ มันได้กลิ่นแล้วไม่เข้ามาใกล้ แสดงว่าเขารักสัตว์ป่า ใครยิงไม่ได้ คนที่ยิงได้จะต้องได้รับอนุญาต และยิงเฉพาะตัวที่แก่ ๆ หรือเวลามันมากเกินสมควร เพราะเขาไม่มีเสือกินเหมือนในอัฟริกา เพราะอากาศที่นั่น (เยอรมัน) หนาวอย่างนั้นกระมัง

บนถนนชุ่มฉ่ำด้วยน้ำฝนที่ตกตั้งแต่ตอนกลางคืน ตัวหอยทาก และตัวทากไต่ยุบยับทั่วถนน พื้นที่ทุกกระเบียดนิ้วต้องมีหญ้า ถัดไปก็เป็นป่า และติด ๆ ป่าก็เป็นนา ไม่มีที่โล้นเห็นดิน เว้นแต่ที่ที่เขาไถไว้หว่านพืชหรือไถกลบหญ้าให้เน่าเป็นปุ๋ย เวลามองจากเครื่องบินจะเห็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้านับพันหลากสี เมื่อลงมาใกล้จึงจะรู้ได้ว่า พื้นที่สีเหลืองคือ ข้าวฟ่างกำลังสุก สีชีดหน่อยก็เป็นพื้นดินที่เตรียมปลูกพืช สีเขียวเป็นไร่มันที่ยังไม่เก็บเกี่ยว ส่วนที่เขียวขจีเป็นกลุ่ม ๆ ได้แก่ป่าที่

ผมเล่ามาแล้ว ยุโรปนั้นเป็นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ ไม่ราบเหมือนบ้านเรา แต่ดินเขาไม่พัง เพราะเขาไม่นิยมดายหญ้าไปเผาหรือไปทิ้งเหมือนบ้านเรา บ้านเราชอบดายหญ้าให้โล่งเตียน แล้วก็คิดว่าเป็นการพัฒนา ซึ่งที่จริงแล้วเป็นการกระทำที่ผิดมาก เท่ากับเป็นการทำลายดินไปในตัว ท่านคงจำกลอนสุภาษิตต่อไปนี้ได้

ดินดีเพราะหญ้าปก
ป่ารกเพราะเสือยัง
เสือมีเพราะป่าบัง
หญ้ายังเพราะดินดี

เราต้องการให้ดินดี เราต้องรักษาหญ้าไว้ให้คลุมดิน เราต้องสอนประชาชน ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งบทเพลง ลำกลอน รำตัด และอื่น ๆ

ตอนกลางวันผมชอบไปเก็บลูกเชอรี่ที่สวนลูกสาวกับหลานชายอายุ ๑๐ ขวบ และหลานสาวอายุ ๑๒ ขวบ สองคนนี้เพิ่งไปอยู่เยอรมันได้ไม่ถึงปี แต่รู้สึกว่าเปลี่ยนไปเป็นคนละคน ไม่ว่าจะขี่จักรยาน เดินข้ามถนน หรือทำอะไรก็ตาม มันมีระเบียบไปหมด ผมอุตส่าห์บ้วนน้ำลายลงในพุ่มไม้ เจ้าหลานชายมันยังว่าไม่ถูก ที่ผมทึ่งมากก็คือ ผมจะเอื้อมมือไปปลิดลูกเชอรี่ในสวนติดกัน หลานของผมร้องห้ามกันเสียงดัง

"คุณตา อย่าไปปลิด มันไม่ใช่ของเรา"

แม้แต่เชอรี่ที่ผมเห็นว่าเป็นไม้ป่าขึ้นอยู่ริมทาง หลานก็ไม่ยอมให้ผมเก็บ เพราะมันไม่ใช่ของเรา อะไรที่ไม่ใช่ของเรา เขาจะไม่แตะต้อง แสดงว่าเขาอบรมเด็กได้ดีเยี่ยม และเขามีศีลธรรมดี มีมากยิ่งกว่าภิกษุณีเสียอีก ผมนึกในใจ

ลูกสาวของผมทำห้องดาดฟ้า เพื่อให้หลานสาวของผมนอน แต่ยังไม่เสร็จดี จึงให้แม่หนึ่งนอนห้องใต้ดิน ซึ่งผมเองเห็นว่ามันน่าอยู่มาก เพราะเงียบจนหูอื้อเหมือนเข้าถ้ำ แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเขาไม่ยอมให้เด็กนอน เพราะเขาเห็นว่าอากาศถ่ายเทไม่เพียงพอ เป็นอันตรายต่อสุขภาพเด็ก

เขามีการรรณรงค์ให้เด็กดื่มนมมารดา และออกโทรทัศน์ต่อต้านการโฆษณาขายนมผงสำหรับเด็ก

เย็น ๆ ผมนั่งหน้าทีวี ไม่ได้ตั้งใจดู เพราะไม่ค่อยเข้าใจภาษาเยอรมัน แต่ก็เห็นรายการต่าง ๆ ของเขามีประโยชน์น่าชื่นชม เขาให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งนั้น ทำให้คิดถึงบ้านเรา ราษฎรของเราไม่ค่อยจะมีความรู้กัน เราควรจะใช้สื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ ทีวี และอื่น ๆ ให้เป็นสื่อการศึกษาของประชาชน แล้วชาติของเราก็จะพัฒนาไปได้เร็วกว่านี้

ตอนเช้าหลังจากเดินออกกำลังกายแล้ว ผมชอบไปซื้อของที่ร้านรับประทานก่อนเดินเข้าบ้าน **สิ่งที่ผมประทับใจที่สุดที่ผมตั้งใจจะนำมาบอกกล่าวก็คือ เขาใช้เศษสตางค์** อันนี้ไม่ใช่เฉพาะในเยอรมัน แต่ในทุกประเทศที่เจริญที่ผมไปเห็นมา เช่น อเมริกาหรือญี่ปุ่นเป็นอาทิ ในญี่ปุ่น ถ้าท่านขึ้นแท็กซี่แล้วจะได้เงินทอนเป็นเศษเยน เขาจะไม่ปัดเศษแม้แต่เยนเดียว ในเยอรมันก็เหมือนกัน เขาปิดราคาสินค้ามีเศษเป็นฟินิดทั้งนั้น เช่น เนยแข็งก้อนละ ๒.๕๙ มาร์ค เป็นต้น แล้วเขาก็ทอนเป็นเศษฟินิดให้เรา ช่างน่ารักจริง ๆ เศษสตางค์นั้นเขาจะใส่ถุงให้เด็กแขวนคอ เต็มถุงแล้วใส่กระปุก เก็บเงินกันตั้งแต่ไม่นุ่งผ้าเลยทีเดียว ซึ่งต่างกับไทยเรา ละเลยแม้แต่เศษสลึงเวลานี้ขึ้นราคาสินค้าทีก็ขึ้นกันเป็นบาท ซึ่งเป็นการทำลายเศรษฐกิจของชาติไปในตัว เพราะมันทำลายจิตสำนึกของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่เราควรปลูกฝังที่สุดเวลานี้ที่เขาทำเช่นนั้นก็เพื่อรักษาค่าของเงินมิให้เฟ้อ สินค้า

การใช้เศษสตางค์
เป็นการเตือนสติให้ประชาชนรู้ค่าของเงิน
และมีจิตใจประหยัด

ขึ้นราคาไปตามสัดส่วนที่แท้จริง ผมรู้สึกเป็นห่วงเงินของเรามาก น้ำแข็งขึ้นจาก ๕๐ สตางค์ เป็น ๑ บาท ขึ้นถึง ๑๐๐% ซึ่งไม่มีที่ไหนเหมือนในโลกนี้ การใช้เศษสตางค์นั้นเป็นการเตือนสติให้ประชาชนรู้ค่าของเงิน และมีจิตใจประหยัด อันนี้สำคัญ

ต่อมาถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๓๐ หลังจากกลับจากยุโรปได้ไม่ถึงเดือนผมก็ได้ไปประชุมศาสนาพุทธ-คริสต์ ซึ่งศาสนาบัณฑิตวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่เบอร์เคลย์ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาจัดขึ้น สิ่งที่ผมประทับใจที่นั่นก็คือ ชาวคริสต์รู้หลักพุทธศาสนาดีกว่าผมอีก ผมพูดคู่กับบิชอบ *(บาทหลวง)* โอกูมูระจากญี่ปุ่น บิชอบยกนิทานชากดได้อย่างดีเยี่ยม ยิ่งกว่านั้น บาทหลวงท่านนี้ทำกรรมฐานเก่งกว่าผมอีก ท่านบอกว่า ในญี่ปุ่นนั้นทำกรรมฐานกันเป็นประจำ เฉพาะสำนักของท่านและสำนักในเครือข่ายของท่าน บังคับไว้เลยว่าคนหนึ่ง ๆ จะต้องทำกรรมฐาน ๒ ชั่วโมงหรือกว่านั้นในแต่ละวัน ท่าทางท่านสงบ น่ารัก และเป็นที่รักของทุกคนที่พบเห็น เมื่อผมแสดงกรรมฐานอาณาปานสติซึ่งต้องหลับตา ท่านก็ทักว่าที่ญี่ปุ่นหลับตาเพียงครึ่งเดียวเหมือนพระพุทธองค์ ทำอย่างนั้นจะเป็นการผิดไหม ผมดีใจที่เห็นคริสตชนนับถือพระพุทธองค์ของเราด้วย ไม่เฉพาะแต่บาทหลวงท่านนั้นเท่านั้น ฝรั่งอีกหลายคนก็นับถือทั้งพุทธและคริสต์ บางคนก็ว่า ตอนนี้เขาเอาทางพุทธแต่อย่างเดียวเพื่อเจาะลึก

หัวข้อที่เราทั้งสองพูดก็คือ เมตตาในพุทธศาสนา เปรียบกับความรัก (AGAPE อ่าน อะกะเป้) ในคริสตศาสนา ตอนจบมีการทำกรรมฐาน โดยท่านอาจารย์สุเมโธศิษย์หลวงพ่อชาไปจากอังกฤษ เป็นผู้สอน พอเสร็จจากกรรมฐานบางคนก็กราบ ผมเห็นอาจารย์แททซ์ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายไหว้พระแล้วผมชื่นใจมาก ได้ความภายหลังว่า ท่านมีภริยาเป็นชาวธิเบต และท่านก็ถือพุทธด้วย ที่ผมนำมากล่าวในที่นี้ก็เพื่อชี้ให้เห็นสาระสำคัญสองประการ คือ ๑) ทุกศาสนาเหมือนกัน และ ๒) ศาสนาสัมพันธ์หรือการพบปะกันระหว่างศาสนิกชนของศาสนาต่างเหล่านั้นจำเป็นมาก เพราะมันก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน ยิ่งกว่านั้น ยังเป็นการสอนให้คนรู้ว่าทุกศาสนาก็เหมือนกัน คือ มุ่งสู่สันติสุข และขณะนี้ทั่วโลกกำลังตื่นตัว มีการชุมนุมนานาศาสนากันอยู่ทั่วไป และมีองค์การศาสนาสัมพันธ์ทั้งระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับชาติอยู่แทบทุกประเทศทั่วโลก โดยไม่เลือกลัทธิการเมือง ศาสนาเข้ากันได้ดีหมดอย่างเกาหลีใต้และจีนใหญ่อย่างนี้ ศาสนิกรักกันเหมือนพี่เหมือนน้องเลยทีเดียว ไปมาหาสู่กัน แต่ประเทศไทยของเรายังหลับอยู่ (มุ่งแต่จะส่งเสริมศาสนาประจำชาติ ซึ่งผมเกรงว่าจะทำให้เกิดความแตกต่างในสังคม ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาความขัดแย้งได้) ถ้าเราส่งเสริมศาสนาสัมพันธ์ และให้เยาวชนได้พบปะและศึกษาหลักศาสนาอื่น แทนที่จะศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ก็ศึกษาทุกศาสนา นอกจากจะทำให้เด็กมีความรู้เรื่องศาสนาแล้ว ยังจะทำให้อนุชนของเรามีแต่ความรักความสามัคคีโดยไม่มีพวกมีเหล่า

ที่ประทับใจผมอีกสิ่งหนึ่งก็คือ เขาจ้างแรงงานเป็นราย

น้ำแข็งขึ้นจาก ๕๐ สตางค์
เป็น ๑ บาท
ขึ้นถึง ๑๐๐%
ซึ่งไม่มีที่ไหนเหมือนในโลกนี้

ชั่วโมง ไม่ว่าจะตามบ้าน ร้านอาหาร โรงแรม หรือตามมหาวิทยาลัย โดยให้ค่าแรงสูง ๆ ทำให้คนมีเงินใช้ไปนาน ๆ ด้วยการทำงานไม่กี่ชั่วโมง ส่วนเวลาว่างก็ได้ใช้ในการพักผ่อนหรือไม่ก็ไปหาลำไพ่อื่น โดยเฉพาะนักศึกษามีทั้งเวลาหาเงินและเวลาเรียน เราน่าจะเอาอย่างเขามากทีเดียว ทำให้ผมนึกถึงคนขับรถที่กระทรวงของผม ๓๐–๔๐ คน ขับรถส่งผู้ใหญ่เฉพาะเช้าเย็น ส่วนกลางวันนอนเพราะไม่มีงานทำ น่าเสียดายแรงงานและโอกาสของคนพวกนี้

ท่านผู้อ่านที่รัก ผมหวังในที่สุดนี้ว่า สิ่งละอันพันละน้อยที่ผมนำมาฝากนี้ จะเป็นเครื่องสะกิดใจให้ท่านได้ช่วยชาติบ้านเมืองปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ผิด เพื่อพัฒนาชาติไทยอันเป็นที่รักยิ่งของพวกเรา

มนุษย์

ชีพเอ๋ย ชีพมนุษย์
ได้เติบโตตามวัยในแดนดิน
ได้รู้จักฝึกจิตให้คิดชอบ
อันชีพเดียวเกลือกกลั้วทั้งชั่วดี
ใจเอ๋ย ใจมนุษย์
ทั้งตื้นลึกหนาบางช่างประวิง
ใจนั้นมีอำนาจประหลาดล้ำ
ใจดวงเดียวคิดทั่วทั้งชั่วดี
ตาเอ๋ย ตามนุษย์
ธรรมชาติสร้างไว้ให้เห็นทาง
มนุษย์คิดประดิษฐ์แว่นแสนฉลาด
อันสองตาดูทั่วทั้งชั่วดี
มือเอ๋ย มือมนุษย์
งานหนักเบาประณีตงานกรีดกราย
สำคัญที่มนุษย์ไซร้ใช้ประโยชน์
มือรับใช้ได้ทั่วทั้งชั่วดี
ประเสริฐสุดเกิดมาอย่าดูหมิ่น
ได้ศึกษาศาสตร์ศิลป์ในโลกนี้
ได้รู้รอบสัจธรรมนำสุขศรี
ด้วยเหตุมีกิเลสดึงจึงทุกข์เอย
วิเศษสุดนึกอะไรได้ทุกสิ่ง
ใจไม่นิ่งดิ้นรนไปในโลกนี้
สั่งกายทำทุกอย่างได้ในวิถี
ด้วยเหตุมีกิเลสดึงจึงหลงเอย
วิเศษสุดมองอะไรได้กว้างขวาง
รู้ความมืดความสว่างในโลกนี้
ผู้ตาสั้นก็สามารถมองวิถี
ด้วยเหตุมีกิเลสดึงจึงวุ่นเอย
สามารถสุดประกอบการงานทั้งหลาย
งานศิลป์เลิศเฉิดฉายในโลกนี้
หรือก่อโทษทุจริตผิดวิถี
ด้วยเหตุมีกิเลสดึงจึงเสื่อมเอย

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

ความหวังใหม่ของเกษตรกรไทย...

ธนวัฒน์ ศาสตร์ประเสริฐ

เกษตรกรรมเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรรมมีส่วนที่เป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจสาขาอื่น ๆ กล่าวคือ ภาคเกษตรกรรมเป็นแหล่งอุปทานของอาหารและเส้นใยที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพของประชากรในประเทศเป็นแหล่งอุปทานแรงงาน แหล่งสะสมเงินทุนและรายได้ของประเทศ ตลอดจนเป็นแหล่งอำนาจซื้อที่รองรับสินค้าและบริการที่ผลิตโดยภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ จากความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้น การเปลี่ยนแปลงของภาคเกษตรกรรมจะมีอิทธิพลต่อการเติบโต หรือซบเซาของภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ และเศรษฐกิจโดยส่วนร่วมของชาติเป็นอย่างมาก และนับตั้งแต่มีการปฏิวัติเขียวของภาคเกษตรกรรมเป็นต้นมาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวงการเกษตรกรรมของโลก และประเทศไทย

อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตการเกษตรและโภคภัณฑ์ของโลกได้เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ อันเป็นผลมาจากมีการนำเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยมาใช้กับภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากที่อุปทานสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น ทำให้ภาวะการสินค้าเกษตรของโลกเริ่มมีข้อจำกัด และการแข่งขันทางการค้าสินค้าเกษตรได้ทวีความรุนแรงขึ้น แนวโน้มของราคาสินค้าเกษตรกรรมจึงลดต่ำลงเป็นลำดับ และผลกระทบทางลบดังกล่าวนี้ได้ทำให้เศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศไทย ซึ่งพึ่งพิงภาคเกษตรอย่างมากต้องประสบกับความชะงักงันดั่งที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคการเกษตร จึงมีการระดมความคิดจากฝ่ายต่าง ๆ เพื่อหาทางแก้ไข และที่ให้แนวทางพัฒนาการเกษตรแบบสมัยใหม่ที่เน้นประสิทธิภาพและการผลิตและเพิ่มศักยภาพในด้านการแข่งขันทางการตลาด ได้รับความสนใจจากภาครัฐบาลและเอกชนของประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะแนวทางการพัฒนาการเกษตรที่ครอบคลุมลักษณะเป็นวงจรตั้งแต่ระดับการผลิตสินค้าเกษตรจนถึงการตลาด หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า **"เกษตรครบวงจร"**

ธุรกิจการเกษตรครบวงจร เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจทางการเกษตรในลักษณะที่รวมหน้าที่ต่าง ๆ ของหน่วยธุรกิจเกษตรนับตั้งแต่การผลิต การแปรรูป จนถึงการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศมาไว้ในหน่วยงานหรือโครงการเดียวกัน โดยมีจุดประสงค์หลักของการดำเนินงานเพื่อ

เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางด้านเกษตรกรรมอันจะส่งผลทำให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของผลิตผลลดลง โดยการนำวิทยาการเกษตรแผนใหม่มาใช้และมีการประกอบธุรกิจเป็นโครงการขนาดใหญ่อันส่งผลให้เกิดการประหยัดของขนาดกิจการขึ้น

ปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตตั้งแต่การเพาะปลูกตลอดจนถึงการดูแล หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งเป็นการช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตการเกษตร

วางแผนกำหนดปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ซึ่งจะก่อผลดีทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรจะดีขึ้นกว่าเดิม

เพิ่มประสิทธิภาพของ

ระบบการสื่อสารข้อมูลทางการเกษตร กล่าวคือ ระบบเกษตรครบวงจรมีการเชื่อมของข่าวสารข้อมูลทางด้านการผลิตและการตลาด ระหว่างเกษตรและธุรกิจเอกชนเข้ามาช่วยด้วยกัน ทำให้ตลาดสินค้าเกษตรของประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการลดขั้นตอนการตลาดในระดับต่าง ๆ ลงไปเป็นจำนวนมาก

บทบาทของภาครัฐบาลที่มีต่อเกษตรครบวงจร

เกษตรครบวงจรเป็นแนวทางการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรมแผนใหม่ ที่ได้รับความสนใจส่งเสริมจากภาค

เป้าหมายของการพัฒนาเกษตรแบบครบวงจรนั้น ก็เพื่อมุ่งสร้างความมั่นคงแก่ตลาดสินค้าการเกษตรและเศรษฐกิจของประเทศชาติโดยส่วนรวม

รัฐบาลอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ และร่างพระราชบัญญัติสภาเกษตรแห่งชาติ ซึ่งรัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่ที่ได้ระบุแนวทางส่งเสริมพัฒนาการเกษตรของประเทศในลักษณะที่ครบวงจร สำหรับในทางปฏิบัตินั้น ปัจจุบันหน่วยงานของภาครัฐบาลโดยเฉพาะหน่วยงานของกระทรวงเกษตรฯ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการเกษตรครบวงจร ร่วมกับภาคเอกชนในหลายโครงการด้วยกัน อาทิเช่น

๑. โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดและข้าวฟ่างลูกผสม ครบวงจรซึ่งดำเนินการโดยบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ หน่วยงานภาครัฐบาลที่เข้าร่วมมือ ธกส.

๒. โครงการส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทมาบุญครอง หน่วยงานภาครัฐบาลที่เข้าร่วมคือ ธกส. และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๓. โครงการส่งเสริมปลูกข้าวเพื่อการส่งออก ซึ่งดำเนินการโดย บริษัทสยามติและบริษัทเอเชียโรงสีข้าว หน่วยงานที่ภาครัฐบาลเข้าร่วมคือ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร และกระทรวงพาณิชย์

๔. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ซึ่งดำเนินการโดย สโมสรซอนต้า แห่งญี่ปุ่น หน่วยงานภาครัฐบาลที่เข้าร่วมคือ กรมปศุสัตว์ ธกส. กรมส่งเสริมสหกรณ์ และวิทยาลัยเกษตรกรรมราชบุรี

๕. โครงการปลูกข้าวโพดอ่อนทำข้าวโพดกระป๋อง ดำเนินการโดยบริษัทแพนเอเชีย หน่วยงานภาครัฐบาลที่เข้าร่วมคือ กรมวิชาการเกษตร และสำนักการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม

๖. โครงการส่งเสริมปลูกหน่อไม้ฝรั่งในเขตภาคตะวันตก ซึ่งดำเนินงานด้านตลาดรับซื้อ บริษัททานิยามาของญี่ปุ่น หน่วยงานภาครัฐบาลไทยคือ กระทรวงเกษตรฯ สนับสนุนด้านการผลิต

๗. โครงการส่งเสริมการปลูกไม้ไผ่ตง ในภาคตะวัน-

ออกเฉียงเหนือ เพื่อใช้ทำเยื่อกระดาษ กระทรวงเกษตรฯ ให้การสนับสนุน

๘. โครงการพัฒนาการส่งออกเนื้อสัตว์ชำแหละและแปรรูป จนครบวงจรของเนื้อสุกร ผู้ดำเนินการคือบริษัทค้าอาหารสัตว์ และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ กระทรวงเกษตรฯ ให้ความร่วมมือส่งเสริม

ลักษณะการดำเนินงานและหน้าที่ของสถาบันที่เกี่ยวข้อง

จากการริเริ่มดำเนินการพัฒนาธุรกิจเกษตรครบวงจรของภาคเอกชน และบทบาทของภาครัฐบาลในการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้สามารถแบ่งลักษณะของธุรกิจเกษตรครบวงจรในประเทศไทยได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

๑) เป็นการดำเนินธุรกิจการเกษตรประเภทหนึ่ง ที่มีการดำเนินงานครอบคลุมอย่างครบวงจรตามระบบย่อยหน้าที่ต่าง ๆ ตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด

๒) เป็นรูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กร ๔ ฝ่าย คือ บริษัทธุรกิจเอกชน เกษตรกรสถาบันการเงิน และหน่วยงานภาครัฐบาลเพื่อพัฒนาการเกษตรกรรมของประเทศ โดยบริษัทธุรกิจเอกชนเป็นผู้บริหารการผลิตและการตลาด เกษตรกรทำหน้าที่เป็นผู้ผลิต สถาบันการเงินสนับสนุนการเงิน หน่วยงานรัฐบาลส่งเสริมด้านวิชาการและหาตลาดส่งออก

ข้อคิดเห็นบางประการต่อธุรกิจเกษตรครบวงจร

จากการประเมินผลกระทบของการดำเนินธุรกิจครบวงจร ถึงแม้ว่าในเชิงคุณภาพนั้นภาพรวมทั่ว ๆ ไปจะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่เกษตรกรและประเทศชาติโดยส่วนรวมมากกว่าผลในทางลบก็ตาม แต่หากพิจารณาให้ลึกลงไปในเนื้อแท้ของธุรกิจเกษตรครบวงจรแล้ว ก็ปรากฏว่ายังมีประเด็นซึ่งเป็นจุดอ่อนที่น่าสนใจหลายประการที่หน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรจะเอาใจใส่ทำการศึกษาเพื่อวางแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต อันได้แก่

๑. ความเป็นไปได้ของการเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตร

๒. ประสิทธิภาพการผลิตอาจนำไปสู่การผูกขาด

๓. ความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพของเกษตรกร

๔. ผลต่อการกระจายรายได้ของเกษตรกร

๕. ความจริงใจและความเป็นธรรม

หนทางแก้ไขปัญหา

สำหรับแนวทางแก้ไขจุดอ่อนของธุรกิจครบวงจรของประเทศไทยในประเด็นที่กล่าวมานั้นอาจดำเนินการได้ดังนี้

๑. การป้องกันการสร้างอำนาจ เพื่อมิให้ธุรกิจเอกชนซึ่งเป็นแกนนำกลายเป็นผู้ผูกขาดในธุรกิจเกษตรครบวงจร

๒. การกำกับและควบคุมโดยหน่วยงานภาครัฐบาลจะต้องดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจังกับโครงการธุรกิจครบวงจร

๓. การกระจายรายได้ควรจะมีการขยายการดำเนินธุรกิจเกษตรครบวงจรให้กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ยากจน ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท

๔. การสร้างความเป็นธรรม โดยเฉพาะในเรื่องรูปแบบสัญญาที่จะเป็นข้อตกลงระหว่างเกษตรกรกับบริษัทฯ นั้น ควรมีลักษณะที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ

๕. การเสริมสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง โดยองค์ประกอบสำคัญ ประการหนึ่งเกษตรกรจะต้องปรับทัศนคติในการดำเนินอาชีพของตนเองจากการทำเกษตรแบบยังชีพเพื่อบริโภค

บทสรุป...เพื่อให้เป้าหมายบรรลุ

เกษตรครบวงจรเป็นแนวทางการพัฒนาการเกษตรรูปแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้ฝ่ายธุรกิจเอกชน ได้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศจากระบบเก่าที่รัฐเป็นแกนกลางในการพัฒนาและเกษตรกรเป็นแต่ผู้รับความช่วยเหลือมาสู่ระบบใหม่ที่เกษตรกรต้องพยายามช่วยเหลือตนเอง โดยมีบริษัทธุรกิจและสถาบันการเงินคอยสนับสนุน ทั้งนี้เป้าหมายของการพัฒนาเกษตรแบบครบวงจรนั้นก็เพื่อมุ่งสร้างความมั่นคงแก่ตลาดสินค้าการเกษตร พัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนสร้างความมั่นใจทางด้านรายได้แก่เกษตรกรด้วยระบบข้อตกลงทำฟาร์มสัญญา (Contract Farm)

อย่างไรก็ตามถึงแม้โดยหลักการแล้ว การพัฒนาการเกษตรแนวใหม่ที่ครอบคลุมตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาดนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรและเศรษฐกิจของประเทศชาติโดยส่วนรวมได้อย่างมากก็ตาม

เพื่อรับกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ จึงควรที่ทางหน่วยราชการและหน่วยราชการและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมมือกันศึกษาหาทางป้องกันและแก้ไขล่วงหน้า ทั้งนี้เพื่อให้แนวทางพัฒนาเกษตรกรรมในรูปแบบธุรกิจครบวงจร สามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจที่แท้จริงด้วยกัน ๓ ประการ

ประการแรก ทำให้เกษตรกรมีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้น

ประการที่สอง มีโอกาสเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมของตนเอง

ประการที่สาม เกษตรกรสามารถมีอิสระในการประกอบอาชีพ และดำเนินชีวิตโดยปราศจากการครอบงำจากองค์กรอื่นใดเป็นสำคัญ

รายงานที่ได้กล่าวมานี้เป็นบทความวิเคราะห์ที่ได้มาจากส่วนวิจัยเศรษฐกิจฝ่ายวิจัยและวางแผนของธนาคาร นครหลวงไทย จำกัด

ปฏิทินกิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
๒ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"จากฟ้า...สู่ดิน"** เรื่อง *"โครงการปรับปรุงบึงมักกะสันตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว"*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๔ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"สตรีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *"สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เจ้าฟ้านักวิทยาศาสตร์เหรียญทองคำไอน์สไตน์*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ นาฬิกา
๙ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *ต้นไม้ในฤดูพรรษา*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๑๙.๔๕ นาฬิกา
๙ ก.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *ไทยแผ่นดินธรรม*	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๘ ลำปาง เวลา ๒๓.๐๐-๒๓.๓๐ นาฬิกา
๑๐ ก.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ **"วันสำคัญทางศาสนา"** เรื่อง *"วันอาสาฬหบูชา"*	สถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย หลังข่าวภาคค่ำ
๑๔ ก.ค. ๓๐	ศาสตราจารย์ พันตรีหญิง คุณหญิงผะอบ โปษะกฤษณะ กรรมการเอกลักษณ์ของชาติ บรรยายเรื่อง **"เอกลักษณ์ไทย"** ในโครงการปฐมนิเทศ ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ	ณ ห้องบุษราคัม โรงแรมอินทรา
๑๔ ก.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *ตู้ลายทอง*	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ เวลา ๑๘.๓๐-๑๙.๐๐ นาฬิกา
๑๕ ก.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *การยกทัพทางชลมารคสมัยรัชกาลที่ ๑*	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ ภูเก็ต เวลา ๑๘.๐๐-๑๘.๓๐ นาฬิกา
๑๖ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"จากฟ้า...สู่ดิน"** เรื่อง *โครงการอบรมปฐมพยาบาลของสภากาชาดไทยสำหรับยุวกาชาดไทย ตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๑๘ ก.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *พระราชประวัติ รัชกาลที่ ๗*	สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๔ ขอนแก่น เวลา ๑๒.๓๐-๑๓.๐๐ นาฬิกา
๑๘ ก.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *พระบรมราชินีนาถ*	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ สุราษฎร์ธานี เวลา ๑๐.๐๐-๑๐.๓๐ นาฬิกา
๑๘ ก.ค. ๓๐	สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ร่วมกับสถานทูตกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส จัดนิทรรศการเกี่ยวกับประเทศไทยในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี ของศูนย์ปอมปีดูว์	
๑๙ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"สตรีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *พระพุทธปฏิมากรประจำพระชนมวารและพระชนมพรรษา*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๐ ก.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *พระราชประวัติ รัชกาลที่ ๘*	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๐ หาดใหญ่ เวลา ๒๓.๓๐-๒๔.๐๐ นาฬิกา
๒๑ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"กองทัพบกเพื่อประชาชน"** เรื่อง *การถวายเหรียญทองในด้านพัฒนาชนบทแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*	สถานีวิทยุเครือข่ายกองทัพบก ๒๑ สถานี

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
๒๒ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *ประสาทหินพิมาย*	ทางสถานีวิทยุ ร.ด. เวลา ๒๐.๓๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา
๒๒ ก.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *รสชาติขนมไทย*	ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ อสมท. เวลา ๑๘.๐๐-๑๘.๓๐ นาฬิกา
๒๔ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *ปราสาทหินพิมาย*	สถานีวิทยุ กรป.กลาง เวลา ๐๖.๑๕-๐๗.๐๐ นาฬิกา
๒๖ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *นาในสวนจิตร*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๘ ก.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ **"เฉลิมพระเกียรติ พระบรมราชจักรีวงศ์"** เรื่อง *อาศิรวาทสดุดีสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ฯ เนื่องในโอกาสวันพระราชสมภพ*	สถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เวลา ๒๐.๔๕-๒๑.๑๕ นาฬิกา
๒๘ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"สดุดีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๓๐ ก.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"จากฟ้า...สู่ดิน"** เรื่อง *ความก้าวหน้าในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ.ท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๑ ส.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"สดุดีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *"พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ นาฬิกา
๑๒ ส.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"สดุดีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๑๒ ส.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์เทิดพระเกียรติพระบรมราชจักรีวงศ์ เรื่อง *อาศิรวาทสดุดี สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในโอกาสวันพระราชสมภพ*	สถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เวลา ๒๐.๔๕-๒๑.๑๕ นาฬิกา
๑๓ ส.ค. ๓๐	*รายการวิทยุ* **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *อิศราวินิจฉัย พุทไธสวรรย์*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๒๖ ส.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *ภูเขาทอง*	สถานีวิทยุร.ด.เวลา๒๐.๓๐-๒๑.๐๐นาฬิกา
๓๐ ส.ค. ๓๐	รายการวิทยุ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *ชั้นเชิงดนตรีไทย*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๐ ก.ย. ๓๐	รายการวิทยุ **"สดุดีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๒๓ ก.ย. ๓๐	รายการวิทยุ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *ตำราเรียนหนังสือไทย*	สถานีวิทยุ ร.ด.เวลา๒๐.๓๐-๒๑.๐๐นาฬิกา
๒๔ ก.ย. ๓๐	รายการวิทยุ **"สดุดีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *ศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๕ ก.ย. ๓๐	รายการวิทยุ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *ตำราเรียนหนังสือไทย*	สถานีวิทยุ กรป.กลาง เวลา ๐๖.๑๕-๐๗.๐๐ นาฬิกา

หมายเหตุ เอกสารที่ สอช.ผลิตขึ้นนี้ ท่านจะหาอ่านได้ที่หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุด ร.ร.มัธยม ร.ร.เทศบาล วิทยาลัยครู มหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน ที่อ่าน น.ส.พ.ประจำหมู่บ้าน วัดพัฒนา ธนาคารบางแห่ง ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์บริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด ตลอดจนหน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจทั่วประเทศ ฯลฯ ที่ใกล้บ้านท่าน

กิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

การผลิตสื่อทางวิชาการ

(กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๓๐)

ผลิตหนังสือภาษาไทย

๑. วารสารไทย ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒๕

๒. อบายมุข ๖

๓. การบำรุงมารดาบิดา

๔. จดหมายเหตุกิจกรรมของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ปีพุทธศักราช ๒๕๒๓

ผลิตหนังสือภาษาอังกฤษ

1. THAI GEMS AND JEWELLERY
2. CHILDHOOD STORIES FROM THAILAND

ผลิตภาพพระราชกรณียกิจ

๑. ภาพพระราชกรณียกิจสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

๒. ภาพพระราชกรณียกิจสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร

๓. ภาพพระราชกรณียกิจสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์

๔. ภาพพระราชกรณียกิจพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายา

ศิริวัลย์ เหมะจันทร

ภาพ : บรรจง ตันตสวัสดิ์

ทาง

เดินเอ๋ย เดินทาง
แม้เหนื่อยยากบากบั่นด้วยมั่นใจ
มีศรัทธาเป็นเสบียงหล่อเลี้ยงจิต
มีสติเตือนใจให้รู้ทัน
พบเอ๋ย พบทาง
เป็นทางเดินหมายเหมาะเฉพาะตน
ทางนั้นเรียกอริยมรรคประจักษ์แจ้ง
ใครพบแล้วดุจได้แก้วไว้ครอบครอง
หลงเอ๋ย หลงทาง
ตั้งใจเลือกเหมาะสมทางร่มเย็น
ไฉนจึงหลงได้ให้ฉงน
ยึดสัจจะมั่นไว้ในดวงมาน
สุดเอ๋ย สุดทาง
พระท่านว่าวิมุติที่สุดทุกข์
แต่องค์พระศาสดาปัญญาเลิศ
คือ "**นิพพาน**" ไม่มีที่ท้วงติง
อุปสรรคดักขวางไม่หวั่นไหว
ว่าจะได้ถึงจุดสุดทางนั้น
มีปัญญานำชีวิตไม่ผิดผัน
วิริยะเพียรมั่นไม่ท้อเอย
มีประทีปส่องสว่างให้เห็นหน
ผู้ขวายขวนเดินตรงคงสมปอง
ชนแสวงธรรมสว่างสร่างทุกข์หมอง
จิตแผ้วผ่องเบือนบาปอาบบุญเอย
สิ่งใดพรางตาไว้มิให้เห็น
รู้ว่าเป็นทางรอดปลอดภัยพาล
สำรวจตนพบกิเลสเหตุพื้นฐาน
จะบันดาลเดินตรงเลิกหลงเอย
คือจุดว่างโปร่งปลอดเป็นยอดสุข
เราอยู่ยุคปรมาณูไม่รู้จริง
พบสุดทางประเสริฐศักดิ์สิทธิ์ยิ่ง
เป็นจุดมิ่งมงคลพ้นทุกข์เอย

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

พระบรมราชานุสาวรีย์
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบรมราชานุสาวรีย์ พระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐพระองค์นี้ ประดิษฐานอยู่ ณ บริเวณหน้าสวนลุมพินี มุมด้านถนนราชดำริบรรจบกับถนนพระราม ที่ ๔ แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ลักษณะเป็นพระบรมรูปขนาดสองเท่าครึ่งพระองค์จริง ในฉลองพระองค์จอมทัพบกประทับยืนอยู่บนแท่นฐาน พระบรมรูปหล่อด้วยโลหะรมดำ ออกแบบและปั้นโดย **ศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี** ในราชการกรมศิลปากร

สมาคมศิษย์เก่าวชิราวุธวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผู้ริเริ่มในทรงสร้างรัฐบาลรับดำเนินการในระดับชาติ พระบรมราชานุสาวรีย์แห่งนี้สำเร็จ และได้มีพระราชพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๕ และถือกันว่าเป็นครั้งแรกในกรุงรัตนโกสินทร์ที่ทำการหล่อรูปขนาดใหญ่อย่างนี้สำเร็จในประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระองค์นี้ ทรงพระคุณอันประเสริฐยิ่งอย่างใดนั้น พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต กรมหมื่นพิทยาลาภพฤฒิยากร ได้ทรงนิพนธ์เฉลิมพระเกียรติไว้อย่างสั้น ๆ และดีที่สุดว่า

"พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นบุคคลที่เสียสินสงวนศักดิ์ไว้วงศ์หงส์อย่างเต็มความทุกประการ ทรงใฝ่พระราชหฤทัยที่จะยกย่องจิตใจของประชาราษฎรให้ทันเทียมอารยชนทั่วโลก โดยทรงพร่ำสอนทั้งทางตรง *(โดยพระบรมราโชวาทในโอกาสต่าง ๆ)* **ทั้งทางอ้อม** *(โดยพระราชนิพนธ์บทละคร เช่น หัวใจนักรบ และอื่น ๆ)* **ทรงห่วงใยราษฎรของพระองค์ยิ่งกว่าพระราชสำราญ คติของพระองค์** *(พระราชทานให้แก่ทหารและเสือป่าที่ค่ายหลวงบ้านโป่ง ในวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕)* **มีอยู่ว่า**

ถ้าหากถึงเวลาเข้าเมื่อใดที่จะต้องเลือกเอาว่า จะเสียชีวิตหรือเสียชาติ เราหวังใจว่าเมื่อนั้นเจ้าทั้งหลายที่ยืนอยู่ในที่นี้ จะไม่ได้เห็นตัวเรามีชีวิตอยู่ภายหลังที่เสียชาตินั้นเลย"

บรรยาย : ประพัฒน์ ตรีณรงค์
ภาพ : ชมภูกา หงษ์สุวรรณ

ภาพ : ขมภุกา หงษ์สุวรรณ

พระประธานในพระอุโบสถวัดเขาบางทราย

พระประธานในพระอุโบสถวัดเขาบางทราย จังหวัดชลบุรี เป็นพระพุทธรูปปูนปั้น ลงรักปิดทอง ประทับนั่งปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๗๗ นิ้ว สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสตรัสว่า เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นที่งดงามที่สุดในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓) สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการกระทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในหัวเมืองประจำปีที่วัดนี้

บรรยาย : *ประพัฒน์ ตรีณรงค์*
ภาพ : *ชมภูกา หงษ์สุวรรณ*